

PLANINSKI VESTNIK

Glasilo
Planinske zveze
Slovenije

REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

110. LETO / DECEMBER 2005 / 700 SIT

12

Balvansko plezanje

Novoletne želje

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

Tehnične nogavice so vedno bolj specializirane. S kombinacijo vrhunskih materialov, izbranimi tehnološkimi rešitvami, z blazinjenjem izpostavljenih točk nastajajo nogavice, ki kar najbolj izpolnjujejo zahteve posameznih dejavnosti.

Bridgedale®

TRIGLAVSKI NARODNI PARK
NADZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU
OBUITI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

GTX SUMMIT

Tehnične gorniške nogavice za ekstremne razmere.

A.T. BOOT

Dodatno oblazinjene tehnične gorniške nogavice. Večji delež volne.

TERMAL LINER

Tanke podnogavice s termalnimi vlakni Isofil® za dodatno toploto.

CROSS COUNTRY

Tehnične nogavice za tek na smučeh.

WOMEN'S SKI

Tehnične smučarske nogavice za žensko stopalo.

SKI MIDWEIGHT

Tople tehnične smučarske nogavice.

SKI LIGHTWEIGHT

Tanjše tehnične nogavice za zahtevnejše smučarje.

SNOWBOARD PRO

Tehnične nogavice za deskarje.

PRODAJNA MESTA BRIDGEDALE

V VSEH TRGOVINAH

ELAN
FABIANI
HERVIS

TOMAS SPORT
PROMONTANA
ALP KOMERC

IN

Ljubljana:

POHODNIK
ANNAPURNA WAY
GOLTES

Kranjska Gora: KEJŽAR
Kobarid: SPORTLAND
Trbovlje: GOLTES

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovne znamke BRIDGEDALE v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

**PONOVNO DISTRIBUTER
ZA SLOVENSKO TRŽIŠČE**

PRODAJA: TRGOVINA POHODNIK, UNIVET D.O.O.,
ŠMARTINSKA 162, BTC-HALA A,
LJUBLJANA

TEL: 01 585 26 30
E-MAIL: POHODNIK@UNIVET.SI
WWW.POHODNIK-SI.COM

**TRGOVINA
POHODNIK**

Izdajatelj in založnik:
Planinska zveza Slovenije
ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat na mesec,
julija kot dvojna številka.
Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

105. letnik

Naslov uredništva:
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvoržakova ulica 9, p.p. 214
SI-1001 Ljubljana
telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91
e-pošta: pv@pzs.si
http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič - Svetel,
Andrej Mašera, Mateja Pate,
Emil Pevec (tehnični urednik),
Andrej Stritar (namestnik odgovornega
urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak
Lektoriranje: Mojca Volkar

Grafična priprava: Studio CTP, d. o. o.
Tisk: Schwarz, d. o. o.
Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
po elektronskem mediju na naslov uredništva
ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne
vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je
05100-8010489572, odprt pri Abanki, d. d.,
Ljubljana. Naročnina 6.950 SIT, 50 EUR za tuji-
no, posamezna številka 700 SIT, julijska 1.000 SIT.
Članarina PZS za članice vključuje naročnino.
Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu
številke. Ob spremembi naslova navedite tudi
stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi
do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtor-
jev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje
revije ali posameznih delov brez privolitve izda-
jatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje
pravico do objave ali neobjave, krajsanja, pove-
zovanja ali delnega objavljanja nenaročenih
prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in
prostorski možnosti.

Program informiranja o planinski dejavnosti so-
financirata Ministrstvo za šolstvo in šport in
Fundacija za financiranje športnih organizacij v
Republiki Sloveniji.

Fotografija na naslovnici:
Jalovec s Slemenca pozimi
Oton Naglost

REKORDNA BERA, DRUGIČ

Drage bralke in bralci! Spet smo prikolovratili do konca leta in s tem do
zadnje letošnje številke vaše in naše revije. Spet smo skupaj veliko prehodili
in preplezali. Poudarjam skupaj, saj brez vašega sodelovanja ne bi mogli
pripraviti teh 938 strani, kolikor se jih je nabralo v letošnjih enajstih
številkah! Po letu dni vam moram sporočiti popravek, na katerega me je
kmalu po izidu zadnje lanske številke opozoril Tone Wraber. Gre za
podatek iz uvodnika natančno pred letom dni; zapisal sem, da je bila bera
strani v letu 2004 rekordna, vendar se je izkazalo, da to ni bilo res. Nekaj
letnikov v sedemdesetih letih, v obdobju urednikovanja Tineta Orla, je bilo
obsežnejših. V letu 2004 smo se Orlovi številki (približno 900 strani) le
približali, preseglji pa smo jo letos. Vsak mesec po osemdeset strani, pa še
priloge in nekaj besedila celo na platnicah - in nabralo se jih je rekordnih
938. Pa pustimo zdaj številke, saj se boste verjetno strinjali z mano, da je
kvaliteta pomembnejša kot pa kvantiteta.

Že večkrat smo zapisali, da je bilo letošnje leto za Planinski vestnik
jubilejno. Februarja je namreč minilo 110 let od izdaje prve številke (s to
številko pa končujemo 105. letnik - tudi to smo letos razčistili). Proslave so
že daleč za nami (le naša razstava še kroži naokoli) in naše misli, želje ter
cilji so že posvečeni letu 2006. Takoj na začetku vam moram povedati, da
se bo letna naročnina z januarjem podražila za 500 SIT. Za to je več
razlogov. Poglavitni je ta, da bomo v letu 2006 po dvajsetih letih znova
izšli tudi avgusta (zadnja avgustovska številka je izšla leta 1986). Drugi je
debelejša naslovnica in tretji drugačna vezava (ne več žica, ampak
brošurna vezava). Vse to nas je prisililo k temu neljubemu ukrepu.
Upamo, da nas zato ne boste zapustili. Ob koncu leta vedno preberemo
odpovedi, ki so se nabrale čez leto. Za vsakega bralca, ki odpove Vestnik,
nam je žal. Po večini gre za finančne razloge. Žal tu ne moremo dosti
pomagati, saj smo dolžni pozitivno poslovati. No, na srečo je odpovedi, ki
jim rečemo »z razlogom« (bralcem naročnikom Vestnik ni všeč), zelo malo
oziroma skoraj nič.

Kako naprej, kakšne želje še imamo ob prihajajočem novem letu?
Dolgoletna želja uredništva je, da bi se Vestnik otresel vtisa, da je »glasilo«,
in bi postal sodobna gorniška revija, primerljiva z evropskimi.
Napredujemo korak za korakom in morda bomo to počasi celo dosegli.
Uvajanje oblikovnih sprememb, ki smo jih - kot ste morda opazili - začeli
že letos, bomo nadaljevali tudi v letu 2006. »Rakava rana« Vestnika je
fotografija, ampak tudi pri tej nam gre na bolje. Dopisnikov imamo
precej, z veseljem ugotavljamo, da smo nekaj novih »ustvarili« tudi sami,
in sicer s spodbujanjem k pisanju. Eden najplodovitejših in
najobetavnejših pripravlja svojo prvo knjigo (preberite novoletne želje
bralcev). Čeprav so jedro revije t. i. doživljajski članki, bi radi vsebino
izboljšali še s poglobljenimi gorniški temi; pri teh pa nam avtorjev
res primanjkuje. Morda se bo tudi pri - že večkrat omenjenem - Kazalu
zadnjih treh desetletij (ali celo Stoletnem kazalu) v naslednjem letu kaj
premaknilo, prav tako pri t. i. digitalizaciji Vestnika (skenirani dosedanja
Vestniki z možnostjo iskanja). Bomo videli. Za leto 2006 imamo v načrtu
še prenovo spletne strani. Tudi pri strokovni podpori PV se je letos
premaknilo, »zamenjava generacije« bo, upajmo, le izboljšala ta
prepotrebni del delovanja revije.

O načrtih bodi dovolj. Naše želje ob vstopu v novo leto sem zapisal, vam
pa želim veliko lepih hribovskih doživetij in da bi vam bil Planinski vestnik
zvest spremljevalec tudi v letu 2006. Srečno!

Vladimir Habjan

AKTUALNA TEMA 4-10

Intervju z Urhom Čehovinom in Grego Seligo.....5

Urban Golob

Na kratko o razvoju balvaniranja 9

Gregor Šeliga

Kako poznamo naše gore 10

Andrej Stritar

PLANINSTVO 11-43

Težave pri kuhanju špagetov v Julijskih Alpah 11

Dušan Škodič

Za dolge zimske večere 16

Olga Kolenc

Otliško okno in Sinji vrh 19

Alenka Rotar

Želje 20

Planinski izlet na Trstelj.....24

Tamara Čepirlo

Moj planinski pohod 24

Nika Lemut

Od nekod je prineslo snežinke 25

Marjan Bradeško

Gorske poti po Mehiki in doma.....28

Kristijan Jezernik

Poletje v granitni pravljici.....34

Katja Podergajs

Monte Vioz (3645 m) in Palon de la Mare (3703 m)..... 40

Bor Šumrada

IZLET 44-54

Tudi Bašeljski preval je lahko cilj 44

Mojca Luštrek

Bašeljski preval, 1630 m 47

Irena Mušič

Pozabljena pot v naročje kraljice Savinjskih Alp.....48

Manja Rajh

Rjavčki vrh, 1898 m 49

Vladimir Habjan

Monte Frascola, 1961 m.....52

Andrej Stritar

Misli z Obešnika 54

ALPINIZEM 55-59

Utopija, nostalgija 55

Pavle Kozjek

Alpinistični klub Slovenj Gradec.....58

Peter Jeromel

NAŠA SMER 60-62

Vikijeva sveča.....60

Marta Krejan

NOVICE IZ VERTIKALE 64-65

PISMA BRALCEV 66

LITERATURA 66-68

NOVICE IN OBVESTILA 68-78

5

Balavniranje – družabno, prijetno, kratko, a zahtevno in zelo težko.

Urban Golob

📍 Na kratko o razvoju balvaniranja

Balvansko plezanje (angl. bouldering) se je pojavilo z razcvetom alpinizma v sredini 19. stoletja. Švicarski gorski vodniki so večkrat plezali po odlomljenih skalah oz. balvanih. Predvsem v deževnih dneh so tako vadili tehnike plezanja in se pripravljali za vzpone v večjih stenah. Balvani se ponavadi nahajajo v bližnji okolici sten, skoraj bi lahko rekli, da kar v baznem taboru.

55

📍 Monte Vioz in Palon de la Mare

Monte Vioz in Palon de la Mare sta gori, ki pripadata skupini Retijskih Alp (Alpe Retiche), ki je najbolj znana po vrhovih Monte Cevedale (3769 m) in Ortler (3905 m). Ortler je tudi najvišji vrh celotne skupine. Pogorje se nahaja v obširnem italijanskem narodnem parku Stelvio in sicer severno od znanega smučarskega središča Madonna di Campiglio.

40

Monte Vioz z vrha Palon de la Mare

📍 Paklenica na klasični način

Obiskovalcu Paklenice, ki se je nekega dne v začetku maja leta 1983 znašel pod steno Stupa, se je ponujal nenavaden prizor: pod steno se je namreč zbrala množica gledalcev, ki je spremljala vsak gib plezalca v na videz povsem gladki steni. Kot nekoč prizor v gladiatorski areni.

Balvansko plezanje

Primož Grilc v balvanskem problemu Cepec, Trenta

Intervjuvanca v akciji

»Na prvinski način«

Urh Čehovin in Grega Šeliga, balvanska plezalca

 in Urban Golob

Nam za začetek lahko opišeta razlike med športnim in balvanskim plezanjem?

Grega: Že oprema je bolj preprosta. Ni vrvi, vponk, plezalnega pasu. Potrebujete samo plezalnike, magnezij, »crash pad« (blazino za padec oziroma doskok, op. p.) in ščetko za čiščenje oprimkov.

Urh: Pri balvaniranju iščemo bolj skoncitrirane težave. Včasih je plezalski problem, ki ga hočemo rešiti, dolg samo en gib. Medtem ko pri športnem plezanju lahko poskušamo gib na vrhu smeri, ne da bi jo do tja že preplezali, pa pri balvaniranju ni tako. Ker vrvi ni, se je treba vsakega problema pri vsakem poskusu lotiti od začetka.

Torej so balvanske smeri krajše?

Grega: Seveda. Balvanski problem naj bi bil visok toliko, da je pri padcu še vedno varen.

Pa se balvansko plezanje odvija samo na balvanih, torej osamelih skalah?

Urh: Ne. Gre bolj za način plezanja. Lahko je tudi manjša stena, kjer poteka nek balvanski problem oziroma smer. Pomembno je, da ima ta problem logičen začetek in zaključek, na primer kakšno razčlenbo ali večji oprimek. Ker gre le za nekaj gibov dolgo plezanje, je večkrat pomembno tudi to, kako v problemu začnemo. Tako ločimo npr. stoječi štart, ko v steno vstopimo normalno, torej stoje, in sedeči štart, kjer začnemo plezati iz sedečega položaja.

Čprav je balvaniranje k nam prišlo zadnje izmed plezalnih disciplin, pa je plezanje po balvanih zelo stara stvar ...

Urh: Po nižjih skalah so verjetno plezali, še preden so se pri plezanju sploh navezali na vrv. Vrv je treba namreč znati uporabljati, za nižje skale pa ne potrebuješ ničesar. Mogoče so kaj poplezali že jamski ljudje (*smeh*).

Mislili smo bolj na Fontainebleau pri Parizu kot na predzgodovino ...

Urh: Tam so začeli balvansko plezanje prvi tudi zapisovati, čeprav so na tak način gotovo

plezali že prej. Sicer so v Fontainebleauju prvi plezali pariški alpinisti, ki so tako trenirali za vzpone v zahodnih Alpah.

Grega: Balvansko plezanje se v Fontainebleauju prvič omenja v začetku 20. stoletja in takrat so se razvile tudi posebne ocene, s katerimi ocenjujemo samo kratke balvanske probleme.

Kje lahko najdemo kaj več zapisa- nega o balvanskem plezanju?

- M. Mejovšek. Brez vrvi. Grif 2, str. 10-11.
 M. Mejovšek. Ko ti občinstvo diha za vrat. Grif 18, junij 1998, priloga A5.
 T. Golob. Bulanje po balvanih. Grif 20, oktober 1998, str. 24-27.
 Anonimus. Balvani Tople. Grif 20, oktober 1998, priloga A5.
 T. Golob. Kamni v Trenti. Grif 25, avgust 1999, str. 30-31.
 P. Grilc. Na pariški način. Grif 26, oktober 1999, str. 40-42.
 M. Gradišek. Blišč in beda svetovnega pokala. Grif 27, december 1999, str. 62-65.
 U. Golob. Žirovski balvani. Grif 30, junij 2000, str. 46-49.
 P. Grilc. A story starts in Sheffield. Grif 31, avgust 2000, str. 64-69.
 R. Šisernik. Font, balvani, pa kaj še hočeš več ... Grif 31, avgust 2000, priloga A5.
 P. Grilc. Balvaniranje pod kostanji. Grif 32, november 2000, priloga A5.
 P. Grilc. Prava stvar. Kako se lotiti balvanskega problema. Grif 36, junij 2001, str. 39-44.
 P. Grilc. Balvanski vodnik po Sloveniji. Grif 36, junij 2001, priloga A5.
 T. Golob, L. Fonda. Je blo tam eno dete v cvetu pubertete. Grif 38, oktober 2001, str. 50-54.
 T. Rant. Terra incognita. Grif 40, februar 2002, str. 24-27.

Spletne strani:

<http://www.climbersonly.net/Vodnicki/Podljubelj/> (Balvani v Podljubelju, avtor R. Brezar.),
<http://www.climbersonly.net/Reportaze/Seli-Mallorca/> (Deep water solo na Mallorci, avtor G. Šeliga.),
<http://www.bouldering.com/> (Obilica povezav na zanimiva področja po vsem svetu.),
<http://bleau.info/> (Vse, kar ste hoteli vedeti o balvaniranju v Fontainebleauju.),
<http://www.8a.nu/site2/> (Glej »articles«.)
 ... in še mnoge druge, na voljo pod ključno besedo »bouldering«.

Zbrala M. P.

Preboj balvaniranja kot samostojne pano- ge je verjetno pomenil vzpon Rona Kauka v Yosemiteh, ko je preplezal balvanski problem, ki ga je poimenoval Midnight Lightning.

Grega: Balvan, v katerem poteka Midnight Lightning, leži pod razvpito tisočmetrsko steno El Capitana, v katero je hodilo veliko plezalcev in jo tudi preplezalo. Dolgo časa je ta balvan tako sameval v yosemitski dolini zato, ker je plezalsko tako težek, in pa zato, ker so bile zanimive visoke stene. Midnight Lightning je najlažja možnost za vzpon na tisti balvan in še ta je hudo težka. Potem ko je Ron Kauk, ki je bil takrat že renomiran plezalec, splezal nanj, je rekel tudi tisti znani stavek, da je težje splezati Midnight Lightning kot priti na Everest.

Urh: Seveda je treba to izjavo pravilno razumeti. Ne gre za primerjavo pet metrov visokega balvana z Everestom in vsem, kar sodi zraven k himalajskemu plezanju, temveč je bilo takrat, v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, več ljudi sposobnih priti na Everest kot splezati Midnight Lightning.

Omenjala sta tuja balvanska področja. Kako pa je z možnostmi za tovrstno pleza- nje pri nas?

Urh: Pri nas se je začelo s plezanjem po balvanih v Trenti, okoli leta 2000 pa se je balvaniranje razširilo tudi drugam, kjer obstajajo možnosti za to, npr. v dolino Tople na Koroškem, v Vipavsko dolino, na Ljubelj in še kam. Tudi blizu Ljubljane smo odkrili možnosti. Tako kot so športni plezalci iskali stene, ki so primerne zanje, smo mi oprezali za primernimi skalami, pa tudi, če so bile visoke samo dva metra.

Grega: Z Urhom veliko hodiva v tujino, vidi va, kaj se pleza tam, in potem iščeva podobne skale oziroma možnosti doma. Včasih moraš biti kar raziskovalec, ker se takšne skale pojavijo v čisto posebnih okoljih. Večkrat moraš opaziti takšne skale z očmi balvanskega plezalca, ker za druge ljudi niso zanimive. Pa še mi se moramo potruditi in vložiti kar nekaj dela, da jih očistimo in pripravimo za plezanje.

Torej so v Sloveniji slabe možnosti za balvaniranje?

Grega: Ni tako slabo, je pa specifično.

Balvaniranje v Trenti

Urh: Najbolj neugodno je to, da imamo pri nas apnenec, ki je razčlenjen – veliko je poličk, robov, stopov in oprimkov – in zato premalo monoliten za res težko plezanje. Kljub vsemu je nekaj najtežjih balvanskih problemov pri nas dobrih in lepih. Narobe hodi tudi to, da lahki balvani pri nas ne ponujajo lepega plezanja, kot ga na primer najdemo v Fontainebleauju.

Grega: Naši najtežji problemi so vseeno primerljivi s podobnimi v tujini, s tem da je pri nas bistvo takšnega plezanja v moči na majhnih oprimkih, v tujini pa se bolj izkorišča trenje na granitu ali peščenjaku in s tem drugačen način plezanja, kot ga poznamo v apnencu.

Vidva tudi oba tekmuteta v balvanskem plezanju. Veliko ljudi pravi, da so tekme v balvaniranju zanimivejše od klasičnih športnoplezalskih. Se strinjata?

Urh: Ja, se strinjam. Že moja mama, ki nima preveč pojma o plezanju, rada gleda tekmo v balvaniranju, športnoplezalsko tekmovanje pa se ji zdi dolgočasno (*smeh*). Gre za to, da se tekmovanje v balvanskem plezanju odvija hitreje, saj naenkrat pleza šest tekmovalcev in je tekme tako tudi hitreje konec. Gledalci so bližje steni in lahko precej od blizu opazujejo atraktivne gibe v smereh, ki so kratke, dolge le nekaj zelo težkih gibov. Pri težavnostnem športnem plezanju pa postane zanimivo šele tam okoli petnajste metra, do tja pa mora vsak tekmovalec

priplezati, kar vzame precej časa. Dogajanje na balvanskih tekmah je bolj dinamično.

Kot sta rekla, so balvanske smeri oziroma problemi kratki in zato zelo težki. Temu primerni so tudi napori in obremenitve mišic, tetiv in sklepov.

Grega: Napori in obremenitve so veliki in zato je zelo dobro, da imaš za sabo nekaj sezon težjega športnega plezanja, preden se posvetiš balvaniranju. Vsaj za višjo raven balvaniranja to velja.

Urh: Tudi tehnika se razlikuje od športnega plezanja. Tam so daljše smeri in je kar precej možnosti, kam boš npr. stopil. Pri balvaniranju, vsaj pri težkih smereh, pa je stopov zelo malo in zato nimaš kaj izbirati. Ali lahko uporabiš tiste skope možnosti ali pa ne moreš čez balvan. Gibanje mora biti zelo natančno. S silo ne prideš prav daleč.

Kaj pa poškodbe?

Grega: To je odvisno od konstitucije posameznika in pa seveda od dobrega, ustreznega treninga. Zdi se mi, da pri nas ni nič več poškodb kot pri športnih plezalcih. Še največji problem je padec pri neustreznem varovanju.

Kakšno pa je varovanje, če ne uporabljate vrvi?

Grega: Pod skalo imaš »crash pad«, kar pa pogosto ni dovolj. Pomagajo ti plezalcu, ki so na tleh in iz iztegnjenimi rokami ublažijo tvoj padec.

Hueco Tanks

Urh: In oni morajo dobro vedeti, za kaj gre pri smeri. Lahko se postavijo točno pod tebe, ampak če narediš gib vstran in ti npr. odnese nogo, potem zanihaš in padeš tudi za dva metra mimo njih na tla. Zato morajo biti varovalci zelo pazljivi, še posebej, če gre za višji balvan.

Zaradi skoncentriranih težav so balvanški problemi dober trening tudi za športne plezalce.

Urh: Ja, gibi so težji in zato je balvaniranje dober trening za težja mesta v krajših športnih smereh, za daljše pa moraš obnoviti tudi vzdržljivost. Meni se je na primer zgodilo, da sem nekaj časa preživel v Fontainebleauju, potem mi je uspelo še v enem precej težkem problemu v Avstriji, nato pa sem odšel v Mišjo peč, kjer sem kar hitro ponovil tedaj najtežjo športno smer pri nas Za staro kolo in majhnega psa (8c+). Pred obiskom Fontainebleauja in Avstrije sem v Kolesu komaj naredil posamezne gibe, po obdobju balvanskega plezanja pa sem jih delal bistveno lažje. Zdaj me pri športnem plezanju moti samo to, ker moram vpenjati vrv, česar na balvanih seveda ne počnemo.

In koliko sploh še plezata z vrvjo?

Urh: Devetdeset odstotkov balvaniram in

samo eno desetino plezalnega časa posvetim plezanju z vrvjo.

Grega: Sam več športno plezam, ker mi je to všeč. Ker poznam tako rekoč vse balvanske probleme v Sloveniji, bi šel rad plezat kam drugam, s tem pa so povezani stroški ...

Pred nekaj leti so iznašli še eno vrsto plezanja, ki so jo angleško poimenovali »deep water soloing« (oziroma soliranje nad globoko vodo, ki se odvija v strmih klifih nad morjem, op. p.). Zadeva je kar precej podobna balvaniranju, mar ne?

Grega: Ja, ampak ko s kakšnih 15 metrov padeš na hrbet v vodo, tudi tekočina ni več tako zelo mehka. Sam sem to ugotovil, ko sem na ta način plezal na Mallorci. Res pa je, da se s tem načinom plezanja ukvarjajo balvanski plezalci, način plezanja je zelo podoben balvaniranju.

In kakšni so vajini bližnji načrti?

Grega: Vedno imam v glavi vsaj pet načrtov. Trenutno je prvi med njimi plezanje po balvanih v Indiji.

Urh: Najprej grem plezat v Cresciano v Švici, potem pa še v Fontainebleau. Dolina Malte na avstrijskem Koroškem pa je tako ali tako stalnica za balvanske plezalce s tega konca Evrope. ◉

Od Problema Y do danes

Na kratko o razvoju balvaniranja

✍ Gregor Šeliga

Balvansko plezanje (angl. bouldering) se je pojavilo z razcvetom alpinizma v sredini 19. stoletja. Švicarski gorski vodniki so večkrat plezali po odlomljenih skalah oz. balvanih. Predvsem v deževnih dneh so tako vadili tehnike plezanja in se pripravljali za vzpone v večjih stenah. Balvani se ponavadi nahajajo v bližnji okolici sten, skoraj bi lahko rekli, da kar v baznem taboru. Kmalu so ugotovili, da je stvar zanimiva in vedno večkrat so plezali po balvanih tudi v lepem vremenu. Največkrat so se na vrh povzpeli po lažji strani ter se tako izognili problemu, ki danes predstavlja bit balvanskega plezanja.

Problem Y

Kdaj so prvi ljudje »praskali« po majhnih skalah verjetno nikoli ne bomo izvedeli. Svoje »podpise« so pustili na vrhu marsikatero manjše stene ali skale, na katero je bilo potrebno splezati. Tako najdemo v plezalnem področju Hueco Tanks v Teksasu na vrhu nekaterih balvanov skice iz različnih obdobj človeške zgodovine. Iz leta 1830 obstajajo zapisi, v katerih se skupina mladih Parižanov navdušuje nad lepotami Fontainebleauja in kjer je omenjeno tudi plezanje in skakanje po balvanih.

Ločeno od razvoja balvaniranja v Fontainebleauju je nastala zgodba o prvem balvanskem plezalcu. To je bil angleški advokat Sir Oscar Eckenstein, odličen gimnastik, ki je bil sposoben narediti zgib z eno roko. Že leta 1880 je v Lake Districtu splezal prvi dokumentiran problem, ki ga je po obliki razpoke v tem položnem balvanu poimenoval »the Y problem«. Njegov dober prijatelj in odličen alpinist tistega časa Aliestar Crowley je zapisal, da on in ostali najboljši alpinisti takrat niso uspeli v ipsilonu. To, da so ostali plezalci prišli v Lake District samo zato, da bi uspeli v tem problemu, pa kaže razvoj in filozofijo balvanskega

plezanja. Ni šlo več zgolj za trening za gore, začeli so se preizkušati in želeli uspeti v bolj kompleksnih in fizično zahtevnejših gibih. Eckenstein je bil tako prvi pravi mojster tega športa, ki je, poleg tega, da je postavil nova merila v težavnosti, pokazal tudi pravo pot razvoja balvanskega plezanja.

»Font«

Francozi so medtem odkrivali čare Fontainebleauja. To področje, 60 km južno od Pariza, je veliko kot Ljubljana z okolico. V kraju Fontainebleau živi 20.000 prebivalcev in ponosno skrbi za Napoleonovo rezidenco iz 16. stoletja. Kraj je obdan s krasnim mešanim gozdom, ki je poln velikih kamnov iz peščenjaka, po katerih so lokalni plezalci in Parižani začeli plezati v začetku 20. stoletja. Spet – podobno kot drugje – najprej alpinisti, ki so jih zamenjali prvi balvanski plezalci. Te zvrsti plezanja pa uradno niso priznali še mnogo let. Prvi »blusard« Pierre Alain je prekinil tradicijo in leta 1930 s prijatelji začel delati dinamične gibe, sedeče štarte, plezati visoke balvane izven varnega padca ter – najpomembneje – uporabljati zmleto kolofonijo ali »rosin«. To je nadomestek magnezija, ki ne suši rok, ampak deluje rahlo lepljivo in se še danes uporablja samo v Fontainebleauju. Alain je izumil tudi plezalne čevlje ali plezalke, kot jim pravimo danes. Bile so precej podobne današnjim, le guma še ni bila tako obdelana, da bi omogočala nadpovprečno trenje.

Leta 1947 je Frank Bernik naredil prvi vodnik po balvanih. Različne barve krogov so predstavljale različne težavnosti balvanskih problemov. Tako imamo še danes bel, rdeč, rumen, moder ter črn krog. Seveda so takrat najtežji problemi danes nemalokrat označeni z rumenimi krogi, ki predstavljajo najlažje probleme. »Font« je plezališče za vsakogar, saj ne manjka ne zelo lahkih problemov za začetnike ne najtežjih za vrhunske plezalce. Med balvani tako lahko srečaš mlade dru-

žinice z otroki in psi, starejše gospode ali pa klapo gimnazijcev.

Preobrazba in razcvet

Najbolj pa se je balvansko plezanje razvilo v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Chris Sharma, Fred Nicole, Klem Loskot in še mnogi drugi so ta šport popularizirali. V plezalnih revijah in na spletnih straneh s plezalno vsebino so se začele pojavljati fotografije znanih plezalcev v balvanskih problemih, ki so danes klasike. Balvansko plezanje je dobilo podobo, ki jo je ustvarila na novo rastoča industrija »crash padov«, posebnih oblačil, ... - plezanje je doživelo stilsko preobraz-

bo. To seveda ne pomeni, da so se s tem vsi strinjali, je pa dejansko danes predvsem privlačno za mlade, ki se lahko odločijo, da bodo v svojem plezalnem stažu plezali samo balvane. Večina najboljših skalnih in tekmovalnih plezalcev je v svoj sklop plezanja vključilo tudi plezanje »bolderjev«. Marsikateri je zamenjal vrv za »crash pad« za kar nekaj časa. Tudi za več let. Tako so potiskali meje plezanja navzgor.

Po vsem svetu je danes ogromno področij, posejanih z velikimi bloki. Ta področja so urejena, vse linije pravilno označene in ocenjene glede na težavnost. Obstaja pa še kar nekaj bolj divjih področij, kjer je bistvo v raziskovanju in iskanju svojih linij. ◦

Kako poznamo naše gore?

Katera gora je na sliki?

Rešitve bomo sprejemali do 23. decembra 2005. Med reševalci bomo enega izžrebali za nagrado. Pravila igre smo objavili v PV 7-8/2005. Tokrat bodo za nagrado vetrne hlače warmpeace panter, ki jih ponuja spletna trgovina z gorniško opremo www.kibuba.com.

Rešitev iz prejšnje številke:

Slika je bila posneta s poti na Veliki vrh v Košuti nad Hajnževim sedlom. Najbolj

domiselno rešitev nam je tokrat poslal Samo Jemec in jo kar objavljamo. Prejeli smo rekordno število rešitev - 93 - in le dve sta bili napačni.

Med reševalci je bil izžreban Igor Petrovčič iz Lokavca. Spletna trgovina www.kibuba.com mu bo podarila pullover stretchec aldan.

Andrej Stritar

Težave pri kuhanju špagetov v Julijskih Alpah

Samo da se skuhamo in nato služijo svojemu namenu

✍ Dušan Škodič 📷 Vid Pogačnik

Pogovarjal sem se z enim od naših gorskih vodnikov, ki je pred leti plezal na K2. Krasen človek in velik športnik. Na gori je sicer izgubil prste, toda to ga ne moti pri vodništvu, in ko smo v dolini Bavšice nekoč postavljali tabor (danes je tam zgrajen izobraževalni center), sem ga imel priložnost na hitro spoznati. Na žalost sicer pozneje ni več sodeloval kot inštruktor na tečaju za bodoče mladinske planinske vodnike, bojda zaradi različnih pogledov na vodenje v gore. Nobeni strani ne bom očital krivde, ker to je tako kot v vojski, kjer imajo mornarica, letalstvo in kopenski »prašinarji« vsak svoj prav, pa naj so navzven vsi trije rodovi videti še tako usklajeni. Poglejmo na to še malo bolj vsakdanje. Odkar velja novi prometni zakon, je možno, da človeka zaradi kazenskih točk napotijo na ponovno opravljanje vozniškega izpita. Po pripovedovanju znanca inštruktorja se dogaja, da poklicni vozniki, ki so dvajset ali več let povsem dobro opravljali svoj poklic, na ponovnem opravljanju tudi dvakrat ali trikrat padejo. Ne zato, ker res ne bi znali voziti, ampak zato, ker je njihova vožnja že svetlobna leta stran od tiste v priročnikih. Niti ne nujno, da na slabše, a tudi splošni napredek je včasih hitrejši od morda že zastarelih pravil. Kajti tisti, ki o njih odločajo, vedno ostajajo isti. A pustimo to, gremo raje na tiste špagete, ki sem jih obljudil!

Kdaj sploh zavrejo špageti?

Tedaj sva se pogovarjala tudi o prehrani na tistih višinah in nemalo me je presenetil, ker sem napačno sklepal, da so jih na hribu pitali le z nekimi vitamini in ogljikovimi hidrati. To, da se v Himalajo ne hodi več na »kruh in špeh«, mi je bilo že zdavnaj jasno. Kar nekako razočaran pa sem bil, ker sem izvedel, da so jim glede pre-

hrane pustili popolnoma prosto izbiro, na višinah pač človek izgubi apetit, zato naj vsak jè, kar mu še gre po grlu. In on si je kot ljubitelj testenin zaželel špagetov. Niso mu jih odrekli, še kilo parmezana je dobil zraven.

»Toda nastal je problem,« je razlagal, »ker na teh vrazjih višinah špagetov enostavno ne moreš skuhati!«

Le kako je to mogoče? Špageti, ki se dobijo v prodaji, so od št. 1 pa do št. 5, vsaj po mojem poznavanju teh artiklov. Enka, ki je tanka kot minca tehničnega svinčnika, je kuhana v minuti. Mislim seveda časovno, ker kuha se seveda v neki posodi. Petica rabi okoli osem minut, vse

Planina Dedno polje

ostalo pa je neke vmes ne glede na proizvajalca. Pa to ne velja vedno! Fant mi je zagotovil, da je na »dvojki«, »trojki« ali kje že kupal svoje špagete eno uro in še vedno niso bili kuhani. Mislil je seveda na tiste višinske tabore na gori. Toda njegova najljubša jed se je spreminjala zgolj v škrobni klej, ki je bil bolj kot za jed uporaben za lepljenje obcestnih plakatov, ki oglašujejo kakšno od tunin. A o tem pozneje.

Problem, ki nastopi pri kuhanju špagetov na visoki nadmorski višini, ni pri proizvajalcu, temveč v vodi oziroma njenem obnašanju ob spremembi zračnega pritiska. Višje ko gremo, nižji je zračni pritisk in z njim tudi vrelišče vode. Vsak fizik bi menda znal rezultat izračunati iz plinske ali gravitacijske formule, toda nismo vsi planinci fiziki in niso vsi fiziki tudi planinci, da bi preverili svoje izračune še v praksi. Dve formuli sem omenil, toda brez skrbi, ne bom ju zapisal, zasledil pa sem ju na nekem internetnem fizikalnem forumu. Toda kako zanimivo, tudi fiziki si niso niti najmanj edini glede vpliva nadmorske višine na vrelišče vode, v kateri si bo lahko lačni planinec skuhal kosilo. Tiste formule si sicer res veselo porivajo sem in tja po forumu, rezultati pa kot da nikomur niso mar. Za Triglav nekdo na primer omenja celo vrelišče, ki je nižje od 60° C, vendar ga ostali člani, pridruženi v debato, zelo hitro potolčejo in ocenijo, da je prava temperatura 70-75° C. Še sreča, ker bi po njegovi logiki tam na 8000 metrih himalajcem že dobesedno zavrela kri v žilah.

Priprave na kuhanje – raziskovanje vrelišča v Julijcih

Te zanimivosti sem se spomnil med nekim dopustovanjem na planini Viševnik nad Bohinjem in sklenil kar sam v praksi preveriti, kako je s to stvarjo. Višina planine je okoli 1620 metrov, kar bi že moralo zadostovati za neko opazno razliko, sem razmišljal in pred špageti v vrelo vodo potopil termometer. In glej ga zlomka, voda na štedilniku je veselo brbotala, termometer pa se je ustavil pri 93° C in nič več ga ni spravilo naprej. Seveda se nisem zadovoljil le s tem, potrebno je bilo vzeti še pot pod noge in nekaj dni kasneje sem tako pristavil vodo za čaj še na našem najvišjem vrhu. To sem počel nekaj

skal nižje v smeri proti Doliču, da ne bi bil preveč v posmeh prodajalcem piva na vrhu, za morebitno konkurenčnost pa ga tako ali tako nisem proizvedel v zadostnih količinah. Ob srkanju sadnega čaja sem tako že vedel, da je bil skuhan pri 86° C. Je to veliko ali malo? Pričakoval sem res nekaj manj, dobljeni rezultat lahko sicer malenkost tudi odstopa navzgor ali navzdol, odvisno od trenutnega zračnega pritiska, vseeno pa nam že pove, da se meteorolog na Kredarici ob nerodnosti v kuhinji ne bo tako hudo poparil, kot bi se doma v dolini. Kuhanih jajc zato zagotovo še ne bo pobiral iz kroga le z golo roko, ampak sedaj govorim o višini, ki ne doseže niti treh tisočakov. Kako je torej v nekem višinskem taboru v Himalaji, kjer voda res vre že pri ubogih 60° C? Kar poskusimo skuhati špagete ali kaj drugega škrobnatega v vroči vodi, ki nam priteče iz vodovodne pipe!

V naših hribih testenin torej kljub fizikalnim odstopanjem ne bomo lačni. Ker pa odstopanja že obstajajo – sledi posebej prilagojen »višinski« recept.

Špageti à la Viševnik

Za 4 osebe potrebujemo:

olivno olje

1 sesekljano čebulo

4 stroke sesekljanega česna

konzervo paradižnikovih pelatov ali pravi paradižnik

10 dag slanine

sol

popper

baziliko

vejico materine dušice

parmezan

in naročje macesnovih polen

Priprava:

Najprej zakurimo štedilnik. Drva morajo biti po možnosti macesnova, ker le tovrstni les razvija res optimalno temperaturo. Pri napravljanju kuriva je potrebna velika previdnost, saj so polena zelo rada grčasta in se težko koljejo. Toda prav tista, ki se najtežje koljejo, v njih se namreč skriva originalna »bohinjska trma«, so najboljša!

Razgled na Julijce z Babe

Na olivnem olju (sam nikoli ne uporabljam oljčnega, ker ima zame slabši okus, poleg tega pa se po moji logiki iz oliv pridobiva olivno olje, iz oljk pa kvečjemu drva!) prepražimo sesekljano čebulo, polovico nasekljanega česna in na kockice narezano slanino. Dodamo paradižnikove pelate. Solimo in popramo, dušimo deset minut, dodamo še baziliko, preostanek česna in vejico materine dušice, ki smo jo spotoma utrjali za bližnjo skalo. Nepoznavalci lahko uporabijo tudi posušeno.

Špagete na višini 1600 metrov kuhamo eno (1) minuto dlje, kot piše na embalaži. Za vsakih 500 višinskih metrov prištejemo dodatnih 30 sekund, še najpametneje pa bo, če jih kuhamo al dente. Odcejene stresemo v večjo skledo, dobro potresemo s parmezanom, polijemo čez vročo omako, da se parmezan raztopi v kot las tanke nitke, ki se kasneje vlečejo za našimi viličami, in veselo navalimo.

Okus se lahko še dodatno izboljša, če so vsi jedci pred obrokom vsaj dve uri hodili po bližnji ali daljni okolici.

Čas priprave brez napravljanja drv: 20 minut.

Lasni vložki – iz špagetov

Pa še prigoda, povezana s kuhanjem špagetov v hribih. Zgodilo se je na tednu turne smuke po Julijcih. S skupino smo četrti ali peti dan prenočevali na Prehodavcih. Zimska soba je v bistvu poletna depandansa ob koči, bilo nas je okoli ducat in vodja nam je za večerjo skuhal slastne špagete s tunino in šampinjoni. No, danes pa se sprašujem, kam so poslej izginile vse tiste omake à la bolonjeze z mletim mesom, ki so bile nekoč obvezne, danes pa so se nam tune očitno zažrle v vse pore življenja. Saj če bi nek, recimo mu Marsovec, pogledal daljši reklamni blok na naši televiziji, bi si najverjetneje mislil, da Slovenci stalno jemo le tune, cel dan preživimo ob čiščenju in pomivanju z detergenti, v prostem času, kolikor nam ga sploh še ostane, pa se obmetavamo s higienskimi vložki. Kdo ve, morda pa bo tipična slovenska kmetija čez dvaj-

set let namesto govedu redila tune? In to ne belih tun ali recimo bolj znanih rumeno- ali modroplavutih. Ne, imeli bomo kar svojo sorto, ki bo v nacionalnih barvah, zaščiteno, tako kot ima Milka zaščiteno svojo vijoličasto kravo. Ne bomo več ponavljali napak kot denimo z lipicanci! Pa še nadležna molža bo odpadla.

Pojedli smo torej poln lonec tistih špagetov in po večerji je bilo potrebno pomiti vso posodo, ki smo jo sicer nosili porazdeljeno po nahrbtnikih. Toda v posebnih pogojih obstajajo tudi posebna pravila. V zimskih sobah ni na voljo ne pomivalnega korita ne vode. Vso potrebno vodo za kuhanje, pitje, umivanje in pomivanje je potrebno nataliti iz snega ali ledu, kar je precej dolgotrajno opravilo, temu primerne pa so tudi pridobljene količine. Zato se v največji posodi pomije najprej vse od manjše do največje, na koncu pa se vanjo še vse skupaj oplakne s čisto vodo. Kuhar je vse to uspešno opravil, vstal, odprl majhno okno na zadnji strani in pljusnil tiste pomije v temno noč ter takoj spet zaprl, da polarni mraz ne bi preveč ohladil bivališča. Čez deset sekund pa so se odprla vrata, na vhodu je stala naša Barbara in solze so ji silile na oči, ko je vsa mokra in s špageti v obliki lasnih vložkov na glavi spraševala, kdo jo je tako grdo polil. Ne-

kaj minut prej je morala ven na mali opravek, pozimi se to uredi pač nekje zunaj, pa se je na svojo nesrečo spomnila iti zadaj, »za bajto«. Nato se je še zares malo pocmerala, ker smo se ji svinje tako od srca smejali.

V naših hribih je torej čisto vseeno, ali je špagete potrebno kuhati kakšno minuto dlje, samo da se skuhajo in nato služijo svojemu namenu. Vsaka stvar potrebuje svoj čas. Tudi Barbara, ki je bila tako neokusno krščena, je danes dobra gornica in uspešna mentorica planinske vzgoje. Ker tudi to ne postaneš kar tako, ampak je potreben določen čas. Tu ne gre tako kot pri tisti reklami, da bi kar prišel v ordinacijo in dejal: »Gospod doktor, jaz sem en čisto navaden planinec, rad bi bil pa gornik!« In doktor bi se nato tako režal, da bi ga tudi brez napotnice spustili v zaprti oddelek. Ampak vse skupaj je le reklama. Ime sploh ni važno, važna je le kvalitetna vsebina, ki jo je danes vedno težje prepoznati.

Tako so pravili, da je nekoč v Franciji umiral eden od največjih pridelovalcev zelo poznanega vina. K smrtni postelji je dal poklicati svoje otroke, da jim bo zaupal skrivnost. Ko so vsi zbrani napeli ušesa, jim je spregovoril s tihim glasom: »Otroci, samo toliko, da boste vedeli. Vino se dá pridelati »tudi« iz gozdja!« ●

Planina Dedno polje

Za dolge zimske večere

Spomini ob čaju

✍️ Olga Kolenc

Imeli smo zavidanja vredno otroštvo. Travniki, polni živih igrač, so segali do hišnega praga, drevesa, naš plezalni vrtec, so silila v okna. Pozimi smo si kar v veži nadeli smuči in potem smo, utrujeni in premočeni od celodnevnih dogodivščin, zaspali na peči, še preden so bile pravljice končane. In mama, mama je bila vedno dosegljiva.

Vračanje na izhodišče

Vse strokovne študije in praksa kažejo na to, kako pomembni so za vse življenje temelji našega otroštva. Nobena, še tako modna in draga materialna dobrina nam ne more kasneje v življenju odtehtati naložbe, pridobljene v tem obdobju. Neokrnjena narava ponuja otroštvu – poleg prave mere ljubezni in občutka varnosti – še dodatno, neprecenljivo dobroto. Le-ta odigrava pri izoblikovanju osebnosti zelo pomembno, individualno vzgojno vlogo. Izoblikuje nam povsem drugačen odnos do živega in neživega sveta, saj nas rastline in živali nezavedno in neprestano učijo iznajdljivosti, kako preživeti.

Ko sem si po krajšem premoru in preselitvi v Novo Gorico leta 1974 ponovno nabavila smučarsko in planinsko opremo in se zapeljala z žičnico do najbližjega smučišča, kar nisem mogla verjeti spremembam. Zelo samozavestno sem se v novem modrem kombinezonu spustila po kaninskem smučišču in zdelo se mi je, kot bi ponovno odkrila Ameriko. Nič zato, če sem čakala v vrsti debelo uro za en sam spust, da sem le preživela dan v sončnih višavah. In tako se je začelo. Preromala sem evropsko celino podolgem in počez, se dotaknila veliko njenih vrhov, se okopala v njenih jezerih in morjih. Vedno znova me žene ista neznanca, raziskovalna sila, ki me je zaznamovala v otroštvu, in ki ji nikoli ne pridem povsem do dna. Ta radoveden otrok

v meni se prebudi, da se znova in znova vzpenjam na vrhove, raziskujem grape, brodim po potokih, nabiram kamne, pogovarjam se z drevesi ... Kot takrat, ko me je šele mrak pognal v beg proti domu. Strah pred samoto in temo sem z leti dokaj dobro premagala, razmere so me same prisilile, da sem se z njima dodobra soočila in ju s tem razblinila do tiste meje, da ju nadvladujem. Tisoč in enega načina obvladovanja narave se veliko lažje naučimo, če nam je to že od rane mladosti način življenja. Bili smo še zelo majhni, ko nam je oče naredil prve smuči, kajti bile so nuja, šele nato otroško veselje. Še danes ga vidim, kako je v vroči vodi, v kotličku štedilnika, namakal novo dilco in se pri tem hudomušno smejal. Ko je bila dovolj razmočena, ji je v leseni pripravi, ki jo je prav tako izdelal sam, previdno naredil krivino. Isti postopek je potekal pri izdelavi sank. Za vezi je uporabil ostanke starega usnja, iz katerega je izrezal pasove, jih pritrdil z žeblički in smuči so bile nared. Ker pa so pasovi pogosto odstopali od podlage, sem se popravila lotevala kar sama. Na smuči se je dalo v sili navezati celo gumijste škornje in takrat zelo popularne »pedule«, ki pa so bile iz blaga in so se v stiku s snegom takoj premočile. Z naše male bajtarske peči se je vedno po malem kadilo. Sušili smo premočena oblačila, kajti v enem samem aktivnem popoldnevu je bilo potrebno preobleči vse, kar smo imeli. Potem je bil končno mir! Pri minus petnajst stopinj je obleka iz navadne tkanine kaj hitro zmrznila na nas. Že povsem otrplih okončin, ko prstov na rokah in nogah ni bilo več čutiti, predvsem pa lačni, smo se s temo le priklatili domov. Še lepše je bilo ob polni luni. S snegom obložene jelke so metale velike, strašljive sence, ki so podžigale našo bujno otroško domišljijo. Mama, ki je bila v skrbeh za naše zdravje, nam je v jezi večkrat obljubila, da bo vrgla tako imenovane »ški« v peč, vendar tega ni nikoli storila. Ona je svoje smuči uporabljala kar v krilu; le za nujne potre-

be in za pot do skromno založene trgovine. Dostava blaga ni bila mogoča, odvisni smo bili predvsem od lastnih rezerv. A kaj, ko višina nad tisoč metri nadmorske višine ni dovolila, da bi zrastle še kaj drugega, kot krompir, repa, zelje, koleraba, ter krma za živino.

Trajalo je tudi mesec dni in več, da se je smučina toliko utrdila, da se sneg ni več prediral in smo lahko hodili v dva kilometra oddaljeno šolo peš. Sneg se tako naučiš »brati« in takoj prepoznaš, kakšna oprema je v danem trenutku najprimernejša. A kaj, ko je takrat radodarno nebo znova in znova dodajalo novega snega! Od doma sem se odpravila po idilični uhojeni gazi, domov sem ga priganila že čez kolena. Pri šestnajstih celo v škornjih z visokimi petami! Neponovljivo! Ko je v sušnih zimah v vodnjaku zmanjkalo vode, je oče uporabil še posebno tehniko transporta. Pod velike sani je pritržil prav v ta namen izdelane smučin in že sva drvela z lesenimi posodami proti najbližjemu potoku, ali pa proti gozdu po drva.

Na naši Vojskarski planoti smo bili še pred tremi, štirimi desetletji (prav ste prebrali) tudi po pol leta povsem odrezani od sveta. Tako, kot je sneg na cesti zapadel, tako je maja tudi sko-

pnel. Do bližnjega mesta (15 km oddaljene Idrije) smo se odpravili po nujnih opravkih kar peš, s smučmi, sanmi, krmplji, odvisno od trenutne snežne situacije. Štela sem sedem, sestra pa dvanajst let, ko sva običajno ob štirih popoldne v Idriji končali obisk pri zobozdravniku. Čez pol ure se je že nočilo, midve pa sva se korajžno in samoumevno podali na pot proti domu. Cesta, ki pelje čez strma pobočja, nad katerimi se dviga planota, je bila povsem zabrisana od neštetihi snežnih plazov. Debelina snežne odeje - meter in pol do dva metra na zimo - je bila povsem povprečna. Takrat na Vojskem nisi smel zboleti ali umreti, a vendar se je dogajalo tudi to.

Presajena gorska cvetlica

Življenje me je, kot sem že povedala, zaneslo preko tega neskončno velikega in svetlega obzorja nad našo planino. Pristala sem v povsem drugačnem, mediteranskem okolju ... Bilo mi je kot gorski cvetlici, presajeni pod žgoče goriško nebo. In vendar sem preživela, čeprav sem veliko kasneje ugotovila, da je lepota tega planeta povsod pravično razdeljena. Nisem in nisem se mogla navaditi na povsem drugačno okolje.

Najbolj sem pogrešala izrazit kontrast med letnimi časi, ki je bil tukaj skoraj zabrisan. In jutra, ko sem stopila iz hišice, kot v pravljici, naravnost v gozd, kjer daleč naokoli ni bilo žive duše. Nebo je bilo neskončno globoko in modro in preden je sonce prepotovalo zenit, se je zgodilo nešteto zanimivih stvari. Poletni čas je bil pravo nasprotje spopadanja z dolgo in mrzlo zimo. Nekaj povsem drugega kot danes, ko se v toplih kombinezonih in z avtom pripeljemo do urejenega smučišča. Jutranje sonce me na goriškem ni več pozdravljalo z neba, ampak tako, da se je odbilo od sosednjih stekel na drugi strani ulice stoječega bloka, naravnost v okno moje sobe. Ob takem prebujanju sem vselej pomislila, da mi bo počilo srce. Počutila sem se kot ptica v kletki. Bežala sem na najbližje okoliške hribe, kot so Sabotin, Skalnica, Vodice in otožno zrla na verigo Zahodnih julijcev. Pogrešala sem naše mehke, cvetoče gorske travnike, pa mešane gozdove, kjer se lahko svobodno sprehajaš, kolikor ti veli srce. Tu pa sem povsod naletela na ovire. Preklinjala sem robido in drugo bodičasto podrastje, ki mi mi dovolilo svobode gibanja. Ob vikendih sem se največkrat kar sama vsedla na vlak ter s strahom in zanosom prvoprstopnika raziskovala Julijce po dolgem in počez. Po vsaki vrnitvi domov sem ponosno drsela s prstom po zemljevidu, ter počasi in po delih spoznavala nove razsežnosti doslej nepoznanega visokogorskega sveta. Povsem me je očaral in zasvojil, v njem sem našla azil, iz katerega sem črpala moč za življenje. Naložba v otroštvu se mi je obrestovala, čeprav smo bili prikrajšani za nešteto drugih dejavnosti, ki so jih imeli že takrat vrstniki v mestu. Moj nemiren duh me je tako gnal naprej in hvaležna sem mu, ker nisem zaplankala svojega življenja v sivem povprečju, v pehanju za materialnimi dobrinami, ki so tako zelo minljive in nas posedujejo. V zajetnem kupu fotografij hranim najlepše spomine za stara leta ... Vendar, to je že povsem druga zgodba.

Koristiti izkušnje

Pregovor pravi, da se ne da živeti od spominov. Pa se da, še kako koristno se da živeti od njih. A le, če jih pozitivno prevrednotimo, se iz

njih učimo. Občutka za orientacijo in druga znanja, ki jih razvijemo zelo zgodaj v boju z naravo, nikoli ne pozabimo. Brez ure na roki vemo, kaj nam pravi sonce in sence, veter, oblaki, obnašanje živali, včasih celo žuželke. Narava stalno opozarja in hkrati ponuja rešitve. Njene zakonitosti je treba spoštovati, upoštevati, kajti v obratnem primeru se nam kaj hitro maščujejo. Še poseben čar so imeli dolgi zimski večeri, ko smo ure in ure poslušali zgodbe, ki jih je na tej visoki, od sveta pozabljeni planoti, pisalo življenje. Na velikih razdaljah pešpotij, v visokih zamejih, poledici, so se dogajale tudi osebne usodne drame. Stara sem bila kakšnih deset let, ko se je oče izgubil petdeset metrov pred domačo hišo. Gosta megla je segala do tal, droben pršič je spotoma zasipal stopinje na zmrznjeni podlagi ... V trenutku so le-te izginile, droben pramen svetlobe, ki ga je oddajala ročna svetilka, je v svojem skromnem dometu naenkrat zaznal eno samo belino. Začel je klicati na pomoč, že povsem izmučenega in podhlajenega je našel oddaljeni sosed in mu pomagal domov. Obstal je na vratih brez besed, po licih so mu tekle solze ... On, ki je vso delovno dobo preživel po gozdovih, spal po barakah in talil sneg, da si je pripravil skromen obrok, saj v visokem snegu in zaradi oddaljenosti ni mogel domov. Nič lepšega ni bilo, kot ob dolgih večerih poslušati na topli peči doživetja s prve roke. V dolgih nočeh, ko je budno čuval ogljene kope, je razčistil s slehernim strahom, ki ga je ustvarila narava in do popolnosti razvil sistem preživetja. Na sleherni dolgi in težki turi, zimski ali letni, dobnesedno nagonsko uporabljam ta znanja, čeprav so praktično skoraj neprimerljiva z njegovimi izkušnjami. Ko sem kasneje v planinski šoli prejela spisek opreme, ki jo mora ozaveščen planinec nositi s seboj, so se mi že ob misli na vso težo nahrbtnika zašibila kolena. Zadevo sem z leti in izkušnjami dodobra razčistila, a nahrbtnik kljub temu ostaja raje pretežak ... Večno kolebam med odločitvijo - več hrane in pijače ali oblačil? Današnja sodobna oprema in predelana kalorična živila, ki nadomestijo obrok, pa postojanke, kjer se lahko okrepcamo, so nam povsem samo-umevna dobrina. Vendar je še vedno naša lastna, individualna pamet tista, ki si postavlja

vrednote, sprejema odločitve, tvega in doživlja svet okoli sebe na le sebi lasten način.

Spomini begajo, svetlobe in sence se prepletajo z letnimi časi, a v srcu je kljub zimi toplo. Čaj, nabran na vojskarskem travniku, prijetno diši. Poti odprte čakajo, da jih izhodimo. Naučila sem se spoštovati zakonitosti narave in do se-

daj sem se še vedno iz sleherne situacije vrnila srečno. Ni me sram se umakniti, ko začutim, da je to najboljša možna izbira, kajti človek je zelo ranljiv in zmotljiv. Gora čaka, vedno bo tam, čeprav jo bodo brusili viharji, le mi smo tako zelo krhki in minljivi ... Tako zelo, da nas še drevo preživi. ◦

Otliško okno in Sinji vrh

✍ Alenka Rotar*

Iz Pivke smo se odpeljali do izvira Hublja. Pomalicali smo in se začeli vzpenjati proti Otliškemu oknu. Večkrat smo se ustavili. Po poti smo videli na kamnu narisanega hudiča, popili malo soka in odšli naprej. Med hojo smo si govorili vice in se smejali, da smo lažje premagali naporno pot. Bili smo že skoraj na vrhu, vsi zelo utrujeni, a se nismo ustavili. Kmalu smo prišli do kraja, kjer se lepo vidi Otliško okno. Najprej smo si ogledali kamenje, zloženo v obliki polža, nato pa smo se približali oknu, kjer smo se pošteno odpočili, najedli in nabrali moči za

pot na vrh Sinjega vrha. Med počitkom nas je obiskal hudič. Vodička Karmen nam je prebrala legendo o nastanku Otliškega okna. V koči na Sinjem vrhu smo popili vroč čaj ter se počasi, a veselo vrnili v dolino, kjer nas je že čakal avtobus. Zelo utrujeni smo se vrnili na avtobusno postajo v Pivko, kjer so nas pričakali starši. Poslovali smo se v upanju, da se kmalu zopet srečamo na planinskem izletu. Čeprav je bil naporen, mi je ostal v zelo lepem spominu. Rada se udeležujem planinskih izletov, saj na njih spoznam nove prijatelje in vidim veliko lepega. ◦

* Prispavek je na razpisu »Mladi o gorah« zasedel osmo mesto.

Želje

V uredništvu Planinskega vestnika smo tudi letos povprašali nekatere ljubitelje gora o željah za prihajajoče leto 2006. Vprašanje je bilo za vse enako, in sicer: »Kaj si želite kot ljubitelj gora v letu 2006?« Poglejmo, kaj so nam odgovorili.

Jasna Pečjak, alpinistka

»Predvsem zdravja! Zase in za vse ljubitelje gora. Pa čim manj množičnega turizma v gorah in čim več obiskovalcev gora, ki bodo znali ceniti lepoto, ki jih obdaja. Čim manj posegov v naravo in več vsakodnevnega pozitivnega odnosa do ohranjanja narave na splošno, ne samo do gora. Pa varen korak in dobre oprimke v letu 2006!«

Mitja Košir, alpinist in publicist

»Planinskemu vestniku v novem letu: Gorska prostranstva so naš dom. Tam, kjer si doma, je najlepše in z najlepšega balkona pogled nikoli ni meglen, oblačen. Z najvišjih razglednih točk se vidi daleč, od doma pa najlepše. Zato najlepših in najvišjih razgledov nimamo razstavljenih kar tako, vsem na pogled, ampak jih spravljamo v skrite kamrice svojega spomina. Naj vam bo namenjenih čim več takšnih spominov na srečno druženje. V stenah, na brezpotjih, snežnih prostranstvih ... povsod, kjer s Turgenjevom in Avčinom tišina šepeta.«

Darko Mohar, predsednik planinske skupine Slovenskega doma Kulturno-prosvetnega društva Bazovica na Reki

»Z odhodom v gore človek žal ne more pustiti za sabo vsega tistega, kar ga tišči. Del vsakdanje krame stalno vleče s seboj, drugi del, kot so na novo zgrajene gorske ceste, hrup, odvržene pločevinke in še marsikaj dru-

gega, pa se sam privleče za njim. Zato želim, da bi se v 2006. letu na splošno vsaj še za eno majhno stopničko dvignila zavest o pazljivem ravnanju z naravo. To pa tudi pomeni, da moramo vsi ljubitelji gora in narave še bolj organizirano nastopati proti neusmiljenemu prodoru kapitala in porabništva v zadnje preostale koticke narave, neodvisno od tega, ali v Sloveniji ali kje drugje po svetu. Za planinsko skupino Slovenskega doma Kulturno-prosvetnega društva Bazovica iz Reke pa želim, da nadaljuje po poti, ki si jo je začrtala pri ustanovitvi pred tremi leti. To pomeni, da bo poleg odhodov v hribe in pohodništva še naprej negovala prijateljske odnose z različnimi narodnostnimi skupnostmi na Hrvaškem in drugod, ohranjala slovensko zavest in jezik ter se povezovala s planinsko skupnostjo v Sloveniji in na Hrvaškem, predvsem pa s Slovenci v zamejstvu in po vsem svetu. Posebno me bo veselilo, če se bo naši skupini v naslednjem letu pridružilo čim več mladih, da bi lahko nekega dne prevzeli naše delo.«

Dušan Škodič, planinski publicist

Problem pri željah je, da so pogosto prevelike in zato težko uresničljive, če pa so majhne in na dosegu roke, nanje radi kar pozabimo. Če jih želimo sebi, so včasih zelo nerealne, če jih želimo sosedu, pa še najrajši nesramne. Glede na to, da je povprečen planinec tudi povprečen Slovenec, bi šlo lahko na primer kar takole:

*Da b' sosedova krava jutri crk'vala,
tašča pa stoti rojstni dan praznovala!*

Če bi se uresničili le ti kratki vrstici, bi bilo leto 2006 vsaj za milijon »Slovencljev« sanjsko. Ker pa je revija namenjena planinski populaciji, bo morda primerneje takole:

*Lepo vreme v gorah in trden korak,
po pameti pojdi, ne bodi bedak,
te gora počaka, ko pride njen čas,
čeprav ni devica, le pojdi ji v vas!*

Ker pa smo tisti, ki beremo Planinski vestnik, v nekem pogledu podpovprečni, saj nas je od 55.000 registriranih članov PZS samo 4.500 naročnikov, so lahko vsaj naše želje nekoliko nadpovprečne. Moja je, na primer, da bi mi v

naslednjem letu uspelo izdati svoj prvi planinski roman.

Marco Togni

Maja Vidmar, športna plezalka

Kaj si želim v letu 2006? Veliko uspehov pri plezanju in čim manj nesreč v gorah.

Primož Štular, zdravnik, alpinist, gorski reševalec

November se izteka, na oknu slika sivega neba, tu in tam snežinka, ki si s težavo utira pot skozi mrzle vetrove. Na steni pa že visi novi koledar PZS. Pod modrim pokrivalom zasneženi vrhovi Julijcev, Krma se potaplja v senco, na eni strani temačna ostenja, na drugi sončni prepadi. Sprehajati se po vznožnih ravninah, gristi s koleni navkreber in navzdol, praskati po zaledenelih in zasneženih stenah, z rokami, belimi od magnezije, telovaditi po gladkem apnencu, pripeti si smuči in veselo zavriskati, stati na vrhu in na nič misliti, zlekniti se, sanjati in se lepo imeti. Za vsakogar nekaj, za vse dovolj prostora.

Aleš Poročnik, predsednik PD Ilirska Bistrica

Kot gornik si v letu 2006 želim, da bi si lahko vzel več časa za gorniške aktivnosti, ki sem jih letos malce zanemaril.

Hkrati si želim, da bi se mi na mojih potepanjih čim večkrat pridružila naša mala Manca, da bi že v zgodnji mladosti dobila čim več pozitivnih vtisov, ki jih prinaša pristno doživljanje narave in gorskega sveta.

Kot član naše krovne organizacije pa si želim, da bi PZS znala in zmogla narediti korak naprej in se iz relativno toge in konzervativne zveze razviti v našem času primerno organizacijo, ki bi znala prisluhniti potrebam slehernega člana.

In ne nazadnje si želim, da bi bili vsi bolj spoštljivi do našega planeta, da bi ga ohranili takega, da bo tudi našim zanamcem dajal varno zavetje in ugodno življenje.

Silvo Karo, alpinist

Vsem alpinistom želim spoznanja, da se alpinizem ni začel z njimi in se tudi ne bo končal z njimi! Vsaka generacija je, tako kot vse druge pred njo, nekaj podedovala, a bo nekaj tudi pustila za seboj. Seveda se vsakdo trudi, da bi pustil za seboj čim lepšo in čim opaznejšo sled. Da pa se bo dolgo poznala, je bolj od tega, da je bila napravljena, pomembno to, kako je bila napravljena. Tisto, kar se prehitro zasveti, tako tudi ugasne. Vsem ljubiteljem gora bi rad zaželel čim več domiselnosti pri odkrivanju gorskega sveta. Čim večkrat skrenite z markiranih poti in si tako obogatite doživetja v gorah. SREČNO!

Vera Šmid, računovodkinja PZS

Mir v gorah, čim več lepih trenutkov, preživetih v naši prečudoviti gorski naravi, čim več soglasja in napredka ter novih idej pri opravljanju naše dejavnosti, finančno disciplino in skrb za dobro gospodarjenje. Želim, da bi vsak pridobljeni oz. ustvarjeni planinski tolar znali prav obrniti, da bi bili zadovoljni tako planinci kot vsi preostali ljubitelji gorske narave. Svojim sodelavcem in članom organov Planinske zveze želim uspešno in dobro sodelovanje. Bližajoči se prazniki, ki so pred nami, pa naj nas napolnijo z notranjim mirom in ljubeznijo.

Pogovarjal se je Vladimir Habjan

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

107.5 MHz

**RADIO
UNIVOX**

e-mail: info@univox.si

Vesel božič vam želimo, v novem letu pa veliko zdravja, veselja in sreče.
Da bi imeli dovolj moči in časa za gore in da bi se vedno zadovoljni vračali domov.
Pa prijetne trenutke ob branju Planinskega vestnika.

Uredniški odbor

Planinski izlet na Trstelj

✍ Tamara Čepirlo*

Izlet na Trstelj je bil organiziran za planince iz Postojne, Košane in Pivke. Odzvalo se nas je kar veliko. Izlet je vodil Aleksander Furlan, za nas po imenu Furo, ki je ves čas skrbel za dobro razpoloženje. Pot nas je vodila proti Vipavi, od koder smo se začeli vzpenjati na Trstelj. Vzpon je bil dokaj zmeren. Pretežno smo hodili po cesti, le tu pa tam tudi po bližnjicah, in prispeli do kočice pod vrhom. Tu se je bilo treba najprej okrepčati, saj prazen trebuh ne more iti daleč. Sledilo je žrebanje križank iz planinske brošure. Med nagrajenci sem bila tudi jaz in prejela sem knjigo Gibanje v zahtevnem gorskem svetu. Z nagrado sem bila zadovoljna. Pot smo nadaljevali na vrh Trstelja. Od tu je bil lep razgled na celotno Vipavsko dolino s Tr-

novskim gozdom in Nanosom. Ker je bilo vreme zelo lepo, jasno, smo v ozadju videli tudi Julijske Alpe, na jugu pa se je onkraj kraške planote odpiral pogled na Tržaški in Piranski zaliv. Po zaužitju teh gorskih lepot smo se spustili nazaj do kočice, kjer smo se igrali še različne taborniške igre. Počasi smo se morali odpraviti v dolino. A kakor se je bilo lepo vzpenjati na vrh, toliko slabše se je bilo spuščati. Pot je bila strma in polna suhega listja, po katerem je zelo drselo. Komaj smo čakali, da pridemo do avtobusa. Na poti domov smo še malo zadremali, saj nas je spust kar precej utrudil. Vendar ko imaš izlet za seboj, se ne spomniš več utrujenosti, temveč imaš v spominu le lepote, ki si jih doživel tisti dan. ◉

* Prispavek je na razpisu »Mladi o gorah« zasedel deseto mesto.

Moj planinski pohod

✍ Nika Lemut*

Nekega zgodnjega jutra mi je mami povedala, da bomo verjetno šli na Globoko. Pozajtrkovali smo in se odpeljali proti Tolminu. Pripeljali smo se do parkirišča ob vznožju gore. S seboj smo vzeli čaj, čokolado ter nekaj sendvičev. Nato smo slabo uro pešačili do kočice. Tam smo si malce odpočili, popili čaj in pojedli vsak en košček čokolade. Pot naprej je bila precej strma in speljana po ovinkih. Počasi smo napredovali, pa tudi vroče je postajalo. Obdajalo nas je le še ruševje. Tako smo hodili skoraj dve uri. Malo pred vrhom smo ugotovili, da je pot naprej za nas prenevarna, saj so bile okrog same gole, spolzke skale. Zato smo se usedli, pomalicali in popili ter uživali v razgledu. Mi otroci smo poklicali staro mamo in se ji pohvalili, kje smo. Po krajšem počitku smo se obrnili. Midva s tatijem sva se odločila za bližnjico. Namesto da bi naredila

velik ovinek, sva stekla po melišču navzdol. Ostali so naju počakali spodaj. Pri kažipotu smo se odločali, ali bi šli še na obisk k tatovemu stricu Borutu na sosednjo planino, kjer ima vikend. Vendar se je že večerilo in zato nismo šli. Pri koči je tati še malo poklepetal s prijatelji, mi pa smo se igrali z njihovimi otroki. Nato smo se skupaj z njimi odpravili do avtov. Oni so imeli avto bližje kot mi, zato smo se morali kmalu posloviti. Ob poti do našega avta smo si ogledovali planšarske staje. Tati nam je opisoval dogodek, ko je skupaj s svojim starim očetom planšaril. Ko smo prišli do avta, sem se spomnila, da sem bila pred kratkim bolna. Zato sem mami vprašala, ali lahko naslednji dan telovadim. Posmejala se je in mi rekla, da je za menoj dobra telovadba. Tudi jaz sem se zasmejala, nato pa smo se polni vtisov odpeljali domov. ◉

* Prispavek je na razpisu »Mladi o gorah« zasedel deveto mesto.

Od nekod je prineslo snežinke

Spomini iz zimskih dni

✍ in 📷 Marjan Bradeško

Sled pod Grlom

Kot ravna, temna črta je rezala slepečo belino pod sedlom. Nanj je prilezla na desni, tam, kjer je najbolj razdrapano in najlažje – takrat je bilo vse zaprhano. In na drugi strani prečnice se je obrnila navzgor, v strmo grapo, naravnost proti vrhu, v katerega nedrja se je globoko urezala. Ni bila lahka gaz. Vendar, bila je! In zato je bil pogled nanjo tako navdušujoč, tako poln veselja nad življenjem in hvaležnosti za ta svet. Kaj lahko bi se tam nekje, kjer je najvišja točka na sedlu, končala. Četudi se je gaz umikala robu, ki je bil ovešen z opastmi, se prav tam z martuljške strani vanj vreže grapa, ki je gaz ni predvidela. In kot po čudežu je na tistem mestu gaz skrenila še nekoliko vstran, nad pobočja Vrat. In tisti kamen, ki ga je bilo videti poleg gazi, ni bil kamen, pač pa majhna luknja v snežni strehi nad globoko stometrsko grapo.

Plaz

Snežilo je brez milosti in s strahom sem pogledoval v Robičje, ko smo eden za drugim prečili tisti nevarni iztek plazu. Končno nas je v zavetje sprejela stara Erjavčeva. Gorska zima je tako lepa, da sem v mračnem popoldnevu stopil pred kočo. Ali prav vidim? Z Vršiča dol kot da se nekdo opteka. Je to sploh mogoče? Udira se do pasu. Kmalu zatem kočica završi. Plaz je bil, enega ni, dva sta gor, iščeta. Pomagajte. Gremo v temačen dan, sivina je enakomerna, oblike so izginile pod globokim snegom. Iščemo, sondiramo, več kot uro; sneži vse bolj in bolj. Preveč je novega snega, umakniti se moramo, kmalu bo nov plaz izpod Mojstrovke. Noč se dela. Večina se nas vrne, reševalci morajo priti zdaj zdaj. Pred kočico se prikloplje teptalni stroj, ki se je dve uri prebijal skozi zamete in snežni piš. Temna ovčarka na njem je povsem zasnežena in tako kot pri kopicici reševalcev so

Kljubuje vetru in snegu

V sneg odeta gora – vejavica in zastrugi na Skutinih podih

visi tik nad strehami. Iz dimnikov se celo rahlo kadi, dim ne gre nikamor. Mi gremo naprej, v rob nad Iško. Na Starem Bukovcu so smreke tako ovešene s snegom, da veje segajo do tal. Neumorno prši sneg svojo nemo pesem naprej. Počasi zaprasketa na ognjišču, dim bukovih polen prijetno zadiši in kočica oživi. Sneži tudi naslednji dan, na silvestrovo. Gremo k sosеду, malce pokramljat. Globoko spodaj hladno šumi Iška, komaj slišno, saj jo sneg vse bolj duši. Noči se, ko se vrnemo. In prav pred kočjo priplava z druge strani doline, z Osredka, glas zvonov, tako lep, tako svet in toliko upanja zbujajoč, da me popolnoma prevzame. Veliko let kasneje ga slišim prav tako lepega in prav tako se zgane v duši.

Pišnica

Drobcene snežinke poplesavajo po zraku, ko v mračnem jutru zapuščava Kranjsko Goro. Do lovške kočje v Pišnici je slaba gaz, star sneg je trd, nove snežinke so ga le drobno potresle. V zatrepu doline, kjer steza odvijuga v strmo pobočje, je še bolj temačno. In snežinke postajajo gostejše. Pod

Grlom je sneg že globlji in ura je že poldne, ko v naju potegne piš s tamarske strani. Vse več je novega snega in Vršič, kamor sva namenjena, je že pozabljen. Megle so gostejše, vse bolj gost je zrak in gaz vse težja. Z veliko muko se prebija čez rob z jeklenicami in nadaljujeva. Skupaj s starim snegom, ki je tu še nepredelan, sega bela odeja že do pasu. Markacij na osamljenih macesnih ni več videti, vendar nekako drživa smer. Potem se začne ustavljeni. Ko do skale, na kateri vidiva markacijo, potrebujeva dvajset minut, čeprav ni dlje kot petdeset metrov, in ko v sneg rijem že s prsmi, ostane le še pot navzdol. In to takoj in hitro. Sneg siplje in siplje in vse je tako nevarno zaobljeno. Ura je dve. Čez poldrugo uro bo tema – tik pred božičem je. Hitiva kar se da. V gozdu pod Grlom je zdaj že zelo težko najti pravo smer. Tako mračno, megleno in tuje je. Nekako najdem lovsko stezo in kmalu sva v dnu doline. Dolga je, vendar sva že v robu nad Kranjsko Goro, ko se docela stemni ... in potem je bil večer, poln luči in okraskov, poln pričakovanja, pesmi zvonov iz vaške cerkve, nizkih zasneženih streh in vrvenja. Cesta do doma je komaj zdržala in v deželo je prišla zima – tista, nekdanja. ◉

Ples svetlob in senc

Gorske poti po Mehiki in doma

Preplet spominov – in gora kot stična točka

✍ Kristijan Jezernik

La Malinche

Končno je za nami Atlantik, so le še utrujeni pobliski spomina na kanadske širjave in na vrvež manhattanskih ulic. Tudi Mexico City je le še smrdljiva gomazeča gmota na robu obzorja. Tam, kjer se Altiplano počasi pne proti nebu, se v daljavi riše silhueta zobu podobne velike konice, štiri tisoč metrov visoke vulkanske gore z vznemirljivim imenom La Malinche.

Rajske ptice se v edenskih vrtovih te skrivnostne gore sanjsko oglašajo. Vznemirjajo jih naši nasilni koraki skozi vsaj dva metra visoko podrast. V celicah našega telesa kodirani spomin na evropski čas in prostor, na klimo, zvoke in vonjave se bojuje z magično opojnostjo srednjeameriškega prostora in časa. V višinah nad štiri tisoč metri je redek zrak in suhi vulkanski pesek, ki ga utrujajoče meljemo pod nogami, se dviguje v zrak z vsakim korakom ter sili v oči, upočasnjuje naša izmučena, neaklimatizirana, bledolična telesa. Črno bleščeči se vulkanski stožec, ki spominja na kot oglje črne lase domačink, pa ostaja sanjsko daleč. Kako neizmerno se tokrat mučim. Vsako mišično vlakno v nogah čutim z vsakim korakom, vsak vdih je težji in v glavi nabijajo in se ponavljajo verzi Župančičeve »od zore do mraka, od mraka do dne ...«. In potem končno La Malinche – vrh.

Cortez, nasilnež s topovi in konji, ki ga domačini še dandanašnji obsojajo, je bil med prvimi Evropejci, ki so si v tem tujem svetu pridobili tudi naklonjenost. Lepotica, črna La Malinche, je bila ena tistih žena, ki je poleg svojega jezika nahuatl govorila špansko. Bila je Cortezova prevajalka, njegova velika ljubezen in ne nazadnje žena.

Zasanjan je njen pogled proti Puebli. Tudi življenje gora sestoji iz nešteti trenutek. Gotovo v prihodnosti pride trenutek, ko se bo ponovno prebudila in bo svoje ognjene lase spustila do oddaljenih dolin. Po pobočju, ki nosi sledi takih davnih lasnih pramenov, skoraj neolčljivo podobnih drug drugemu, ki se vsi iztekajo na dnu gore, smo se odpravili, iščoč sled, ki nas je pripeljala na vrh. In sestopili smo povsem drugam. Ko so se na mehiškem nebu prižigale prve svetle zvezde, smo se zavedeli, da smo zgrešili, da smo se izgubili, in v vznožju smo začutili temno prostranost gozdov, ki obdajajo goro. Zaradi utrujenosti in naporne poti so se pri nekaterih pojavile težave, kot so slabost, bruhanje, pa tudi strah, da smo se resno izgubili in bo trajalo, preden nas najdejo. Saj res, nas bodo našli, nas bodo sploh iskali?

Gorska reševalna služba v parku je imenično organizirana in preizkušena učinkovita. Ko se je že nočilo, se je od nekod po prašni cesti privarilo tovornjaku podobno vozilo. Natovorili so nas v odprti del vozila in dobro uro smo dobesedno požirali cestni prah.

Uvertura

Na Uršlji gori so okrog leta 1570 okoliški kmetje začeli zidati cerkev, ki jo je leta 1602 končal in posvetil škof Tomaž Hren. Tam okrog leta 1760 pa je J. A. Strauss na velikem oltarju naslikal sv. Uršulo s plaščem. V dolgih stoletjih od tedaj je sveta Uršula na nek način postala zavetnica gore, s tem pa je Uršlja gora postala ne samo priljubljen gorski cilj, ampak tudi kraj čaščenja. La Malinche ali sveta Uršula, dve ženi, dve zgodbi, dve gori, dva naroda, dva spomina iz starega in novega sveta.

Bilo je v visokem poletju leta 1922, ko se je na Gori zbrala množica vernikov, pa tudi pla-

Cerkev na Uršlji gori

nincev, šolarjev iz okoliških krajev, kmetov in kmetic, pisana družčina s popotnimi palicami, nahrbtniki, culami, možje s klobuki na glavah in žene z rutami, nekateri s čisto skromnimi čevlji, ki ne bi zdržali še ene take poti, spet drugi z gozjarji, podkovanimi z žebli. Posedali so pred cerkvijo svete Uršule, ki stoji najvišje na Slovenskem, si rezali tenke rezine kruha, pridali slanino pa kakšno tepko ali jabolko, ki ga je obrodilo drevo za hišo. V culi je bila tudi malica za sestri Ivano in Rozo. Šolarki je namreč prijazna sosedka Marija Rabčeva vzela s seboj na veliko pot, prvič sta se povzpeli tako visoko, na pot h Gori, k sveti maši, kot je vsakomur razumljivo, preprosto na Goro. Nekoliko pred poldnevom so prispeli; ravno prav, saj je množica romarjev in popotnikov počasi začela polniti klopi v cerkvi. Dan je bil soparen in izredno vroč, za zidovi pa je bilo prijetno hladno, kajti v cerkvi na tleh so le steptana zemlja in ponekod velike ploskve skal. Sveta maša se še ni začela, gospod župnik je namreč pravkar prihajal iz zakristije. Ravno v tistem trenutku je grozovito počilo. Nenadejani pok je naznanil skrivno uverturo zvoka in bliskovitih prizorov, ki so sledili. Na tleh se je prikazala svetleča se in gore-

ča krogla, podobna žogi, ki se je s precejšnjo naglico kotalila, odbijajoč se od sten in klopi, če jih je zadela na svoji nepredvidljivi poti. Med verniki je nastal grozovit preplah, ki so ga spremljali kriki groze in bojazen, da krogla, ta nepredvidljiva pošast, ne bi zadela koga od prisotnih. V paniki so ljudje drli proti cerkvenim vratom, med prerivanjem so bili najbolj nebojgli otroci, ki so se morali v hipu

preleviti v enakopravne borce za preživetje. Ivana in Roza sta to grozo nemo opazovali izza klopi, stiskajoč se za krilo sosede Rabčevke, ko je krogla nenadoma, tako, kot se je prikazala, prav potihlo poniknila, izginila. Preprosto ugreznila se je v tla, se spremenila v nič, potonila v zemljo, kakor da te ognjene strele sploh ne bi bilo. Grozo je med udeleženci tedaj poskušal pomiriti gospod župnik, govoreč, da so bili priča naravnemu pojavu, ognjeni ali vodni strelji, kot jo je imenoval. Nebo nad goro je bilo modro in jasno, nad cerkvijo je sameval planinski dom, v dolini so se še v snegu kazali vrhovi Pece, Raduhe, Smrekovca, kamniških planin in snežnih koroških gora prav tja do Velikega Kleka. Uršlja gora pa je svojo skrivno igro z ognjem iz neba ohranila v spominu priče Ivane, ki s svojimi skoraj stotimi križi dogodek še živo pomni.

Popocatepetl

Popocatepetl je nenavadno obsežna in drzna vulkanska piramida, ki so ji bogovi, zadolženi za scenografijo mehiške vulkanske planote, namenili osrednji položaj. Z vonjem po žveplu, dimnimi signali, kot bi na njegovih pobo-

Izlet učencev iz Črne na Koroškem na Uršljo goro leta 1922. Desno nadučitelj Kuhar. V zadnji vrsti Ivana Štrukl (puščica), ki je bila priča vodne strele v cerkvi na Gori.

čjih še vedno bivali duhovi starih Indijancev, govori svojo večno resnico tistim, ki so ji voljni prisluhniti in jo sposobni razumeti. Ledeni oklep ga na vrhu ovija v svoj mrtvaški objem. Tam, kjer se nad vročim soncem Srednje Amerike začinja ledeniško napeta gladka ledena ploskev in vodi prav v pogoltno prepade žveplenega jezera v stožcu gore, človek začuti minljivo bogastvo vsega živega sveta.

Po znanem scenariju: jutro, ko je še skoraj polnoč. Tema, lučke na kapah, puhovka, vetrne hlače, cepin, dereze, rokavice. Korak za korakom višje v črno vulkansko puščavo. En korak, dvakrat vdih, ponovno en korak in spet dvakrat vdih, pa spet počitek in tako naprej in tako dalje brez prestanka. Utrujenost je vse težja. Misel sprašuje: »Čemu, zakaj?«

Opazuješ svoje telo, prisluhneš mislim in srcu. Utrujene noge in bolečo glavo poskušaš podrediti mislim, ukazom, cilju. Opazuješ, kako se telo zaničljivo, počasi, a vendar podreža misli, tako da ne nazadnje reagira samo še kot otep slame.

In potem, tam nekje že nad pet tisoč metri, se je zgodilo. Najtežja je bila skoraj nezavedna

kretnja, korak nazaj, navzdol in nič več navzgor, naprej. Kakšno neizmerno olajšanje, kakšen obupen občutek poraza. Kljub temu kmalu spoznaš, začutiš, kako se ti v telo spet seli moč, in v občutku navideznega zadoščenja skoraj stečeš navzdol po črnem vulkanskem pesku in pepelu, po visokogorski puščavi in za seboj puščaš sled, ki te navdaja z dvomom o tvoji odločitvi za korak navzdol.

In veš, da z vrha pogled seže tja do širjav Atlantika, pa navzdol v žrelo gore. Tam na vrhu vihar odnaša meglice čez obzorje, tam piha jo orkanski vetrovi. Čisto na konici te grozljive gmote se gora razgali in dovoli pogled v svojo notranjost. Vendar je na vrhu le ena pot, le ena smer, to je pot navzdol. Sedaj vem, da sem vendar na pravi poti.

Variacije na temo, preludij k Favnovemu popoldnevu

Gora Peca, gledana s slovenske Koroške, spominja na silhueto Popocatepetla. Zanimivo, da se prav okrog te gmote že od davno spletajo legende, in ne samo legende, pač pa tudi mno-

Papocatepetl, pogled iz peščene puščave v vzhodju.

gi, za slovenski narod pomembni in za nekatere usodni dogodki.

Peca, ta očak s kraljem Matjažem, ki spi pod goro, je bila v času bivše Jugoslavije mnogim Slovencem, ki jim je bila domovina pretesna, ena od poti, skritih steza in brezpotij, v bistvu tesen in nevaren prehod, ki je vodil v svobodni svet. Živo pomnim številne sovaščane, mlade v najzrelejših letih, kako so noč za nočjo izginjali iz vasi. Zjutraj smo se preprosto zbudili in v hiši, kjer smo bivali, ni bilo več Gelke, pa Franca, potem Tevža in tako naprej. Odšli so po skrivnih poteh preko Pece na avstrijsko Koroško. Ker je bilo obmejno področje okrog Pece mesto ilegalnih prehodov, ga je bilo potrebno skrbno varovati. Nekega dne so prišli, bilo je po letu 1950, s tovornjaki, na katere so naložili obrabne visokogorske kmete, katerih domovi stojijo skoraj na gozdni meji pod goro. Kmetije pod Peco so namreč najvišje ležeči stalno naseljeni domovi na Slovenskem. Cele družine so brez obtožb in obrazložitev odpeljali v Kočevje v delovna taborišča. Domovi so ostali prazni in izropani, življenje je zamrlo. Peca pa je postala lažje varovano področje, saj tako ni bilo več za-

točišč na poti za tiste Slovence, ki so bežali v svet svobode onkraj gore, ki je delila slovenski svet na našega in tujega, na njihovega.

Peca, ta mogočna gmota, že od davno s svojo skalno plešo, Kordeževo glavo, bdi nad ljudmi, ki domujejo na kmetijah, raztresenih nad gozdnimi obronki in obsežnimi travniki. Pravi svet za boga Favna, starorimskega boga gozdov in travnikov. Prelestna slovenska krajina, ustvarjena harmonija ponuja sožitje s človekom, ki vanjo vstopa.

Bil sem gimnazijec, dobro pomnim, bilo je leta 1961, kako je čez noč postala koža pretesna našemu sošolcu, ki se je odločil ponoči prečiti prek gore, na mestu in v času, ko skoraj ne bi smelo biti nevarno prečiti Peco in sestopiti v Pliberk. Bil je bister, prizadeven in zelo uspešen dijak. Upal je na uspel pobeg, pa se je uštel. Ko se je daniło, je bil že na gozdnem robu, kjer se je lahko skrıl pred pogledi iz Tople, upajoč, da bo po grapi, ki jo je dolgo pred dejanjem skrbno opazoval z daljnogledom, varno prečil državno mejo. Pa so ga za travnatim robom, le streljaj oddaljenim od avstrijskega dela Pece, preprosto pričakali s puškami, umerjenimi v mlade prsi.

Nato so ga vklenili in kakor pred desetletjem medveda, ki je plenil po koroških gorskih kmetijah, privedli v Črno, v opomin drugim, ki bi naklepali podobno, in njemu v posmeh.

Pece je žal bila in je delno še zmeraj zid, nekaj podoben berlinskemu zidu, ki ločuje Slovence. Ta gora vezi in ločevanj med Slovenci tu in onstran naj s svojimi zgodbami ostane spomin in opomin mlajšim. Ko se z njenega temena razgledujem tja proti Pliberškemu polju ali proti rudnim revirjem na naši strani, se spomnim Vorančevih zgodb in poti njegovih otrok ter žene v zimi, čez goro k očetu. Mar je naše upanje upravičeno, da se v novi Evropi, kamor zgodovinsko in geopolitično spadamo že od nekaj, žal s prekinitvijo sedemdesetih let, take in podobne zgodbe, spletene okrog Pece, ne bodo ponovile?

Nevado de Tuluco

Aklimatizacija je resnično izredno koristna zadeva, ki močno olajša vzpone v visoka gorstva. Prava pesem je bil vzpon na štiritisočak Tuluco, ki sem ga opravil potem, ko sem imel za seboj že nekaj poprejšnjih vzponov na druge srednjeameriške vrhove. Skoraj sprehodil sem se do skalnatih čeri vršnega stožca, katerega čar ni vzpon do roba kraterskega vršaca, temveč tisto kristalno modro jezero v njegovem žrelu z »blejskim otokom« na sredi - onemelim otokom lave, štrlečim iz tihe modrine. Spust v ta čudni svet, ko se za stopinjami lomijo in kotilijo gmote napol skrepenele lave in te zasipajo do kolen, ja, to je svojevrsten izziv. Za nagrado pa tista lesketajoča se turkizna in petrolejno modra gladina, iskreča se tišina na obrežju, obrobljena z velikimi belimi cvetovi. Pa nobena glasba, ne žuželk v preletu, ne ptic, ne ljudi. Samo zemlja, pa voda, vonj po žveplu in sluttja o ognju pod nogami. V mislih pa vedenje, da so z jezerskega dna arheologi nedavno izvlekli azteške kipce, žrtveni kamen in človeške kosti. Je Nevado de Tuluco svetišče, primerljivo z našo Uršljo goro? Kakor koli, zavem se, da stojim na tujih tleh, stojim na gori, ki je bila v davnini v mislih domorodcev kraj blizu bogovom. Danes je to prostor prečudne neme tišine, obdan s črnimi stolpiči skrepenele lave.

Mala nočna glasba

Z ženo posedava pred Mlakarjevo bajto pod Rzenikom in se veseliva prijateljev Janeza in Marije, katerih drugi dom je ta raj med gorami. Tu kraljuje poseben gorski mir, kjer veter ustvarja simfonije, tu tišina šepeta, kjer ponoči svetloba sveč pričara žive senčne slike, tu je kraj, kjer se zlahka vzpostavljajo prijateljstva. Jutro je, sveže, z rahlo meglico po kotlinah in rosnimi kapljami v travnih bilkah. Na razžarjenem gašperčku brbota voda za čaj in kavo. Oči so še dremave in vetrc je še nočno hladen. Pred kočjo sta kamnita miza pa klop, na zahodu ob steni so še krpe snega, pred vrati je drog in na njem v vetru plapolata slovenska zastava; saj res, jutri je 25. junij leta 2004. Kako prijetna je govorica sveta med vrhovi, kako svobodno se diha: na svoji zemlji.

Izza ruševja, kjer se vije steza in vodi nizdol Konja proti bajti, razločiva glasove. Čez čas se na travnati ravnici zarišeta postavi dveh planincev, moškega in ženske. Prihajata iz smeri Presedljaja, zgodnja sta, saj se izza vrhov kažejo šele prve dolge jutranje sence, velika bleda sončna krogla komaj opazno neslišno leze izza obzorja. Ko se dovolj približata, pogovor zastane, ustavita tudi korak in potem moški preseščeno izjavi: »A ste vi gospod, pa saj vi ste naš profesor?« Že mogoče, si mislim in brskam po spominu med stotinami študentov, ki jih letno srečam. Bolj ko si ogledujem simpatični mladi par, bolj se mi dozdevata znana. Ja, resnično, sedaj imam v spominu ta obraz, vsaj fantovega. Ja, res, on je študent medicine, sedaj se prav dobro spomnim. Z ženo ju povabiva, da prisedeta, ponudiva jima čaj. Razvije se prijeten pogovor, kljub temu je čutiti njuno zadrego. Veseli me to srečanje z njima, saj se spominjam svojih podobnih podvigov v njunih letih. Povesta, da sta začela zelo zgodaj zjutraj v Kamniški Bistrici, prešla sta preko Presedljaja in Konja, in seve sedaj nameravata nadaljevati čez Dol proti Veliki planini. Ko pogovor počasi zamre, vstaneta in molče odideta ob bajti za rob skalnega grebena. Spet zavлада tišina. Jutro je vse bolj rumeno in potem belo, srebrnina rose, ki krasi zelenje, se začinja manjšati in nazadnje izpuhti. Prekrasen dan se proti večeru prevesi v polmrak in nato v trdo temo. Na nebu je toli-

Peca

ko zvezd. Od nekod se prikraadejo pritajeni zvo-ki Male nočne glasbe. Mar kdo pozna odgovor na banalno vprašanje: kakšen dan nas čaka ju-tri?

Post scriptum

Leta 1492 je Kolumb po svojem prepričanju pristal v Indiji. Novembra 1915 je Cortez na svoji invazijski poti dosegel prelaz pod Popocatepetlom, ki se danes na jezo domačinov še vedno označuje kot Paso de Cortez. Na njem stoji spomenik in spominska plošča, vsa popisana z grafiti, ki Cortezu nikakor niso v čast.

Sobota, drugega decembra 1989, letališče Frankfurt am Main. Po pristanku izvemo od Slovencev, ki so prileteli iz Ljubljane, da je berlinski zid dokončno preteklost, in kar nas zelo vznemirja, Srbi nam grozijo z mitingom resnice. Smo na pragu vojne?

22. maj 1992. Pred palačo OZN zaplapola zastava, na kateri je vidna silhueta Triglava. Slovenija je svobodna in sprejeta kot nova polnopravna članica v Organizacijo združenih narodov.

25. junij 2004 je na Rzeniku povsem običajen poletni dan, ki ga pestijo spreminjajoče se silhete meglic na nebu in preletavanje žuželk po pisani preprogi cvetja. Vse je tako kot nekdanj.

Gore, te mogočne hčere zemlje, so neme spremljevalke človekovega bivanja, genska zakladnica spominov, brezčasne zapisovalke usod, opomini, skupna dediščina ljudi, ki znajo videti in ki želijo vedeti.

Tako so tudi La Malinche, Peca, Popocatepetl, Uršlja gora, Nevado de Tuluco, planine v Kamniških in vrhovi Julijcev na nek način skupni spomini nekoga, ki je obiskal dva tako različna, dva tako oddaljena, v bistvu tako podobna si svetova. ●

Gladke stene najbolj obleganih plezalnih sektorjev

Poletje v granitni pravljici

Val di Mello

✍ Katja Podergajs 📷 Damjan Gruden

Poletni zrak migota nad črnim asfaltom, kapljice potu drsijo po koži in pljuča s strašanskim naporom vlečejo vase gosto mestno soparo. Odločitev pade – kaj na morje, v hribe gremo! Nekaj plezalskih prijateljev je že pred časom napovedalo julijski tabor v italijanski gorski dolini Val di Mello. Oprema že leti na kup, telefoni brnijo, še hiter izlet do »najboljšega soseda« in končno sedimo v avtu trije, polni pričakovanj. Pri Bergamu zapustimo dolgočasno Padsko nižino in z njo tudi deževne oblake. Mimo jezera Lago di Como nadaljujemo proti skrajnemu severu Italije in švicarski meji ter končno zavijemo z glavne ceste med prave gorske doline in vasice. San Martino, zadnje večje naselje na naši poti in začetek doline Mello, že mirno dremlje, ko se zapeljemo skozenj proti cilju.

Ura je nekaj čez polnoč, ko motor avtomobila ugasne, mi pa z vso težko opremo na ramenih

odsopihamo do jase ob potoku, kjer so že šotori kolegov. S čelno svetilko preiskujem vlažno travo in iščem primeren kotiček za najino domovanje. Ko je šotor postavljen in spalne vreče udobno nameščene, končno mirno zadiham, ugasnem svetilko in se ozrem naokoli. Pravljica! Polovica lune, ki se sicer še skriva za enim od vrhov za mojim hrbtom, razliva srebrno svetlobo čez gladke stene na nasprotni strani doline. Nad vrhovi se v črnem žametu noči iskri na milijone zvezdnih biserov, spodaj, ob vznožju, pa rahlo šumljanje in nekaj belih lis dajejo slutiti bližino potočka. Globoko potegnem vase hladen zrak, da me prijetno poščegeta v nosu in pljučih in me hkrati navda z nepopisno srečnim spoznanjem, da sem se prav zdaj znašla prav tu.

Zaokus

Čudoviti nočni razgledi so me hitro zazibali v spanec, a tople postelje vajeno telo je vso noč

protestiralo. V zgodnjem jutru s težavo dvignem veke in preklinjam mraz, tesno spalno vrečo, razbolel vrat, šotor, taborjenje in sploh vse, kar me je privedlo sem. Dvignem pogled do line v šotoru in globoko zajamem sapo – med sveže zelenim listjem se blešči popolnoma umita modrina. Akcija! Med mežikanjem v bleščeče sonce odskakljam do potočka in pljus ledene gorske vode v obraz mi prežene še zadnje sledove zaspanosti. 'What a wonderful world ...' mi zazveni med ušesi, ko poplesujem nazaj proti taboru.

Med hrustanjem kosmičev skupaj pogledujemo proti gladkim stenam na drugi strani potočka, pregledujemo plezalne vodničke in sestavljamo načrte za podvige prvega dne. Naveze druga za drugo počasi odhajajo in končno tudi midva. Dostop do izbrane smeri (Tunnel diagonale, V+, 120 m) ni pretirano zahteven – pol urice in že sva pod steno. Za prvi dan bodo trije lažji raztežaji povsem dovolj, da se privadiva na granitne plošče. V dobri uri sva uspešno na vrhu velikega balvana in pred nama se odpira celotna dolina sveže umita, z redkimi kamnitimi hiškami, posutimi med valujoče zelenimi travniki in strmimi stenami na obeh straneh. Da ti vzame dih! Vsaj pol ure sediva na vrhu, se nastavljava soncu in občudujeva razgled. Po sestopu se ob pogledu na uro odločiva še za malo »športanja« – peš do vasice San Martino. Drobena je, a prav živahna in simpatična, nagneten v strmo pobočje s svojimi visokimi, ozkimi hiškami, večinoma kamnitimi in z lesenimi dodatki. Ko se vračava proti taboru, že rahlo prši. Bomo morali jutri ždeti v šotorih? Živahno vzdusje ob prihodu v tabor prepodi mračne misli – kuhamo večerjo, pozdravljamo še nekaj novih prišlekov, načrtujemo in končno drug za drugim odkapljamo vsak v svoj šotor. Lahko noč, dolina, držim pesti, da nas boš tudi jutri presenetila!

Arriva il sole

Budilka zvoní. In zvoní in zvoní ... Ne morem verjeti, kako trdno sem tokrat spala! S strahom pokukam skozi šotorsko lino, kako kaže z vremenom, in najraje bi zavriskala od veselja. Prav tako kot včeraj je!

Impresivne granitne špice

Tudi danes načrtujeva za ogrevanje smer bolj šolskega značaja – kratko in po govoricah sodeč le malce težjo od včerajšnje (Cunicolo acuto, V+, 150 m). Trije zelo raznoliki in zanimivi raztežaji se spet končajo na vrhu balvana, vendar danes ne bo sončenja, saj se je rumena krogla medtem že skrila za sive oblake. Opustiva načrt, da bi splezala še eno smer, in se raje odločiva za raziskovanje zgornjega dela doline. Nekaj deset metrov od tabora po travnati stezici naju pozdravijo prve kamnite hiške. Videti so bolj ali manj zapuščene, a pri zadnji naletiva na drobni sivolasi ženici, ki prodajata domače maslo in sir. Brskam po spominu za davno naučenimi italijanskimi besedami in se nazadnje vržem na poslednji izhod v sili – vreme! Ženički se hudomušno nasmejita in pokažeta na nekaj lukenj med sivimi oblaki: »Arriva il sole!« Krasno, jutri bo torej sonce, se navdušiva in odhitiva naprej.

Domačija se zaključuje tik ob potoku in čezenj stoji ličen lesen most. Na drugi strani je široka pešpot, po kateri od časa do časa celo zapelje kakšen traktor, sicer pa je namenjena razvajenim italijanskim turistom, ki prihajajo ob koncih tedna iz velemest na malo svežega zraka in so ponavadi opremljeni bolj s košarami za piknik kot pa športnimi rekviziti.

Občudujeva temno zelene tolmune, živo rdeče jagode jerebik in nežne macesne, ki ponosno kraljujejo sredi trav. Kmalu sva pri miniaturni vasi z nekaj kmetijami in gostilno. Hiše so nekakšna mešanica starinskega in modernega in vse skupaj daje vtis sproščene brezčasnosti. Zlekнем se na veliko skalo ob potoku in pustim, da mi šumljanje vode odnese misli daleč stran od vsakdanjih skrbi. Zbudi me rahel pisk digitalnega fotoaparata in odblesk bliskavice. A bova kaj šla, sanjačica? Mrak, večerni hlad in pajčevine v želodcih naju odženejo nazaj proti taboru.

»Hajdemo u planine!«

Jutro tretjega dne nas pričaka v dežju. In kje je zdaj tisti »sole«, ki ga je obljubljala ženička? Kislí obrazi kukajo izpod šotorskih platen, medtem ko midva veselo privlečeva na plano planinsko karto in razglasiva – dan za pohodništvo! Nič kaj dosti navdušenja ni videti – družčina bo v taboru počakala na lepše vreme in suhe skale.

V načrtu imava vzpon iz doline levo navzgor do kočé Rifugio Allievi Bonacossa (2244 m), potem pa od nje še malo v desno navzgor do sedla Passo Val Torrone (2518 m) in na drugi strani visokega gorskega grebena spet nazaj do doline. Med zajtrkom dež že pojenjuje, in ko končava s pripravo nahrbtnikov, padajo le še osamljene kaplje.

Slediva že znani poti mimo prve domačije, čez mostiček in dalje proti vasi. Dolina se začne počasi ožiti in kmalu se najina pot odcepi levo navzgor v pobočje. Že nekaj časa hodim avtomatično in skušam ujeti svoj ritem, ko mi pogled zanese med debli in krošnjami po pobočju navzdol. Globoko pod nama se sramežljivo skriva zatrep doline z nekaj hišami. Čakaj malo, ali so to res hiše? Napenjava oči in končno ugotoviva, da je zelena ravnica posejana z velikimi skalami, ki po obliki res spominjajo na kamnite hiše. Vmes je nekaj pravih hiš, zraven pa še zanimiva kombinacija – domačini so si olajšali gradnjo manjših objektov tako, da so preprosto pozidali luknje pod previsnimi skalami. Pozneje sva takšnih objektov videla še precej in ugotovila, da jih uporabljajo za staje in shrambe.

Nadaljujeva z grizenjem kolen in telovadiva mimo kopriv, ki se prav nesramno bohotijo tik ob ozki poti. Bolj sva navdušena nad sočnimi malinami, ki jih pridno smukava skoraj na vsakem koraku. Nenadoma nama do ušes priplava tiho šumenje, ki postaja vse glasnejše, ko napredujeva navkreber skozi gozd. Gotovo je spet kje kakšen potok, ki jih je tu res ogromno, saj granitno skalovje ne prepušča vode in se tako vseprek razlivajo hudourniški potočki in slapovi. Res se kmalu znajdeva pred lesenim mostičem čez penaste brzice. Bajno je. Čez velike, temno rjave okroglaste skale divje poskakujejo valovi pršastih kapljic, zlato bleščočih se v močnem soncu. Postavim se na sredo mostu in z zaprtimi očmi poslušam bobnenje pod seboj, dokler se mi ne zazdi, da skupaj z leseno brvjo drsim daleč, daleč stran ... Ko odprem oči, zagledam nepričakovanega sopotnika – čisto blizu mojih nog mirno sedi rjavo-rdeč metulj in prav nalahno niha sem ter tja v nežnem pišu. Nasmehnem se mu in zdi se mi, kot bi me razumel. Zib-zib, se nagiba. Res je lepo živeti, kajne? Zib-zib.

Preko potoka pot še malo zavija ob brzicah, potem pa se usmeri v gozd. Namesto malin –

Platka v smeri Alba della nirvana

borovnice. Z vijoličnimi jeziki razglabljava, da bi se tukaj najbrž dalo prav lepo preživeti nekaj časa kar na divje, z vso to hrano in vodo v izobilju. Medtem se počasi vzpenjava in gozd polagoma preide v visoko, sveže zeleno rosno travo, ki naju prijetno hladi po nogah. Tam, kjer murke cveto, tam, kjer ptički pojo ... Ko ob poti zagledava prvo cvetočo murko, se mi v misli prikolovrati znani slovenski napev in mi trmasto pozvanja med ušesi v nedogled. Nekaj časa ga poskušam na silo pregnati iz misli, potem pa ugotovim, da se pravzaprav čisto lepo ujema z razpoloženjem, ki mi ga poraja čudovita narava okoli naju. Vesela, poskočna pesmica v prelestnem dnevu, zakaj pa ne.

Na krilih domišljije

Nenadoma se pred nama odpre široka travnata ravnica, čez katero leno vijuga potoček, in prizor mi v spominu prebudi nekaj strašno znanega. Skoraj okrogla dolina, vijugast potoček čezno, okoli pa v polkrogu, kot amfiteater, strma pobočja. Kje sem to že videla? Dolina konj! Podoben prizor je moja domišljija sama ustvarila v mislih, ko sem pred časom brala prazgodovinski roman Dolina konj. Prav takšna je morala biti. Ko hodiš dalje ob robu doline, v mislih rišem nanjo pleme prvih ljudi, oblečenih v kožo, z dolgimi razmršenimi lasmi in kamnitim orodjem v rokah. In okoli njih čreda na pol divjih konj. Domišljija me tako prevzame, da komaj opazim, kdaj sva prehodila dolino in se začela vzpenjati po zadnjem pobočju do koč. Presenetijo me zaplate spominčic in žareče oranžni regratovi cvetovi. Kako lahko rastejo tu? Saj sva vendar že nad 2000 metri! Očitno bom morala še precej izpopolniti svoje botanično znanje ... Še zadnje prečkanje brzic in pri koči sva! Najino navdušenje ima nekaj grenkega priokusa ob pogledu na gosto meglo nedaleč za nama, sivo nebo in neumorne temne oblake, ki se valijo z vseh strani.

Za začetek se pogrejeva z gigantskimi skodelicami čaja, po malici pa se, edina gosta v jedilnici, lenobno zavaliva po klopeh. Stene so polne zanimivih fotografij, člankov in raznih informacij o okoliških vrhovih, med njimi so celo skice plezalnih smeri. Ob vsem tem materialu si enostavno ne moreš kaj, da te ne bi zamikalo

večdnevno bivanje tukaj, saj je koča odlično izhodišče tako za pohodništvo kot alpinizem. Zunanaj se medtem vztrajno podijo megla in oblaki. Ko se za hip pokaže jasnina, na hitro pobereva kramo in se zapodiva navkreber proti sedlu.

Med hojo mi visok pisk strese sluhovode kot električni tok. In že ga zagledam – nekaj metrov pred mano panično drvi proti luknji pod skalo kosmata kepa z opletajočim repkom. Svizec! Hitro, fotkaj ga, navdušeno kričim, preden se zavem, da sem ubogo živalico tako prestrašila, da sva že na začetku zapravila vsakršno možnost, ujeti jo v objektiv, saj je v tistem trenutku najbrž ne bi za nič na svetu spravila iz njene varne luknje. Tolažim se, da sem ga vsaj videla v živo od blizu, in tako brez fototrofeje odmarširava naprej. A ni bilo treba daleč, že spet zaslišiva predirljivo piskanje. Očitno sva v deželi svizcev, se smejeva in oprezujeva, kje se skrivajo mali kričači. Naslednjega zagledava na skali nedaleč od naju. Počasi in brez besed (enkrat me je izučilo!) se mu bližava, digitalc škljoca, kosmatinka pa še kar negibno pozira na svoji skali. Ko se mu le preveč približava, skoči nekaj korakov naprej, nato pa urno smukne pod sosednjo skalo. No, lahko bi vsaj pustil kakšno Milko, tako, za spomin ...

Vreme še kar drži in brez težav sva končno na sedlu. Kar ne moreva se načuditi ostrini grebena, ki ločuje obe dolini. Kot bi postavil pokonci rezilo nazobčanega noža. Nenadoma pa začutim na roki prvo dežno kapljo – brž, greva dol! Zazreva se v grozečo strmino pod seboj – čez strm in podrt kamin je napeljanih nekaj močnih verig, po katerih se spustiva kakšnih petdeset metrov nižje do travnatega pobočja. A težav s tem še ni konec. Videti je le nekaj sto metrov spolzkega travnatega pobočja, potem pa, kot bi vse skupaj izginjalo v prepad. Tudi markacije so tu izginile neznano kam, namesto njih le vsake toliko opaziva kakšnega možica, ki kuka iz trave. Strmina se vleče v nedogled in počasi, a vztrajno utruja kolena. Vseeno se je treba malo razvedriti, si mislim in privlečem iz spomina kitico za kitico Kekčeve pesmi. Mile jere, kisle cmere, z nami naj ne pojdejo! In stisneva zobe in jo mahava pogumno naprej. Le kaj bi svet brez glasbe!

Ko se po nekaj urah skoraj privlečeva do doline, noge kar ne dojamejo, da je konec strmine.

Opotekam se, kot da ne bi znala več hoditi po ravnem. Samo še tabor imam pred očmi, da bi le bila čim prej tam in se zvrnila v šotor. Za nameček prične deževati, tokrat čisto zares. Končno prispeva do vasice (oz. nekaj hiš in skal), ki sva jo na začetku dneva opazovala s pobočja, in naletiva na majhen pano – vaško oglasno desko, na kateri je polno raznih lističev, od oglasov za športno opremo do prav čustvenih komentarjev navdušenih obiskovalcev. Seveda ne moreva mimo, ne da bi tudi sama pustila svoj prispevek. Spodaj ponošno pripiševa »from Slovenia« in zapustiva vasico z radostnim prepričanjem, da naju bo še videla. Še slabe pol urice hoje po dežju, ki že rahlo ponehuje, in v taboru sva. Družčina, zbrana pod veliko ponjavo, naju zasuje z vprašanji, midva pa se najprej vrževa na še toplo večerjo. Vtisi bodo že še prišli na vrsto. Končno me pričaka spalna vreča, sicer nekoliko vlažna, a vseeno se hvaležno zavijem vanjo in v hipu me odnese naslednjemu jutru naproti.

Do zadnje minute

Zeeeh! A je res že jutro? Skobacava se iz šotora in s polomljenim glasom pozdravlja živo mravljjišče – tabor je že v nizkem štartu. Tokrat imava v načrtu zanimivo smer (Alba del nirvana, V+, 250 m), ki jo že od prvega dne gledava naravnost čez potok, potem pa še malo športne plezarije v kratkih, opremljenih smereh na velikem balvanu niže v dolini. Ponoči je nehalo deževati in tako počasi odplezava urico za urico, dokler se ob večernem mraku ne vrneva spet v tabor. Zadnji večer je poln zanimivih

debat, izmenjave izkušenj in doživetij pozno v noč, ko se velika vrtna sveča dokončno odloči, da ne zmore več, in nas prisili, da se razkropimo po šotorih. Kar malce zavidam družčini, saj bodo ostali še nekaj dni, medtem ko nas tri žal spet kličejo obveznosti. Pa saj še pridemo, si mislim za lahko noč.

V zadnje jutro se prebudim neverjetno spočita in polna energije. Hej, kaj pa, ko bi še danes kaj na hitro zlezla? Mrzlično študirava smeri, preračunavava čas, se posvetujeva z ostalimi in končno pade odločitev. Prav, pa plezajmo še danes, bomo pač prišli malo kasneje domov. Šest se nas v treh navezah odpravi v smer z vaščim imenom Hruškovo drevo (L' albero delle pere, VI+, 350 m). Ko bi le bilo enostavno kot plezati na drevo, razmišljam med dostopom, čeprav se zavedam, da bo smer najbrž kar

precejšen zalogaj za naju. Res imava nekaj težav v grdem previsu ob vstopu v četrti raztežaj, a se končno le pregrizeva čez. Na vrh izplezava šele v zgodnjem popoldnevu in se brez obotavljanja zapodiva nazaj proti taboru.

Popoldansko sonce počasi daljša sive sence po tleh, ko naša trojka mrzlično pakira. Družčina nas pospremi še do avta, kjer ugotovimo, da bomo tako ali tako prišli domov sredi noči in je prav vseeno, če dodamo še kakšno urico. Tako se skupaj odpeljemo do vasice San Martino in se v baru, ki je shajališče vseh plezalcev in alpinistov, veselo zaklepetamo do večera. Še izmenjave števil in »Srečno, družba, uživajte še za nas malo!«

Avto drvi v nočni hlad, mimo vasic, krajev in velemest, in misli utrujeno premlevajo doživetja. Še se bova videla, Mello, objubim! ○

Monte Vioz (3645 m) in Palon de la Mare (3703 m)

Dva mogočna vrhova v skupini Cevedale

Monte Vioz z grebena Palon de la Mare

✍ in 📷 Bor Šumrada

Lega

Monte Vioz in Palon de la Mare sta gori, ki pripadata skupini Retijskih Alp (Alpe Retiche), ki je najbolj znana po vrhovih Monte Cevedale (3769 m) in Ortler (3905 m). Ortler je tudi najvišji vrh celotne skupine. Pogorje se nahaja v obširnem italijanskem narodnem parku Stelvio in sicer severno od znanega smučarskega središča Madonna di Campiglio. Do vznožja Monte Vioza, oziroma izhodiščnega mesteca Peio, pridemo iz Sloveniji po avtocesti do Verone in nato severno po avtocesti do Trenta, kjer se na prvem izstopu odcepimo za cesto na prelaz Passo Tonale (1884 m), kjer je znano smučišče. Malo pred prelazom zavijemo desno proti severu v ozko dolino in se ustavimo pri spodnji postaji gondolske žičnice v mestecu Peio.

Monte Vioz in Palon de la Mare sta vrhova, ki se nahajata v glavnem grebenu, ki se vleče od gore Pizzo Tresero (3594 m), nad prelazom Gavia (2618 m), znanim ciljem italijanskega Giro d'Italia, ter nato v polkrogu preko mogočnih tritisočakov proti severu vse do Ortlerja. Celoten greben lahko prečimo v štirih do petih dneh, ter prenočujemo v kočah in bivakih. Monte Vioz in Palon de la Mare ležita približno na sredini tega polmeseca nad ledenikom Ghiacciaio dei Forni, ki je največji ledenik na ozemlju Italije. Malo pod vrhom Monte Vioza se nahaja planinska kočja Rif. Mantova del Vioz (3525 m), kjer lahko visoko, v čudovitem okolju, prenočimo in si tako skrajšamo turo. Tura na Monte Vioz ni pretirano težka, saj poteka po dobri uhojeni markirani poti vse do kočje Mantova. Od kočje do vrha imamo še približno dvajset minut hoje po strmem grebenu, kjer nas

Prva jutranja svetloba; od leve Palon de la Mare, v ozadju Gran Zebru in Monte Cevedale

zlahka preseneti kakšen leden ali zasnežen odsek, tako da moramo biti pripravljene tudi na to.

Nadaljevanje do Palon de la Mare pa se precej razlikuje od začetne poti na Monte Vioz. Pot je resna visokogorska ledeniška tura, kjer prečimo obsežen ledenik s kar številnimi razpokami in nato na vrh Palon de la Mare splezamo po izpostavljenem grebenu, kjer težave segajo tja do druge težavnostne stopnje. Pri prečanju ledenika moramo paziti tudi na ostanke prve svetovne vojne, saj so tukaj potekali hudi boji med avstrijskimi in italijanskimi vojaki, tako da se ne gre čuditi, če se boste zapletli v kakšno bodečo žico. Pri celotnem, nekajurnem prečanju z Monte Vioz na Palon de la Mare se ne spustimo pod 3400 m višine, zato so ugodne vremenske razmere in ustrezna orientacija na obširnih ledenikih zelo pomembne.

Pot in vzpon

Z očetom sva se na Monte Vioz in Palon de la Mare odpravila lansko poletje, na začetku av-

gusta, ter z obema vrhovoma opravila v dveh dneh. Iz Ljubljane sva se odpravila v ne pretirano zgodnjih urah; ob osmih sva bila še na italijanski meji. Sledilo je mučno ravninsko premagovanje kilometrov do Verone, kjer sva nato na avtocesti od Verone proti Bolzanu zaradi nepričakovane gneče ob množičnem italijanskem dopustu potrebovala kar štiri ure, vendar sva se znašla in zagato skrajšala tako, da sva postala prava strokovnjaka tamkajšnjih lokalnih cest. Od Trenta naprej sva zato malo pohitela, da nama ne bi ušla zadnja gondola iz Peia. Tako sva v Peio (1383 m) prispela nekaj po drugi uri popoldne in nato »vesela« ugotovila, da sva zamudila gondolo ob dveh. Na najino olajšanje sva hitro izvedela, da zadnja gondola odpelje ob treh, saj vozi le na vsako polno uro. Med dvanajsto in drugo uro pa si žičničarji privoščijo dvourni opoldanski počitek, ko vse obstane.

Ob treh se že peljeva z gondolo in nato prestopiva še na sedežnico ter se v petnajstih minutah znajdeva na vrhu smučišča Peio na višini okoli 2300 metrov. Nekaj časa še stojiva ter v

daljavi opazujeva mogočno Cimo Presanello (3558 m) in grde, sive nevihtne oblake nad njo in v okolici, kar naju prebudi, da imava do koč še dobrih 1200 metrov višinske razlike. Poženeva se na udobno pot nad žičnico, ki je ponekod speljana kakor naše mulatjere, saj je v resnici mulatjera iz prve svetovne vojne, tako da je hoja po njej udobna in neutrudljiva. Na višini okoli 3000 metrov izkusiva tisto, česar sva se najbolj bala. Nevihta! Nenadoma se vse okoli naju stemni in spremeni v pravo megleno mleko. Tolaživa se, da bi bilo lahko dosti huje, kot pa je tavanje po megli na meter do dva široki mulatjeri. Kar naenkrat pa se vsuje z neba ter začne snežiti tako, da se vidi komaj kak meter okoli. V zelo močnem vetru in snežnem metežu, ki sredi poletja posnema zimski vihar, se opotekava naprej ter upava, da ne začne še izdatneje grmeti. Okoli sedmih zvečer sva pri koči, kjer vsa zasnežena vstopiva v toplo in svetlo notranjost. Dobiva rezervirani ležišči, se preoblečeva, najeva in napijeva ter odpraviva spat.

Monte Vioz in Palon de la Mare

Spanje je bilo odlično, vendar prekratko, tako da sem okoli štirih zjutraj že pokonci s še nekaterimi planinci pred kočo, v četrta metra novega snega, zaviti v odeje, čakam na sončni vzhod. Ob zabavnem poslušanju Italijanov in Avstrijcev drgetajoč uživam v uri in pol trajajočem prebujanju sonca. Oče se med tem prebudi, nekaj pojeva ter okoli šestih zjutraj zagaziva za koč v pobočje Monte Vioza. V dvajsetih minutah sva na vrhu, slikava vse naokoli, se naveževa ter oprezava naprej po ledeniku za prehode med razpokami. Za nama pridejo še štirje Italijani. Spustiva jih naprej in jim slediva, zadovoljna, da nama ni treba iskati poti po ledeniku v novo zapadlem snegu. Po pol ure naju spustijo naprej in po nekaj preskočenih razpokah smo kmalu na okoli 3450 metrov visokem sedlu med Monte Viozom in Palon de la Mare. S sedla nadaljujemo še sto višinskih metrov navzgor po ledeniku do jugovzhodnega grebena Palon de la Mare, kjer spet počakava Italijane in jim nato sle-

Palon de la Mare ter jugovzhodni greben, kjer poteka normalni pristop

Na vrhu Palon de la Mare

diva po grebenu z izjemnimi razgledi in navdušujočim plezanjem. Zahtevnost ni nikjer večja od druge težavnostne stopnje, saj nama Italijani, ki očitno greben že poznajo, gazijo naprej in kažejo najlažje prehode med razmetanimi granitnimi skladi. Malo pred deveto sva na vrhu Palon de la Mare v izredno lepem sončnem vremenu, ki je čisto nasprotje zasneženega konca prejšnjega dne. Nebo je kot oprano in z vrha uživava v obsežnem razgledu vse od Monte Pelma in Civette v Dolomitih preko Ortlerja, Piz Bernine do Monte Rose in piramide Matterhorna na zahodu, Adamella, Presanelle in Brente na jugu. Slikava, pogledujeva proti navezam na ledeniku proti Monte Viozu ter se pripravljava na povratek. Italijani, s katerimi sva prišla na vrh, so že odšli naprej po grebenu proti Monte Cevedalu, midva pa začneva sestopati po grebenu nazaj na sedlo ter klepetava z navezami, ki jih srečujeva. Od sedla do Monte Vioza naju čaka še dobrih dvesto metrov vzpona. Na Monte Vioz prideva že, ko se začne zopet megeliti in oblačiti.

Povratek

Z vrha zopet sestopiva do kočice Mantova, spijeva čaj in zadovoljna z lepo turo se okoli enajstih odpraviva od kočice v dolino ter upava,

da v eni uri 1200 metrov niže ujameva gondolo ob dvanajstih, saj se pričinja spet oblačiti in nočeva ponovno doživeti neurja med italijansko siesto. V zelo hitrem sestopu sva v eni uri ujela sedežnico in v vročem in soparnem dnevu ob pol enih že bila pri avtu v Peiu.

Med vožnjo proti Ljubljani zadovoljna ugotavljava, da nama je glede na vremenske preobrate in na vse druge težave uspel res zelo lep izlet v to prečudovito okolje, ki je nam Slovencem slabo poznano. Doživela sva koristno izkušnjo vzpona v nevihti v nenadnem vremenskem preobratu ter hojo po ledeniku v pravih zimskih razmerah.

V tej skupini je možnih še nešteto drugih kombinacij vzponov, vrhov, izhodišč ... Midva sva bila zelo hitra, saj sva v dveh dneh kar lepega vremena obdelala le dva pomembnejša vrhova in si zagotovila, da se bova v ta predel kmalu spet vrnila - novim ciljem naproti. ◉

Vikend sanjarjenje

*Slekel ves srečen sem zlikano srajco,
svilno kravato sem spustil na tla;
suknjič zamenjal za lahno sem maj'co,
krasna pred mano zdaj dneva sta dva.*

*Čevlje pohodne bom hitro nataknil,
v rukzak zataknil površnik 'z blaga,
ženki klobaso bom v shrambi izmaknil,
tam nad dva tisoč mi prav bo prišla.*

*Palic pohodnih se zdajle oprimem,
v reber korajžno me noge nesó;
in ko sam sebi iz vida izginem,
vem, moj prijatelj, kako bo lepo.*

Aleš Tacer

Tudi Bašeljski preval je lahko cilj

Z vnukom prvič v gore

✍ Mojca Luštrek

Bližal se je Janov peti rojstni dan. Kako ga bo praznoval: na domačem vrtu kot doslej, pri McDonaldsu kot »vsi« njegovi prijatelji ali – tu sta mamica in očka zadržala dih – s prvim prvim pohodom v planine? Kar svetlo ju je pogledal, saj je bila odločitev res težka. »Gremo na Storžič!« je iznenada pribil. Ojej! Očka in mamica rada hodita v gore in želita si, da bi se jima sčasoma pridružil tudi sin, a začeti s tako zah-

tevnim ciljem ... Mamica se je počutila nekoliko kriva za to domislico, saj Janu ni moglo uiti, kako zaljubljeno pogleduje proti Storžiču, kadar ob lepih večerih posedajo na balkonu. Pojasnila mu je, da je mogoče še malo previsok in prestrm zanj. »Kot sveti Jakob?« Na take pohode sta ga že jemala s seboj in kar dobro se je odrezal, a treba je bilo priznati: »Veliko bolj.« Tako so se domenili, da pojdejo na Bašeljski vrh, od koder se Storžič lepo vidi, tam pa bo sam presodil, ali bi zmo- gel še kaj več. Tisti večer dolgo ni mogel zaspati.

Storžič nad Bašeljskim prevalom

Načrti se podrejo ...

Z očkom sta se odpravila kupovat pohodne čevlje. Vsi so bili neznansko trdi in Jan seveda ni znal povedati, ali so mu čisto prav. Ko sta končno izbrala, pa so se mu zdeli najlepši in sploh imenitni. Starše je nekoliko skrbelo, kako se bodo obnesli, ko jih bo prvič nosil ves dan, zato so sklenili, da jih bo nekaj časa preizkušal v vrtcu. Bil je navdušen, mamica pa se je bala, da se bodo otroci norčevali iz njega in mu pokvarili veselje. Pogovor z vzgojiteljico jo je nekoliko pomiril, še bolj pa Janovo poročilo po prvem dnevu v novih čevljih: »Peter nima pojma, veš. Nekaj me je zafrikaval, ampak šica je rekla, da imam res dobre čevlje, še boljše kot ona, pa je bila že dvakrat na Triglavu.«

Dan pohoda se je bližal, predzadnja noč pa se je zgodilo nekaj strašnega: očku je postalo slabo, bolel ga je trebuh in kuhala ga je vročina. Tako hudo je bilo, da so ga odpeljali v Ljubljano in ga obdržali v bolnišnici. Jan je sladko spal in najbrž sanjal o Storžiču, zato ni slišal ne rešilnega avtomobila ne babičine fieste in je bil zjutraj nemalo presenečen, ko ga je z zajtrkom pričakala babica. Za očka mu je bilo sicer hudo, a ni bilo čisto gotovo, zakaj so se mu v resnici začele nabirati solze, saj je takoj razumel, da s pohodom ne bo nič. Preden pa se je ulilo, je babica izrekla odrešilno besedo: »Midva! Bova šla pa midva!«

... pa vendar ne čisto

Mamica mu je še zadnjič zategnila vezalke na novih čevljih, mu pomagala oprtati nahrbtnik in mu zagotovila, da je z očkom že bolje in da ga bo po vrnitvi lahko obiskal. Že pred šesto je na dvorišče zapeljala babičina fiesta.

Kljub zgodnji uri Jan ni bil čisto nič zaspal. Babico je skoraj za vsako izmed gora, ki so se bleščale na obzorju, vprašal, kako se imenuje in ali sta bila mamica in očka že na njej. Tudi zgodbo o Hudičevem borštu, ki seveda ni ušel zvedavim očem, mu je morala povedati. Na Jezerskem sta zavila z glavne ceste. Babica se je muzala, ko je zagledala že drugi znak za prepoved prometa, pospremljen z obvestilno tablo, da vozi na lastno odgovornost, pri tretjem (brez take table) pa je parki-

rala in vnuku razložila, zakaj bo treba od tu peš.

Nista še dolgo hodila, ko ju je prehitel prvi avtomobil. In nato še eden. In čez čas spet. Ob cesti je žuborel potok. Kako se potok lahko imenuje Reka? Pa take fine brzice dela – očka bi mu gotovo postavil mlinček. Potok se je nenehno »selil« z ene strani ceste na drugo; nazaj grede morata prešteti mostičke. Ponekod je po stenah curljalo, da so bile skale lepo zglajene ali pa zanimivo izdolbene. Dvakrat ju je potka zvbila s ceste v gozd k čisto pravima slapovima. Le od kod babi ve zanju? Samo skrb za imenitne čevlje je Jana zadržala, da ni kar zagazil v vodo, ko je na drugem bregu zagledal rdečo skalo. Take še ni videl! Babica je previdno ugi-bala, da je rdeča zaradi železa, a ko jo je vnuk nejeverno pogledal (o železu je imel popolnoma drugačne predstave), je menila, da bo najbolje, če vpraša očka. Cesta je razdelila gozd pred njima in pokazala se je koničasta gora. Storžič!

Oba slapova so zamudili!

Jan je bil tako zaposlen, da je šele čez čas opazil, kako ju prehitevajo avtomobili. Večkrat je slišal očkove pikre pripombe, da bi se nekateri najraje pripeljali kar na vrh. »Ali ne poznajo prometnih znakov?« Po babičini razlagi, da jih gotovo poznajo, le ubogajo jih ne, se je oprijel njene roke in nekaj časa molče stopal ob njej. Le katera misel ga je tako »umirila?« Nenadoma je obstal in usta so se mu razlezla do ušes: »Prav jim je, ko ne ubogajo! Oba slapova so zamudili, iz avta se ne vidita.«

Spet je izpustil babičino roko in se zapodil po cesti. Ob njej so cvetele lepe vijoličaste rože. Počeni! je k enemu takih šopkov in babica je pokimala: »Res so lepe.« Zamišljeno je pristavil: »In dobre.« Ko ga je začudeno pogledala, je uprl kazalec v zelenje in zagledala je velikega polža sredi bujnih listov, preluknjanih kot rešeto. Požrešnost pa taka! Na cvetove so sedali metulji, a nobenemu ni mogel blizu, preplašni so bili. Kako se imenujejo vijoličaste rože, babica ni vedela. »Trgati jih ne smeš, veš, bodo uvene,« jo je počul. »Slikaj jih, poiskali jih bomo v knjigi ali na internetu.«

Ustavila sta se pri nekaj tablicah, da je babica pogledala na zemljevid, kako napredujeta. Jan je z veseljem sledil belo-rdečim markacijam in če predolgo ni bilo naslednje, je morala brž preveriti, ali sta še na pravi poti. Po kaki uri (šlo je počasi, a ni imela srca, da bi otroka priganjala - do koder bosta prišla, bosta pač prišla, da le uživa) sta se znašla na precej polnem parkirišču; do Bašeljskega prevala naj bi bilo še poldrugo uro hoda. Zanju seveda nekaj več. Popila sta malo vode in sklenila, da daljšega počitka še ne potrebujeta.

Zdaj je bilo treba prvič zares v breg. Po poti, široki kot kolovoz, a razriti kot hudourniška struga, sta se kar zadihala. Z grebena sta po daljšem času spet zagledala Reko. Svetlikala se je iz globine in Jan se ni mogel načuditi. »Tako visoko sva že?!« Na razgledni rob je vabila klopca. Babica je omenila, da njene stare kosti potrebujejo malo počitka, in Jan ni ugovarjal. Pa ne ker bi bil utrujen, kje pa, ampak ker se je od tam prvič lepo videl Bašeljski vrh. Potipala ga je glede kosila, saj je vedela, kako rad je. »Kaj misliš - ko prideva domov, bova šla na pico ali na hamburger? Pozno bo že in ne bo časa kuhati.« Komaj je zadržala smeh, ko je zagledala njegov zgroženi obraz: »Babi, kdaj si pa še slišala, da bi planinci jedli hambije?! Planinci jedo ričet in joto in tako, če ni planinske koče, pa sendviče. Še dobro, da te mami in oči ne slišita! Mami mi je dala v nahrbtnik dva sendviča in jabolko, večerjal bom pa že pri njej.«

Storžič je le previsok

Še nekaj časa sta se vzpenjala, potem pa se je svet zravnil in skozi drevje so se zableščale skale. Jana je kar neslo proti bližnji poseki, kjer je spoštljivo obstal in se zastrmel v navpične stene. Z domačega balkona Storžič ni bil videti pol tako veličasten in visok. Nič ni rekel, a babici se je kar zdelo, kaj premišljuje: da je imela mamica prav, ko je rekla, da je še previsok in prestrm zanj.

Čez kake četrt ure sta zagledala leseno hiško - Praprotnikovo kočo. Iz mize in klopi pred njo je dopoldansko sonce preganjalo vlago, da se je iz njiju dvigovala meglica. Jan se je sicer začudil, a zakaj niso sledila običajna vprašanja,

je babica le ugibala - ker je bil že utrujen, ker se mu je oglašal želodček ali ker se mu je nekam mudilo. Posedela sta in pomalicala, Jan je za nekaj trenutkov »skrivnostno« izginil, potem pa že kmalu začel priganjati, da sta dovolj počivala.

Za kočico sta našla nadaljevanje poti. Vzpenjala se je v kar strmih ključih in ob njej so se pojavili prvi grmički dlakavega sleča, katerega rožnati cvetovi in bleščeče zeleni mesnati listki, porasli z dlačicami, so ju poslej spremljali ves čas. Prečkala sta ozko melišče. Onkraj njega je postala pot zelo skalnata, a trdo belino so mehčale barvite obrobe iz ruševja, sleča, drobcenih zvončic in čisto nizkih orlic. Večkrat sta se ustavila in se razgledovala; dolgi hrbet Košute na obzorju je napravil na Jana prav poseben vtis. Ponekod jima je na drobirju, s katerim je bila posuta kamnita pot, nekoliko spodrsavalo. Zdaj sta hodila po odprtem in sonce je kar preveč grelo. Po skalnatem žlebu je bilo treba celo malo poplezati. To se je zdelo Janu imenitno in nič si ni dovolil pomagati, vendar je babica opazila, da je že utrujen. K sreči Bašeljski preval ni bil več daleč.

Ko sta prilezla čez rob, se je Jan kar sesedel v mehko travo. Kdo ve, ali od utrujenosti ali od osuplosti. Bližnji pogled na Storžič je menda presegel vsa njegova pričakovanja. Opazoval je nekaj planincev, ki so bili že zelo visoko na poti na vrh. Nekateri so bili samo še pike. Čisto zgoraj je tičala oblačna kapa, a jo je čez čas odneslo, da je babica lahko posnela res lepo fotografijo. Tudi Jana je slikala; na sliki so njegova lička žarela bolj rdeče kot jabolko, v katero je z užitek zagrizel med počitkom. Treba ga je bilo spomniti, da se je preoblekel; babica ga je zdrgnila z brisačo in pri tem začutila, da kar puhti od njega. Malo jo je zaskrbelo.

Na drugo stran je kažipot vabil na Bašeljski vrh. To je bil pravzaprav njun cilj. Saj ni bil več daleč, a babica je previdno vprašala: »Si zelo utrujen?« Odgovoril je z vprašanjem: »Pa ti?« Spet se je izgovorila na svoje stare kosti in kot mimogrede navrgla, da bosta pravzaprav težko obiskala očka, če se bosta povzpela še tja gor. Jan je pogledal za njenim kazalcem. Nenadoma se mu je hudo stožilo po očku. Toliko mu mora povedati!

Bašeljski preval, 1630 m

☞ Irena Mušič

Bašeljski preval, 1630 m, leži na najnižji točki med Storžičem in Srednjim vrhom. Zaradi skromne višine je lahko prijeten sredogorski cilj, če pa imamo večje želje, se lahko z njega povzpemo na precej višji sosednji Storžič, 2132 m, ali pa na nekoliko nižji Bašeljski vrh, 1744 m. Vse poti do prevala so markirane in nezahtevne. Izhodišče za dostop je južna (Planinski dom na Kališču, 1534 m) ali severna stran (dolina Podstoržič).

Planinski dom Kokrskega odreda na Kališču, 1534 m, stoji na razglednem jugozahodnem podaljšku slemena Bašeljskega vrha in je priljubljen cilj domačinov in planincev, tudi s širšega območja. S terase pred domom se odpira lep pogled na Gorenjsko in gore okoli nje. Nezahtevne markirane poti, ki vodijo do doma, so speljane po južnem pobočju Storžiča. Dom je redno odprt od sredine junija do konca septembra, zunaj sezone pa ob sobotah, nedeljah in praznikih.

Dostopi do koč: Iz Bašlja po kurirski poti. Iz vasi se mimo gostišča Gamsov raj napotimo v dolino potoka Belica. V gozdu na križpotju zavijemo na desno pod Gradišče in naprej po poti ob Bašeljski grapi mimo partizanske bolnice Košuta. Nato zavijemo na desno in se v ključih povzpemo po strmih hrbtu do uravnave, na kateri stoji dom. Nezahtevna markirana pot, 2 h-2 h 30.

Iz Mač čez Veliki vrh. Iz Mač proti severu vodi gozdna cesta skozi dolino Suhe. Na križpotju zavijemo na levo na pot, ki vodi najprej po strmih pobočju, nato pa po gozdnatem hrbtu

čez Veliki vrh, 993 m. Nato vodi v ključih še naprej gor do doma. Nezahtevna, markirana, 2 h 30-3 h.

Iz Mač pod Lanežem. Iz vasi zapeljemo v dolino Suha; po strmi gozdni cesti mimo spodnje postaje tovarne žičnice do odcepa markiranega kolovoza na desno. Po njem v breg do križpotja. Tam zavijemo na levo pod Lanež; v zadnjem delu poti hodimo po travnatem grebenu do doma. Nezahtevna markirana pot, 2 h 30-3 ure.

Od Planinskega doma na Kališču do Bašeljskega prevala. Od doma pridemo na Bašeljski preval po levi poti, po zahodnem pobočju Bašeljskega vrha, ali pa po srednji, po slemenu prek Bašeljskega vrha, ter po gruščnatem svetu sestopimo na preval. Nezahtevna markirana pot, pol ure.

Iz Podstoržiča do Bašeljskega prevala. Z avtom se iz Spodnjega Jezerskega mimo gostilne Kanonir zapeljemo v dolino potoka Reka (v zgornjem delu imenovan Podstoržič); po gozdni cesti do konca. Markirana pot se vzpne ob strugi potoka skozi gozd Jekarica mimo Praprotnikove koč, pri kateri lahko natočimo vodo. Sledi še vzpon ob gruščnati grapi do prevala. Nezahtevno, 1 h 45.

Bašeljski vrh, 1744 m. Z Bašeljskega prevala je do vrha blizu. Pot vodi po gruščnatem svetu. Nezahtevno, 10-15 minut.

Vodnik: Kamniško-Savinjske Alpe, 2004 (Planinska založba).

Zemljevid: Storžič in Košuta, 1 : 25.000 (Planinska založba). ●

Planinec bo

Ko sta se vračala, Jan ni bil tako živahen kot gor grede, a je ves čas pridno hodil. Med vožnjo proti Ljubljani je zaspal na zadnjih sedežih. Babica ga je komaj prepričala, da se je sezul.

Pred bolnišnico ga je s težavo prebudila. Ko pa je planil staršem v objem, je že neutrudno klepetal. Nenadoma se je spomnil, da sta nazaj

grede pozabila prešteti mostove. To bodo stori-li naslednjič. Saj morajo še na Bašeljski vrh, ker z babi nista šla, da ne bi zamudila obiska pri očku. »Samo zato, veš!« Sklonil se je k očkovemu ušesu, da babica ni (skoraj) nič slišala: »In zaradi babičinih starih kosti.« Glasno pa je povzel: »In potem bomo šli še na Storžič.« Mamica je predlagala: »Za šesti rojstni dan?« Navdušeno je prikimal. ●

Pozabljena pot v naročje kraljice Savinjskih Alp

✍ Manja Rajh

Oh, ta vremenska napoved. Med tednom sončno, za konec tedna deževno, nevihte, plohe. Nikakor ne dovoljuje brezskrbnega pohajanja po gorah, tega, kar je meni pisano na kožo. Okviren program, zjutraj greš, zvečer se vrneš, vmes pa se razgleduješ, čudiš, fotografiraš in če zjutraj zastavljeni cilj ni dosežen, nič hudega. Saj bo še veliko priložnosti. Ovira je le časovna stiska med tednom. Ampak tudi en dan bo dovolj za sprostitev in kot nalašč so vremearji napovedali čudovit poznopoletni dan. Dopust je izgovorjen, pot pod noge. Načrt: grem na Korošico in čez Kamniško sedlo na Okrešelj. Ravno dovolj za en dan.

Ker me letos pot na Korošico zaradi ... hmmm ... saj ni pomembno ... pogosto vodi, sem se odločila, da grem po neoznačeni poti skozi Grlo, ki jo

je pred mnogimi leti označila SPD. Nanjo spominjajo obledele oznake.

Avto sem pustila pri planšariji Logarski kot. Ubrala sem jo mimo planšarije, prečila ogrado ter šla po uhojeni stezici pod Rjavčkim vrhom proti vznožju Bab in Planjave. Pot se je v ostrih ključih strmo dvigala proti Grlu in po nekaj deset metrih sem stala pred najožjim delom - Grlom -, kjer mi je obledel planinska oznaka kazala, kod je treba čez 20-metrski skok. Tudi nekaj klinov je bilo, a nič hudega. Ozke, toda dovolj široke police so dajale nogam dobro oporo. Ko sem prišla čez, se nisem pustila preslepiti zelenim travnikom ne levi. Na desno je bilo treba, prav pod previsni in spodjedeni Čadov raz. A vsaj ni bilo bojazni, da bi mi kaj priletelo na glavo. Le voda je na gosto kapljala. Ko se je svet odprl, me je nekaj rdečih oznak na pravem mestu opozorilo, da je treba prečkati grapo. Tedaj sem si lahko oddahnila in poiskala pri-

Skok v Grlu

Vzhodna stena Rjavčkega vrha

jetno mesto na večji skali. Trava bi bila primernejša, vendar je bila mokra. Prisluhnila sem tišini, ki je je bilo v tem času več kot dovolj. Nikjer žive duše, mir v dolini.

Svetloba za fotografiranje ni bila najboljša, zato nisem bila preveč slabe volje, ko sem ugotovila, da je v fotoaparatu filma le še za posnetek ali dva. No, pa saj nisem šla tod zadnjič.

Ta pot ni primerna za množice. Le za enega ali morda dva, ki sta ubrana z naravo. Trije so že

množica in bi zmotili mir. Morda boste naleteli na kakšnega planinca ali lovca in se ga ustrašili, ker vam bo neslišno prišel nasproti ali posedal na travi in se prepuščal razgledom na Savinjske Alpe. Velikokrat pa boste srečali gamse. Tam je zanje še oaza miru ter dovolj rastja za pašo in skrivanje.

Nato se je pot usmerila na levo, mehkim tratam naproti. Pogoste oznake so me usmerjale skozi rušje, a tega ni bilo preveč. Ko sem prišla

Rjavčki vrh, 1898 m

∞ Vladimir Habjan

Rjavčki vrh ali Planinščica je stranski vrh pod Škarjami, to je škrbina med Ojstrico in Planjavo. Na vzhodno stran (proti Klemenči jami) prepada s strmo steno, z drugih strani pa je dokaj neizrazit. S tega precej nepomembnega vrha pa je izreden razgled na vrhove nad Logarsko dolino in severna pobočja osrednjega grebena Grintovcev.

Dostopi:

Iz Logarske doline po označeni poti. Od Doma planincev ob potoku Sušica do Koče na Klemenči jami (1 h). Naprej po prijetni poti pod Krofičko in Ojstrico proti Škarjam do sedelca (1 h 30-2 h). Od tam je po travnatem

brezpotju do bližnjega vrha na desni le nekaj minut.

Iz Logarske doline po neoznačeni poti skozi Grlo. Z glavne ceste do gostišča Logarski kot (1 km od Doma planincev proti zatrepu doline). Od tam po strugi in neoznačeni stezi proti severnim pobočjem Planjave do izrazite grape. Nato v ključih navzgor do skalnega skoka, na katerem so ostanki klinov. Čez skok in ob grapi pod skoki na levo do lažjega in bolj ruševnatega sveta. Po levi strani doline navzgor do razširitve (amfiteater) in do konca, kjer sta sedelce in markirana pot. Pot je tu in tam označena z zbledelimi, a še vidnimi markacijami. Zahtevno brezpotje, 3 h. ●

Logarska dolina z grebena Krofičke; Rjavčki vrh je v senci pod Planjavo

Monte Frascola, 1961 m

in Andrej Stritar

Po Karnijskem predgorju

Monte Frascola je gora v Karnijskih Predalpah južno od Tagliamenta. Ta svet je tako poza-

Nord, nato pa sledimo cesti zahodno proti Spilimbergu. Tam prečkamo široki Tagliamento. Nato sledimo kažipotom Meduna in Tramonti.

Od avtoceste je še več kot ura vožnje. Dobrih sto metrov od prelaza na severni strani se proti zahodu odcepi gozdna cesta, zaprta z zapornico. Tam je začetek markirane poti št. 377.

Vzpon: Cesti sprva sledimo skozi gozd, kjer v nekaj ovinkih pridobi višino. Potem se usmeri prečno proti zahodu, skoraj vodoravno ali le rahlo navzgor. Razgled proti severu je vedno širši. Po približno 5 kilometrih se cesta obrne desno navzdol v gozdnato pobočje, nas pa kažipot usmeri naprej vzdolž pobočja po

bljen od običajnega planinskega vrveža, da je ostal prav prikupno prvinski. Gore so sicer razmeroma nizke, vendar zaradi tega nič manj privlačne ali zahtevne. Frascola se dviga precej daleč od višjih sosedov, tako da je zelo razgledna. Meni je že ime zbujalo domišljijo, saj zabavno spominja na jagode (fragola po italijansko). Obisk pa je samo izpolnil pričakovanja in povečal navdušenje za ta gorski svet.

Izhodišče: Začnemo na prelazu Passo di Monte Rest med dolino Tagliamenta na severu in dolino Tramonti na jugu. Nanj se lahko pripeljemo s severa po cesti, ki se od ceste Tolmezzo-Passo di Mauria odcepi v kraju Priuso. Od Tolmezza je do prelaza okoli 30 kilometrov. Z južne strani se je najbolje peljati po avtocesti do Sežane, mimo Palmanove in tam proti Trbižu. Avtocesto zapustimo pri izhodu Udine

dobri stezi. Po dobrih dveh urah oz. osmih kilometrih smo na sedlu Forca del Mugnol. Z njega se spustimo na nasprotno stran za približno tristo metrov v slikovito dolino Vielle, kjer prvič zagledamo naš cilj nad zatrepom doline. Na zgornjem robu ravnega dela doline stoji nekdanja staja, sedaj prijeten bivak Casera Chiampis s 16 ležišči, odejami in pečjo. Ob njem teče potoček.

Za bivakom poiščemo začetek poti številka 392, ki gre naprej po dolini navzgor. Vzpenjamo se po našem desnem bregu, višje zgoraj pa nas oznake povedejo na levo pod ostenja Frascole. Pot doseže njen zahodni greben skoraj 1900 metrov visoko, ko tudi že vidimo čez glavni greben severno nad nami. Na južni strani se nam odpre pogled proti morju in na razgibane bližnje gore. Do vrha nas čaka še

strmejša in skromnejša stezica. Vrh je izredno razgleden.

Vrnitev: Z vrha sestopimo sprva po isti poti, že kmalu pod najstrmejšim delom pa se držimo levo v strmo gruščnato grapo za markacijami proti prelazu Frascola. Z dna te ne preveč prijetne grape se spet malo dvignemo in preidemo na naslednje, prijaznejše pobočje. Pot nas privede na prelaz in kar takoj z njega nazaj na severno stran. Malo pod prelazom se nam z desne pridruži pot številka 386 iz doline Moduno. V pol ure smo nazaj pri bivaku Chiampis. Od tod pa moramo spet nazaj tistih 300 metrov na prelaz Forca del Mugnol in z njega osem kilometrov do izhodišča.

Nevarnosti: Pot tehnično ni zelo zahtevna, le zadnji vzpon na vrh zahteva nekaj pazljivosti zaradi strmine in izpostavljenosti. Tudi z orientacijo ni težav, saj je celotna pot markirana.

Višinska razlika: okoli 1200 m

Časi: prelaz Rest-prelaz Mugnol 2.30 ure, prelaz Mugnol-Casera Chiampis 30 min, Casera-Monte Frascola 2.30 ure, Monte Frascola-Casera 1.30 ure, Casera-prelaz Mugnol 1 ura, prelaz Mugnol-prelaz Rest 2 uri. Skupaj vzpon 5-6 ur, sestop 4-5 ur, vse skupaj 10-11 ur.

Zemljevid: Tabacco 028 Val Tramontina, 1:25.000.

ven, se mi je odstrl pogled na nekakšen amfiteater, ki se je odpiral le proti kraju vzpona. Že se je videlo sedlo, za njim Ojstrica. Na levi me je spremljal Rjavčki vrh, na desni prepadne stene Bab. Pot je vodila proti sedlu, vendar je bila zaradi naloženega kamenja in skal slabše vidna in jo je bilo treba poiskati. Nekaj melišča, ki ga je bilo treba prečiti, če sem se želela držati steze, me je čakalo le v zgornjem delu. Sicer bi jo lahko ubrala kar po travi naravnost navzgor do sedla, po katerem vodi označena planinska pot proti Škarjam in naprej na Ojstrico, Planjavo, Korošico, a nakazana pot je bila prijetnejša, saj je bila trava mokra in spolzka.

Prijetna pot za uživače. Naliv ne bi bil dobrodošel, takrat se namreč v Grlo steka množica slapov z Bab. Na sedlu sem si za dalj časa oddahnila. Kam sta se skrila sonce in toplota, ki so jo na-

povedali? Megle so se podile čez prevale, vrhovi so bili skriti očem. Škoda.

Pospešila sem korak, saj me je ta dan čakal še precejšen del poti. V Kocbekovem domu sem se okrepčala z odlično zelenjavno juho in pobarala lovce o divjačinski pečenki. Pogled na smerne table me je opomnil, da imam do Kamniškega sedla tri ure in nato na Okrešelj še eno. Čudni oblaki so se spuščali na Planjavo, jaz pa nisem imela nič s seboj. Bo, kar bo. Pohodniki, ki so mi prihajali nasproti, so me pomirili, da je megla. Igra narave jo je vsake toliko časa dvignila, da sem se lahko razgledala, kod hodim, kje sem. Tri ure je minilo, kot bi mignil, in že sem hitela po zgornjem robu Kamniškega sedla, da bi še pred temo prišla na Okrešelj. Za pot v dolino me ni več skrbelo, saj jo dobro poznam. Svetilka, ki sem jo imela s seboj, mi je še kako prav prišla.

Biti

Misli z Obešnika¹, 963 m

✍️ Luka Markež

Skrivnostna duša. Nisi samo ogledalo, del stvarjenja si. V tebi nenehno klije seme in poraja svet, enkrat in minljiv. Tako neskončno lep je ... in že ga ni. Je sploh kdaj bil?

Debela luna me je uročila, da sem se brezglavo gnal skozi mračne pomladne gaje, iščoč davnih časov. V toplem šelestenju sem zaslišal glasove kipečega življenja, ujetega v skrivnostni ples nastajanja. Nisem se ustavil, dokler me v skalah ni oblila mesečina in me naredila svojega. (25. aprila 2002)

Temne megle in raztrgani oblaki, skrivnostne senčne globeli in otoki svetlobe. Nemirna pokrajina duše, ujete v prostor in čas, ki sluti neko drugo, presežno resničnost in si želi do nje. (2. junija 2004)

Večer pred dežjem. In ta gosti južni veter, ki nosi v sebi toliko nemirnih glasov, barv in vonjev. Pobral jih je na svoji poti in zdaj boža moje ustnice, mi suši hropeče grlo in oplaja mojo dušo, da se rojeva svet, zaradi katerega sem. (4. junija 2005)

Tiha poletna nedelja s kopastimi oblaki in megličastim ozračjem. Preprost čas, ki mi je dan, da se ga zavem. In da se zavem sebe! (22. junija 2003)

Večer je in burja. Njeni sunki oživljajo pokrajino v valovanje. Ostra, skrivnostna svetloba in šumenje dreves. Rezki zvoki skalnih grebenov in čas, poln čudes. (29. julija 2003)

Večer je in na zahodu se je odprlo nebo. Ves dan je deževalo, kot že večkrat ta mesec, za katerega kar težko verjamem, da je avgust. Povsod se vlečejo megle in gozdove je napolnila tista gosta vlažnost, ki jim tako pristoji in v katero se rad potopim. Sprejemem jo vase, skozi nos in skozi usta. Ovijem si jo okoli telesa, da se oprime moje kože. Potem skupaj dihava temno zeleno bit gozda in sem za hip srečen. (22. avgusta 2005)

Vidim! Kakšen dar je to! Pa so pred mano samo megle, ki ovijajo gozd in se plazijo vame. A tam zaživijo in spregovorijo, da sem kakor otrok, ki se čudi in pije življenje. (2. septembra 2004)

Po uvelih listih hodim in poslušam zvoke nežnosti. Skozi pobegle žarke stopam in lovim trenutke večnosti. Sam, zaljubljen v ta dan, kot da ne bi poznal prihodnosti. (26. oktobra 1997)

Prišel sem na večer, častit svetlobo. Tako blaga je v mraku in ranljiva. Plaho objema gole grebene in nežno stopa vame. Življenje poraja in glasbo, da je dobro biti. (18. novembra 2003)

V mraku tipam za samim seboj. Ne odneham, dokler se ne uzrem in se vame ne zarišejo svetlobe obzorja. (3. decembra 2004)

V grenke solze tonem. Daleč v sebi jih skrivam. Temo odrivam v brlečem upanju na sveti večer. (24. decembra 1997)

Uživam! Dopoldne se je otoplilo. Zapihal je jug in se ujel tudi vame. V gozdu je bilo povsem tiho, v skalah pa je potegnilo in prineslo drobne kaplje. Zrem v črne megle na eni in otoke ostre svetlobe na drugi strani doline. Poezija, ki nima konca in je besede ne morejo ujeti. Jezik božanskega, ki se razodeva skozi naravo. (25. decembra 2004)

¹ Obešnik je skalnata pečina, ki se nad vasjo Koroška Bela pri Jesenicah dviga 963 metrov visoko in sestavlja del grebena, ki se spušča v Zgornjesavsko dolino s pobočij Karavank. Na njem so okoli leta 1931 postavili majhen lesen križ in uredili dostop s klini in jeklenicami. Konec šestdesetih let prejšnjega stoletja je bil križ obnovljen, jeklenice in klini pa izrjavani, tako da zdaj do vrha vodi le dostop čez 30 metrov visok skalni skok približno tretje plezalne stopnje. Obešnik naj bi dobil ime po nezgodi, ki se je pripetila kozjemu pastirju. Danes okolico pečine prerašča gozd, v 19. stoletju pa so zdaj zaraščena pobočja rabila za pašo. Položnejši predeli so bili namenjeni govedu, strmejši pa drobnici; pri tem sta bila Obešnik in Kozji hrbet namenjena kozam. Ubogi pastir naj bi med delom padel, pri tem pa naj bi se s coklami, takimi z jermeni čez peto, zataknil za skale in obvisel. Ali je revež preživel ali ne, ni znano, stari ljudje pa pravijo, da je pečina dobila ime prav po tem.

Utopija, nostalgija

Paklenica na klasični način

✍ in 📷 Pavle Kozjek

Obiskovalcu Paklenice, ki se je nekega dne v začetku maja leta 1983 znašel pod steno Stupa, se je ponujal nenavaden prizor: pod steno se je namreč zbrala množica gledalcev, ki je spremljala vsak gib plezalca v na videz povsem gladki steni. Kot nekoč prizor v gladiatorski areni. Le da se plezalec ni bojeval z levi, pač pa z od spodaj nevidnimi luskami in luknjicami, ki so mu omogočale, da se je kljub vsemu počasi pomikal navzgor. Več skrbi kot plezanje samo mu je povzročala misel, da si ne sme privoščiti napake, saj metulji in zatiči pod njim niso bili ravno zgled zanesljivega varovanja ...

Smer Utopija je bila takrat nekaj novega: prva sedmica v naši nekdanji »širši« domovini, ki je bila preplezana brez kladiva in klinov ali – bog ne daj – celo svedrovcev, pač pa zgolj z uporabo metuljev in zatičev. V svojih zgodnjih letih je doživela kar nekaj ponovitev; največ so jih izvedli plezalci, ki so zmogli vsaj kako težavnostno stopnjo več. Smer je bila šolski primer razlike med hitrim klikom vponke v varno zavetje svedrovca na eni strani ter kočljivim nameščanjem varovanja v neopremljenih smereh. Ta lepa smer nikakor ni bila »poceni« in ob vedno številnejših varnih športnih smereh v dolini je počasi tonila v pozabo. Tako kot njene vrstnice v steni Aniča kuka, ki še niso okusile svedra: le redko se je kdo odločil zanje in z leti so iz marsikatere počni neovirano pogнали grmički in trava.

Tudi nekaj nostalgije je bilo v zamislih in željah, da bi osamljene pakleniške smeri spet oživele. Ali pa vsaj način plezanja, ki ga zahtevajo: zahteven, a hvaležen. »Trad climbing« mu pravijo Angleži, ki oceno resnosti smeri postavljajo na prvo mesto, pred tehnično oceno najtežjega mesta. Ko sva konec aprila letos z Miho zaplezala v prvi raztežaj Vražje smeri, je bilo to podobno odkrivanju novega sveta. Ostri oprimki, kot da se jih ne bi še nihče dotaknil, nobenih sledov magnezije ali plezalk, sem ter tja posušena »kaj-

Pavle v drugem raztežaju Utopije

la« ... verjetno že leta ni nihče plezal po teh počeh. Le nekaj metrov desno pa je bila gneča v nasvedranih ploščah smeri Show must go on tako rekoč nenehna. Tja sem šel naslednji dan. Dve zares lepi smeri, enaki oceni, a tako različni vtisi: ena izmed njiju zahteva veliko več ...

Sanjsko vreme okoli prvega novembra je iz Paklenice naredilo mednarodni babilon in verjetno najdaljše parkirišče na jadranski obali. V Črni zarezi v severni steni Aniča kuka pa gneče ni bilo opaziti; pravzaprav je tam nikoli ni bilo. Opisa za to smer pravzaprav ne potrebuješ: zdaj ozka, zdaj široka poč – ponekod celo kamin – vodi čez plošče levo od Ljubljanske smeri. Doma narejen aluminijast klin tu pa tam opozarja na avtorja smeri, legendarnega Frančka. Na polici pod črno zarezo, po kateri je smer dobila ime, so se razrasli novi grmički, nekaj pa je še tistih od prej. »Al' me ne pusti naprej ...« je po dolensko zatarnal Borči, ko se ga je oklenila posušena rogovila in mu skušala potegniti puli izza pasu. Nato je nekaj časa zbiral pogum za ključno mesto, gladek, odprt in nekoliko previsen kamin, in ko ga je zbral, je na hitro potegnil čez.

Miha v prvem raztežaju Utopije (VII-)

Bravo! Ni bilo prav lahko in kot nalašč se ravno tam ne da namestiti dobrega varovanja.

Utopija mi je ostala za konec praznikov. Le kako se bom počutil v njej dvaindvajset let po tistem, ko sem jo preplezal prvič? Na neki način bi rad začel v prvem raztežaju, čeprav me je v resnici tudi nekoliko strah: ne smeri same, pač pa primerjave s preteklostjo. Utopija je prava smer za trenutek resnice, kakršen je na primer tale: po določenem času nabiranje izkušenj ne prispeva več nujno k boljšemu plezanju. Kamenček v dlani je odločil, da bom šel naprej, in soplezalec Miha ni imel nič proti ...

Kratka poč je hitro izginila v plošči, v kateri od spodaj ni videti ničesar uporabnega. A vedel sem, da mora biti tam: luske so bile skrite pogledom in jih je bilo treba pravzaprav otipati. Kakih sedem, osem metrov je bilo še do mini poličke s travnato blazino, pod katero je bila skozi skalnato uho napeljana obledela »gurnta«, moj prvi cilj. Ni šlo prav tekoče, toda misel, da sem

to nekoč že preplezal, je bila dobra pomočnica. Potem se je bilo treba stegniti na desno in počivati na udobnem oprimku, ki ga daje polička. »Počivati« - a ne predolgo, ker so bile noge bolj ali manj samo prislonjene na gladko ploščo. Samo toliko, da sem se zbral za morda ključni gib v tej smeri: z ne najbolj zanesljivega oprimka v žlebiču na levi nad poličko je treba podaljšati navzgor proti levi, do ostre luske. Še vedno sem mencial in se prestopal - razmišljal sem, koliko metrov padca bi zdržal tisti skalnati uhelj v luski - potem pa sem se le odločil in se stegnil na desno. Saj ni bilo nič posebnega, je rekel general po bitki ... Zdaj sem bil povsem blizu smeri, ki poteka levo od Utopije, in na dosegu roke se mi je pojavila skušnjava v obliki svedrovca. Ne, to ne sodi zraven ... Izbral sem pravega metulja, ki je lepo sedel za lusko in skupaj s travico, ki je pognala iz razpoke, spominjal na lep cvetlični aranžma. Utopična ikebana ... Zato pa nisem izpustil edinega klina, ki je tičal tik pod vrhom pravega raztežaja najine smeri. Luskica nad njim, edini res uporabni oprimek v gladki plošči, je bila tako tanka, da sem skoraj videl skoznjo. A glej čudo, kar držala je in že sem se razveselil stojišča na polički nad njo. Pred leti ga ni bilo; tudi to delo je bilo treba opraviti z metulji in zatiči, a zdaj sem se temu prav zlahka in z veseljem odpovedal.

»Miha, varujem!« Obzorje se je z detajlov pravega raztežaja spet razširilo na preostali svet. Kakšna šola zbranosti je takšno plezanje! Čas mineva, ne da bi se ga zavedal. Vesel sem, da sem prišel čez, a posebnih iluzij si ne ustvarjam: vem, da sem nekoč to preplezal precej lepše in bolj tekoče. Nekako tako kot zdaj Miha ... A v naslednjem raztežaju, ko je šel naprej, je bil tudi njegov tempo veliko bolj umirjen in podrejen zanesljivosti. Potem pa sva do vrha le še uživala v lepem plezanju, dokler se nisva spet izgubila v gneči na vrhu Stupa ... ◉

Triglav, Mont Blanc, Elbrus...

V zimi 2006 bomo "osvajali" različne vrhove Alp, smučali na Kavkazu in v domačih gorah.

Poznojesenska Paklenica

Veselo in doživetij polno 2006!

Hvala na zaupanju in veselimo
se druženja v prihajajočem letu.

Pustolovska
potovanja in
trekingi.

Naroči si katalog 2006!
04/ 20 14 875 • 041/ 77 08 23
www.lifetrek.si

LIFE K3AT
zavrti svet

Predstavljamo

Alpinistični klub Slovenj Gradec

✍ Peter Jeromel

Včeraj

Zagon Alpinističnega kluba Slovenj Gradec v smislu organiziranega plezanja se je začel po letu 1990, posamezniki pa so na plezalnem področju delovali že prej, bodisi v drugih klubih ali pa individualno. V tem času je bil najaktivnejši Sašo Prosenjak, ki je kot študent v Mariboru opravil nekaj pomembnih vzponov, bil pa je tudi član državne reprezentance v športnem plezanju. Leta 1991 je Franc Tamše naredil izpit za gorskega vodnika, in ko je bilo leta 1997 Združenje gorskih vodnikov Slovenije sprejeto v Mednarodno zvezo gorskih vodnikov, je postal gorski vodnik z mednarodno licenco. Leta 1993 se je pojavila zamisel o ponovni oživitvi plezalne aktivnosti v širšem smislu. Zanimanje za klasični alpinizem je bilo bolj klavrno, zato pa se je v svetu in tudi v Sloveniji vse bolj razvijala nova oblika plezanja – športno plezanje. Tako je skupina zanesenjakov ustanovila alpinistični klub kot odsek pri Planinskem društvu Slovenj Gradec. Njihova prva naloga je bila postavitev umetne plezalne stene v športni dvorani v Slovenj Gradcu. Matjaž Zanoškar, Franc Tamše in Rajko Štaleker so ob podpori ljudi iz športnega življenja v občini, matičnega PD Slovenj Gradec in nekaterih dobrotnikov v zelo kratkem času zgradili plezalno steno in že spomladi 1993 je bilo na njej organizirano državno prvenstvo za srednje kategorije, kjer so sodelovali tudi mladi plezalci iz našega kluba (Peter Barl, Matej Paradž). Začetni naval mladih na plezalne treninge je takratnemu trenerju Sašu Prosenjaku večkrat pošteno načel živce, a z disciplino, neomajnostjo in vztrajnim delom so se pokazali tudi prvi rezultati.

Tudi alpinistična dejavnost v tem času ni bila zapostavljena; pozimi leta 1993 sta Sašo Pro-

© Rok Malek

senjak in Zala Žaže opravila zimsko ponovitev smeri Zmaj v Ojstrici, Franc Tamše je leta 1994 sodeloval kot inštruktor v šoli za gorske vodnike v Manangu v Nepal, člani kluba pa so v tem času opravili prek 150 alpinističnih vzponov in turnih smukov. Začetnemu navalu je sledil osip, na klubu smo ostali štirje mladi plezalci, ki smo izstopali po zagnanosti – Rok Šisernik, Andrej Štalekar, Boštjan Temnik in Peter Jeromel. Pod vodstvom Saša Prosenjaka smo na tekmovanjih dosegali vzpodbudne rezultate: v svojih kategorijah smo se uvrščali med 5. in 10. mestom v državi. Od takrat naprej se vsako leto organizirajo začetni in nadaljevalni tečajji ter plezalni tabori za mlade plezalce v Ospu, Arcu, Paklenici in drugje.

Leta 1996 je Sašo Prosenjak preplezal smer z oceno 8a, kar je spodbudilo mlajše, da so nadaljevali z delom in kmalu prevzeli odgovornost treningov na svoje rame. Takrat so začeli

plezati mladi upi, kasnejši zmagovalci tekem državnega prvenstva in sedaj že nekaj časa stalni člani mladinske reprezentance v športnem plezanju: Luka Tamše, Aleš Jurjec, Žan Grešovnik, Rok Klančnik, Miha Britovšek in Jan Perše. Sprva jim ni šlo najbolje, vendar so s trdim delom in vztrajnostjo njih samih in njihovih trenerjev (Tamše, Štaleker, Temnik, Jeromel) dokazali, da je nanje treba računati, saj so kot po tekočem traku začeli osvajati najvišja mesta na državnih in evropskih prvenstvih. Seveda so bili v klubu tudi drugi plezalci, ki so se s plezanjem ukvarjali bolj rekreativno, in njihov krog je bil vedno večji; tudi staršev, ki so bili pripravljeni priskočiti na pomoč vedno, kadar je bilo treba, ni manjkalo.

Za kvalitetno in strokovno delo je potrebno znanje, zato je Jeromel leta 1997 opravil izpit za inštruktorja športnega plezanja, kasneje pa še za alpinista in alpinističnega inštruktorja. V sodelovanju z Alpinističnim klubom Ravne na Koroškem je bila uspešno izvedena tudi alpinistična šola. Poudarili smo predvsem varnost in skupne ture, ki jih je bilo res veliko, tako da je sedaj tudi v višjih stenah Koroške kar živahno.

Tudi pri zagotavljanju pogojev za plezanje v klubu v teh letih nismo mirovali, ampak smo uredili plezališče na Selah (varovanje, dostop, poti, parkirišče, balvani), spomladi 1999 pa smo v športni dvorani z lastnimi sredstvi zgradili majhno plezalno steno, ki bo v bližnji prihodnosti potrebna temeljite prenove, saj za trening vrhunskih tekmovalcev ne zadostuje več.

Danes

Zanimanje za plezanje narašča, otrok, ki bi se radi vključili v vadbo, je vse več, seveda pa se kot povsod pojavlja problem pomanjkanja ljudi, ki bi bili pripravljeni kakovostno in redno delati z mladimi. Trenutno poskušamo to težavo reševati sproti, kar se odraža pri napredku mladih plezalcev. V okolici Slovenj Gradca je nastalo več zasebnih majhnih plezalnih sten, ki tekmovalcem omogočajo dober trening, dopolnjujemo pa jih tudi s plezanjem v sosednji Avstriji, v Judenburgu, tamkajšnjem plezalnem centru, ki nudi res vrhunske pogoje. Pomagamo tudi pri opremljanju novih smeri v Burja-

Katja Karničnik

Tura alpinistične šole

kovih pečeh, raznih delovnih akcijah pri urejanju plezališč ter pri opremljanju novega poligona za drytooling v Črni na Koroškem. Letos smo že tretje leto zapored organizirali zaključno tekmo državnega prvenstva v balvanskem plezanju.

Poleg vzgoje mladih plezalcev se ukvarjamo z vsemi zvrstmi plezanja. Plezalci AK Slovenj Gradec se lahko pohvalimo s preplezано smerjo z oceno 8b v plezališčih, balvani težavnosti do 8a, težkimi slapovi v Sloveniji in Evropi, dolgimi alpskimi smeri po Evropi in v Patagoniji (Šisernik, Jeromel), z udeležbami na tekmah državnega pokala v lednem plezanju (skupno 5. mesto v težavnosti v sezoni 2004/05, Peter Jeromel), gojimo tudi turno smučanje, ki postaja vedno bolj priljubljeno.

Jutri

Trenutno naši člani plezajo v Yosemiteh, Miha Britovšek se je v Pekingu kot član reprezentance udeležil mladinskega svetovnega prvenstva, dva naša člana sta v švicarskem Magic Wodu splezala kar nekaj težkih balvanov, v načrtu je obisk francoskega Fontainebleauja, da splezamo še kak »lušten« balvan. Dejavnosti je veliko, idej še več, volje tudi ne manjka. Naj za konec povzamem večkrat izrečeno misel bivšega načelnika Franca Tamšeta, ki je največ pripomogel k temu, da je naš klub takšen, kot je: »Fantje, vse bo, sam' plezat je treba!« ◉

Kako smo krhki ...

Moja Vikijeva sveča

✍ in 📷 Marta Krejan

Film se je končal zelo pozno zvečer, pa sem kljub temu pred spanjem morala postoriti še kup reči. In čeprav sem bila dogovorjena nekaj pred peto, mi je predirno piskanje budilke prekinilo sanje že kako uro pred tem. Da preverim, če sem si pripravila vso opremo, se v miru oprham in obredno pripravim »predjutranjo« kavičo. Napeto in v pričakovanju sem zaklepala vra-

ta in se poskušala zbrati, pa mi nikakor ni šel iz glave sinočnji film; sicer res ni bil kaj prida, prikazoval pa je alpiniste, od katerih jih je večina za zmeraj ostala pod snegom nekega osemtisočaka. Naj bo film še tako slab, take in drugačne nesreče se resnično dogajajo in tudi najboljši plezalci in alpinisti zares umirajo v hribih. Verjetno je bilo to krivo za tisti dvom, da ni najbolj pametno ravno danes iti na Jezersko. Razmere so bile pravzaprav zares malce vprašljive in bilo je že skoraj pretoplo za led, a tako zelo me je mikalo preplezati Vikijevo svečo! Obrnem se še vedno lahko ...

Kako lep je led!

Vse skupaj se je malo zavleklo in upanje, da bomo hodili po trdem snegu, se je izkazalo za jalovo. S Kámenim (tako zaradi njegove vztrajnosti in moči kličemo Igorja) se nama je ponekod udiralo skoraj do pasu, vendar nama je, ko sva našla pravo in nekoliko shojeno pot, šlo dokaj dobro. Vezi in njegova soplezalka sta namepravala plezati Ledinca, pa ju je močno preganjal čas, tako da sta ob spoznanju, da bi do slapa morala gaziti precej več časa, kot sta ga imela na razpolago, obrnila in nama po telefonu zaželela srečo ter naju opozorila na nevarnost plazov. Nimam ravno veliko izkušenj, zato sem bila še toliko bolj napeta, ko sem vsake toliko res slišala ali videla plazenje snega, prav začarano pa sem strmela, ko se je kot slap usul čez kak skalni skok.

Led je bil videti dober, sveča fantastično narejena, vendar je toplo vreme naredilo svoje in plezanje ni bilo tako sproščeno kot sicer. Tik pred koncem prvega raztežaja sem zaslišala, da se je nekje nad nama začel valiti sneg. Zasedrila sem se v led in si oddahnila, ko sem spoznala, da se plazi po sosednji grapi. Tudi sicer ravnodušni in optimistični Kámeni je malce više zgoraj že razmišljal, kako bi najhitreje smuknil

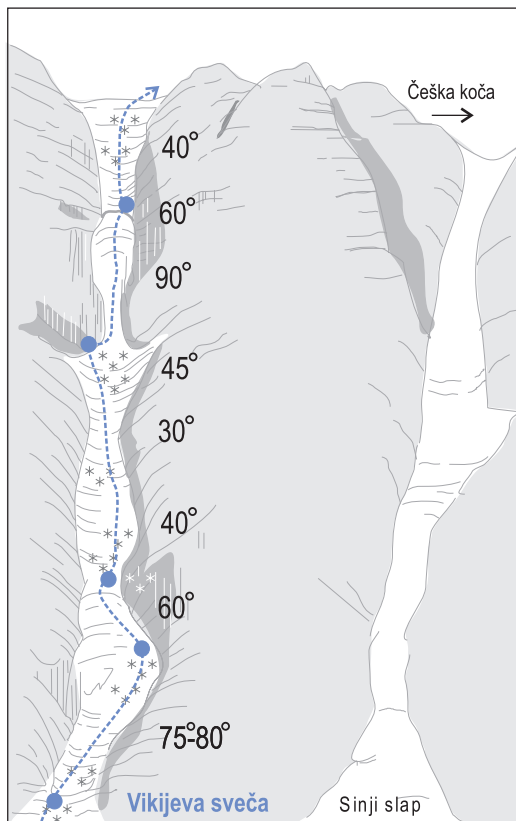
v kako zavetje, če narava ne bi delovala nama v prid.

Kolikor se je dalo, sva se izognila izpostavljenemu terenu in pripravkala do sveče. Splezala sem po »podstavku« in za svečo uredila varovališče. Kako je led lep! Odlično sem se počutila v votlini, ki so jo na eni strani omejevale skale, na drugi ledena sveča, povsod okrog pa so bile čudovite, skoraj prosojne ledene zavese, skozi katere se je bleščalo nebo, največja odprtina, kjer se zavese niso stikale s tlemi, pa je razkrivala pogled na Veliko Babo. Igor je moral po tistem, ko sem že uredila varovanje, še vedno malce čakati spodaj, motivov za fotografije je bilo namreč nešteto. Pripelzal je do »vhoda« v votlino, s pogledom ošinil vso to lepoto, v kateri sem se znašla in nadaljeval s plezanjem. Nisem ga več videla, zato so me na njegovo gibanje opozarjali vrv, zvok zabijanja cepinov in pa seveda njegovi klici.

Lepo je tako misliti in čutiti

Čeprav sem soplezalca pozorno spremljala, se mi misli niso pustile osredotočiti zgolj na to; pa če zveni še tako izrabljeno, osladno, pretirano, ... - v hribih, plezanju, v naravi nasploh iščemo in najdemo vse, kar morda niti ne vemo, da sicer pogrešamo. Ne le to, kar dejansko potrebujemo! Mislim, da na že tolikokrat premeleto vprašanje, zakaj hodimo v hribe, najdemo odgovor samo tam in samo takrat, ko smo tam. Takrat, ko si tam, lahko rečeš: zato! In to je dovolj. In povsem jasno. Zdajle, ko sedim v sobi, ko slišim avtomobile, ko me vsak trenutek lahko zmoti zvonjenje telefona in ko mi po glavi roji kup stvari, ko me čakajo nedokončane obveznosti, odgovora na to ne bom našla. Zavedam se le, da v hribih teh skrbi ni, da tam minevamo drugače in da so vrednote »ta prave«. Paradoksalno, ampak takrat, ko se namerno podajamo v navidez nesmiselne situacije in zavestno izpostavljamo svoje življenje, tedaj pravzaprav šele spoznamo smisel bivanja. Takrat se dejansko zavedamo, koliko nam v resnici pomenijo vse naše ljubezni, strasti in kako so nam dragi nekateri ljudje.

Ljudje ... vsak ima take in drugačne izkušnje z ljudmi, žal nekatere puščajo zelo boleče posledice.

dice. Potem pa gremo v hribe, kjer se nam zaupanje morda počasi začne vračati, tja, kjer smo, kljub temu, da si nekako želimo samote, iskreno veseli, ko srečamo srčne hribolazce, ko slišimo vrisk iz sosednje stene, ko si delimo »štant« z navezo, ki nas je dohitela. Prijateljstva so takrat res iskrena. No, morda je tako razmišljanje le malce preveč naivno; dejstvo je, da nas družijo ljubezen do hribov in narave, še vedno pa ostajamo samo ljudje z vsemi pomanjkljivostmi. In rane, ki jih naredijo »iskreni prijatelji«, se celijo najdlje ... če sploh. Pa vendar, lepo je tako misliti in čutiti.

Ljubezen lahko veliko stane!

Vrv je začela hitreje teči skozi dlani. Kaže, da je Igor že čez svečo. Ustavil se je. Verjetno pripravlja varovališče. Opazovala sem izrazite plošče v Babi, kamor sem si lani poletela po padcu v Peci šla »lizat rane«. Nova Centralna smer je idealna za kaj takega, čeprav sem slišala kar

Prvi raztežaj

nekaj krepkih, da nisem že v prvem raztežaju obrnila in pustila Mačku, da kar celo smer prepleza kot prvi. V mislih sem bila v zadnjem raztežaju smeri, ko me je Igorjev »Varuuujeem!« opomnil, da že lep čas kaplja po meni in da se moram spraviti čez svečo. Pospravila sem »štant«, se še enkrat začudeno zastrmela v nekakšno gosenco, ki je pri vhodu v votlino že prej pritegnila mojo pozornost (kako, za vraga, je prišla sem gor!?), in začela plezati. Misli so bile tokrat osredotočene le na led, cepine in dereze, pa je kljub temu za las manjkalo, da mi ni desni cepin odletel kak raztežaj niže. Z zobmi sem si pomagala, da sem zadevo spravila v red, se za trenutek »obesila« v levi cepin, da sem se zbrala, nato pa sem prav mazohistično uživala, ko me je navijalo do vrha sveče.

Dan je postajal vse toplejši in plazovi so se slišali vse pogosteje, zato sva se podvizala, kolikor se je navkljub ugrezanju do pasu sploh dalo. Na moje pripombe, kaj vse sem slišala in prebrala o plazovih, je imel izkušenejši Igor vedno odgovor, tako da sem si med sestopom vzela celo čas za fotografiranje. Igor pa za pobiranje

moje »robe«: skoraj vsakič, ko sem se morala skobacati iz snega, sem namreč za sabo nevede pustila kakšno od pomožnih vrvic, ki so mi visele za pasom. V varnem zavetju pod skalnim stropom malo pod slapom sva ravno spravljala opremo v nahrbtnik, ko naju je zmotil zdaj že znan zvok; zastrmela sva se v slap snega, ki se je splazil nekje višje na gori in se bučno valil čez bližnji skalni skok. Ko si na varnem, je to čisto druga pesem!

Kako smo krhki, sem se spomnila na svečko, ki gori ob drevesu pod kulturnim Luciferjem, pa na Šraufa, o katerem sem toliko prebrala ... Ljubezen lahko veliko stane! Ljubezen ... le kaj zdajle počne Sara, ki s prijatelji »žurira« na praznovanju rojstnega dne? Saj res, naslednji teden bo cel kup otrok pri nas, moja miška menda namerava na svoje praznovanje povabiti pol razreda. Torej ne bo nič s hribi. Ampak obljubo bo pa treba izpolniti – letos mora splezati na Triglav. Ena velika torta ali dve manjši? »Glej, tam je tisti slap, za katerega si rekla, da ga je menda Humar prvi preplezal! Ampak ne vem, kako se mu reče,« mi je Igor pretrgal prepletajoče niti misli. »Pa res, moram narediti fotografijo,« sem že vlekla fotoaparat iz žepa. »Ej, Kámení, če bo možno, bova šla Ledinca še letos, a ne?! No, Vadinca, ali kako že pravijo domačini? Lani smo Sinjega plezali že konec novembra. Da bodo le razmere ...«

Ocena: V+, 90°/50°-75°, 150 m

Dostop: Od spodnje postaje žičnice proti Ledinam, nato pa jugovzhodno v smeri Češke kočice. Bolj levo (200 m) in višje od Sinjega slapu.

Sestop: Z vrha desno proti Češki koči in po planinski poti do žičnice, lahko pa levo proti Ledinam, vendar ne sledimo zavarovani poti, ampak poiščemo prehode do snežišč pod steno. Če so snežne razmere slabe, se nekateri odločijo za spust po vrvi čez Sinji slap, ki je za to tudi primerno opremljen s svedrovci.

Vodniška literatura:

* Kozorog E. in drugi. Zaledeneli slapovi. Ljubljana: PZS in PD Postojna, 1987.

* Slejko S. Sinji trakovi. Ljubljana: PD Ljubljana – Matica, 1995.

* Golnar T. in drugi. Plezalni vodnik Jezerško. Ljubljana: PZS, 1999. ◉

Motiv iz stare Kamniške Bistrice izpred pol stoletja, rahlo idealiziran in s humoristično karikiranimi liki, je narisal Vlasto Kopač po spominu leta 1949, ko je prestajal dolgoletno zaporno kazen kot politični jetnik. Človeški liki so posneti po resničnih osebah: na levi sedi »izprašani gorski vodnik« Davorin Kremžar - Čmilj in igra na svojo priljubljeno harmoniko, po stezi se vračata h koči fant s klobukom in dekle z ruto, oba v tedanji planinski noši s cepinom, na desni pa stoji legendarni oskrbnik na Kamniškem sedlu, »ta debeli Anton« (Tone Gradišek), s košem na rami. Za njim je viden spomenik padlim planincem partizanom, postavljen po načrtu Vlasta Kopača leta 1946. Tudi osliček v sredini je zgodovinski lik: takrat je nosil hrano in pijačo na Kamniško sedlo. Čeprav je akvarelirana risba nastala v zaporu, izžareva optimizem in neuničljivo življenjsko silo avtorja, ki še danes, pri 93 letih, telesno in duhovno čil aktivno deluje v odboru alpinističnih veteranov.

Alpinisti veterani žele vsem bralkam in bralcem Planinskega vestnika srečno novo leto 2005 in varno hojo po gorah!

France Zupan, predsednik Odbora alpinistov veteranov

Oblegana Paklenica

Na videz pusto jesensko vreme v Sloveniji in klasični ovčji sindrom sta povzročila noro gnečo v kanjonu Paklenice. Zanimivo je, da se na seznamih vzponov le redko pojavi katera od klasičnih smeri Aniča kuka. Očitno so precej popularnejše novejši smeri, ki vijugajo med otoki grmovja. Ker so sezname opravljene vzponov predolgi, bodo omenjeni samo po kakovosti izstopajoči ali bolj domiselni.

Pavle Kozjek se je lotil pozabljenih smeri. Letos je med prvomajskimi prazniki z Miho Lamprehtom ponovil Vražjo in Utopijo, z Borutom Kozlevčarjem pa je preplezal Črno zarezo (VII, 190 m), ki sta jo Knez in Polak speljala v steni levo od Ljubljanske. Smer je zaenkrat še brez »rostfraja«, v njej tiči samo pet zarjavelih klinov. Utopija je krajša smer v steni Stupa, desno od smeri Sonho Meu. Nekdaj je bila pravi preizkusni kamen za dobre plezalce in ob vsakem vzponu se je pod njo zbrala gruča opazovalcev. Od takrat naprej je ostala praktično enaka, z izjemo svedrovca iz sosednje smeri, ki ga je možno vpeti tudi iz Utopije. Pavle je smeri ocenil tudi z angleškimi ocenami za kakovost varovanja: Vražja E4 6c, Črna zareza E3-4 6b in Utopija E4 6a+.

Manj psihično, a zato težjo zabavo je imel Tadej Debevec (AO Rašica), ki je v Aniča kuku prosto na pogled preplezal Black magic woman (7b+).

Med člani Posavskega alpinističnega kluba je bil uspešen predvsem Nejc Pozvek, ki mu je uspelo v navezi z očetom Gorazdom prosto ponoviti Klin (6c+, 350 m), z Matejem Zorkom Infinito (7a+, 355 m) in z Aleksandro Voglar smer Johnny (7a+, 250 m). Omenil bi še Formo vivo (6b, 200 m), v kateri sta bila Gorazd Pozvek in Goran Butkovič. Slednji je z Aleksandro Voglar preplezal še Senza pieta (6b+, 220 m). T. J.

Skalna trilogija

Harald Berger, najbolj znan po odličnem tekmovalnem lednem plezanju, je že večkrat dokazal, da je tudi več kot odličen skalni plezalec. Nazadnje je v začetku jeseni opravil vzpon po smeri Silbergaier (8b+, 6 raztežajev, avtor Beat Kammerlander) v švicarskem Rätikonu. S tem je zaključil tudi t. i. alpsko športnoplezalsko trilogijo. Ostali dve smeri v Trilogiji, End of Silence (8b, 11 raztežajev) Thomasa Huberja in Des Kaisers neue Kleide (8b+, 9 raztežajev) Stefana Glowacza v Wilder Kaiserju, je preplezal v minulih dveh poletjih. Med poizkušanjem v Silbergaierju je v petem raztežaju odlomil oprimek, kar je mu je dokaj otežilo plezanje. Njegove predlagane ocene po raztežajih so sedaj 8b, 7c+, 8a+, 7a+, 8b+, 7c+/8a. Berger je sedaj za Stefanom Glowaczem drugi, ki mu je uspelo preplezati Trilogijo. Prav tako v Rätikonu je v še eni mojstrovini

Beata Kammerlanderja uspelo odličnemu italijanskemu alpinistu in gorskemu vodniku Pietru Dal Praju. Kot prvi je ponovil smer Unendliche Geshichte, ki je bila leta 1990 prva dolga športna smer z oceno 8b+ na svetu. 380 metrov dolgo smer je Dal Pra ocenil kot težjo od Silbergaierja, ki ga je ponovil že leta 1999. T. J.

Iz naših sten

V začetku novembra je bilo vreme v gorah čudovito. Kar nekaj plezalcev je veselo vriskalo v južni steni Kogla. Rok Blagus (AO Ljubljana Matica) in Jurij Hladnik (AO Radovljica) sta preplezala Zupanovo smer (VI-, 220 m) in nadaljevala z Zajedo (V/IV, 350 m) v Skuti. Oče in sin Emil in Aljaž Tratnik sta opravila čudovito povezovalno turo, eno najlepših tovrstnih tur zmernih težav pri nas: preplezala sta Virensovo smer v Koglu, Raz Skute ter po grebenu nadaljevala na Kranjsko Rinko.

Jugovzhodna stena Rušice se je dovolj razdajala za letos in se zavila v senco, ki bo trajala do pomladi. V delu, kjer potekajo plezalne smeri, v tem času praktično ni več sonca. Kljub temu se je novembra tam še dalo fino plezati. Tina Di Batista in Ivan Pepelnjak sta se uspešno soočila z grozljivim črnim, a kot poper suhim Lijakom (VI+, 250 m).

V nekoliko zapostavljeni južni (ne jugovzhodni, kjer poteka npr. smer Humar-Škarja) steni Planjave je bila na udaru zelo redko (če sploh) ponavljana smer Joška Naloška (V/III-IV, 350 m). Ponovili sta jo navezi Tadej Krišelj in Urban Novak (oba AO Kamnik) ter Vesna Britovšek (AO Rašica) in David Pavlovič (AO Litija). Smer je ponudila prijetno, a neopremljeno plezanje. Omenjeni so baje vpeli samo štiri stare klinke. T. J.

Pajkova streha

Dejan Koren in Benjamin Kodele (oba AO Vipava) sta v Veliki steni v Ospu preplezala znano tehnično smer Pajkova streha. Težave so bile ob prvem vzponu (Karo-Knez-Jeglič, 1984) ocenjene s V A3, sedaj pa bi ji moderni tehničarji prisodili precej manj. Smer je bila preplezana tudi že brez stremen (A0), v zadnjih letih pa se v njej bolj ali manj nabira pajčevina. Še nekaj let bo treba počakati, pa bodo pajčevino počasi začeli čistiti športni plezalci. Za smer sta Koren in Kodele porabila osem ur in pol. Nad kvaliteto svedrovcev se nista pretirano potožila, kritičnih jih je bojda samo nekaj. »S to smerjo pa je to plezalno področje po karakterju postalo drek v hlevu,« piše v genialnem knjižnem delu, ki ga je pred 21 leti napisal Bor Štrancar. Gre za prvi alpinistični vodnik za Osp z originalnim imenom La histoire d' »O«, poln odbitega humorja in alpinističnega duha osemdesetih let. T. J.

Športno plezanje

Tanja Cerar (AO Domžale) je pičlih osem mesecev po rojstvu hčerke v odlični formi. Preplezala je svojo prvo 7c - Jonagold v Ospu. To pa so že smeri, kjer tudi novopečeni oče Johnny ne vpne verige, ne da bi se zasopel. Boris Kurnik (AO Rašica) je na pogled preplezal prvo 7b+. Zmogel je smer Sedeči bik v Bohinjski Beli. Eden najbolj pridnih opremljevalcev športnih smeri zadnjega časa Mitja Peternelj (AO Kranj) je pred kratkim v Mišji peči preplezal Oktoberfest (8a). Pred tem je v Bodeščah opremil in preplezal dve novi smeri, obe težki 6c+. V Bitenji potoku je preplezal tri projekte, ki jih je opremil že poleti, ocene so 6b+, 7b, 7b+. T. J.

Proti zahodu

Tanja in Andrej Grmovšek sta med prazniki zavela v nasprotno smer od Paklenice, v Dolomite, in zadela žebeljico na glavico. V južni steni Piz Ciavazes nad prelazom Sella sta se nad meglenim morjem potila v kratkih rokavih. Seveda taka gamsa ne bi odšla v rekreativno Sello, če ne bi imel Andrej česa za bregom. Po Abramovem razu (VII-, 300 m) sta odšla v 200-metrsko smer Via Italia, nekdanj tehniko, ki jo je Bubu lani preplezal prosto in ocenil z 8a. Andrej si jo je ogledal in spravil za v prihodnje. Tretja smer je bila kar obilen zalogaj za kratek jesenski dan. Lotila sta se Buhlove variante Micheluzija in nadaljevala po originalu do vrha (VI+, 500 m). Ob pozabljenih čelnih svetilkah sta ravno še pravi čas prišla do avta.

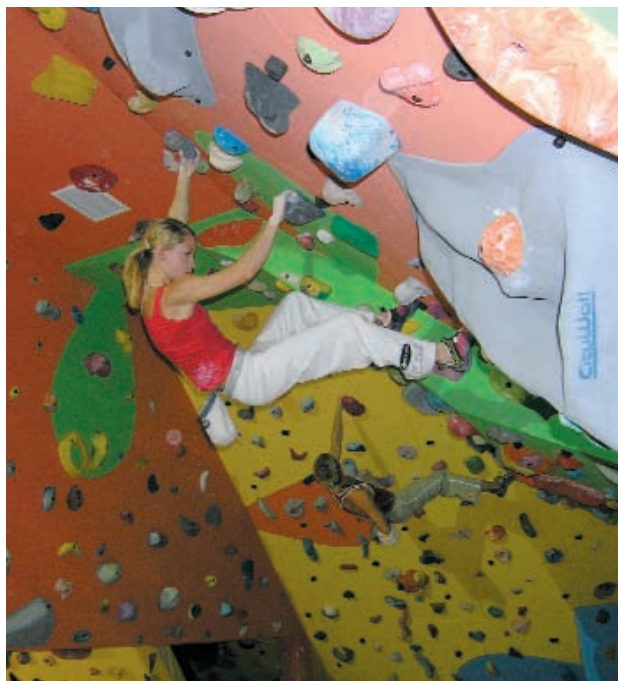
Še dlje sta se odpravila Gregor Kresal in Dejan Miškovič. Teden dni sta preživela na Rifugio Monzino na južni strani Mont Blanca. Opravila sta kombinacijo smeri v 350 metrov visoki steni Aiguille Croux nad kočo in klasičnim grebenom (I-II) Innominate (3730 m). T. J.

Schneeberg

V lepem sončnem vremenu sta Mira in Zdenko Zorič (AO Slovenska Bistrica) plezala v steni Preinerwand, ki se nahaja v pogorju Schneeberg-Rax okoli 30 kilometrov pred Dunajem. Schneeberg je zadnji dvatisočak v vzhodnih Alpah in nanj je speljana tudi gorska železnica. Do stene je možno priti iz kraja Prein (1,5-2 uri) ali pa z gondolsko žičnico, od koder je nato še ura manj naporene hoje po planoti, ki ji sledi spust pod steno. Stena je obrnjena na jug in je visoka od 100 do 150 metrov, plezanje pa spominja na pakleniško. Smeri so dobro opremljene s svetrovci. Blizu je tudi planinska koča, kjer je možno prenočiti. Preplezala sta smeri Ostweg (V, 150 m) in Raxagonia (VI+, 120 m), ki je še posebej navdušila z raznolikostjo. T. J.

Odprtje plezalne stene v Kamniku

22. novembra 2005 je bilo v Kamniku slovesno odprtje plezalne stene. Pred veliko množico obiskovalcev je najprej zapel moški pevski zbor Lira. Voditeljica programa Mojca Volkar je k besedi povabila predsednika Planinskega društva Ivana Resnika - ta

je opisal naporno pot »do stene«, potem pa še župana Toneta Smolnikarja in predsednika PZS Francija Ekarja. Pobudo za graditev stene sta dala Marko Prezelj in Klemen Mali, oba člana AO Kamnik, upravni odbor PD pa je leta 2001 pobudo podprl. Po naporu iskanju lokacije je občina Kamnik odseku oddala v brezplačni najem del podstrešja Doma kulture na Fužinah. Septembra 2003 so dobili gradbeno dokumentacijo, dela pa so začeli leta 2004. Graditev sta sofinancirala ministrstvo za šolstvo in šport ter Fundacija za šport, sodelovali pa so še PZS, KŠP in občina Kamnik. Čeprav je bilo precej storitev in gradbenega materiala poceni, je stal celoten projekt kar 22 milijonov tolarjev. Člani AO so pokazali veliko željo po graditvi stene, saj so prispevali skoraj 4000 prostovoljnih ur (sodelovalo jih je kar 70). Tone Smolnikar in Ivan Resnik sta steno odprla tako, da sta simbolično prerezala alpinistično vrv. Po uradnem delu so prve zaplezale naše odlične športne plezalko Maja Vidmar, Natalija Gros in Lučka Franko, njihovo plezanje pa je komentiral Stane Židan.

Besedilo in fotografija: Vladimir Habjan

Gor in dol po slovenskih poteh

Srečno, planinci, povsod, tudi med vožnjo z motornimi vozili, da bi prišli nazaj na izhodišče in domov. »Supergice« na avtomobilih so drugačne in prav tako pomembno obuvale za varno pot. Med hojo vedno ocenjujem, v kakšnem stanju je steza pred menoj in kje bom zagledal prvo znamenje, rdeč krog z belo pogačico v sredini. Planinsko znamenje zlasti v meglenem dnevu daje orientacijo in smer. Dogaja pa se, da sta kar dve na istem drevesu, tam, kjer bi bilo treba, pa ni nobenega. V podnožju Poldanovca nad Gorenjo Trebuško sotesko sem ga zaman iskal. Bili sta dve smeri, desna in leva, odločil sem se, da grem po bolj shojeni, levi, napačni stezi in končno z velikim naporom prilezel na vrh poraščenega orjaka s pogledom nazaj v dolino. Lažja mi je bila pot na Triglav po klinih navzgor. Tudi na Kaninskem pogorju so planinska znamenja na skalnatih površinah obleдела, ponekod komaj opazna. Markacisti in vsi, ki kaj postorite, da so naše steze varnejše in bolj vidne, hvala vam za opravljeno delo. Toda kdor dela, naj ne dela napak. Urni kazalec na poti do cilja je mnogokrat zavajajoč. Vedeti je treba, da je čas hoje glede na starost pohodnika – lahko ima dvajset, lahko sedemdeset let ali več – različno dolg. Na skupinskih pohodih je drugače, ker je lokomotiva planinski vodnik. Tega pravila se tolimski pohodniki držimo: pred nami hodi planinski vodnik Rudi, v ozadju pa Vlado. Prvi korak in beseda sta »rezervirana« za vodnika. Posnemajte nas, ne bo vam žal. In končna misel nas vseh je, da naši pohodi niso gluho nemi, vedno smo seznanjeni s tem, kje smo, kaj vidimo v dolini in daljavi. Res, »pohvalno«, je dejal starosta pohodnikov naše skupine Tone Bolko, pa tudi Marija, Gustl, Jožica, Milan, Danica in preostala starejša generacija.

Janko Mlakar

Čopov steber – dvakrat prvič

Čopov steber – dvakrat prvič, zbrali in uredili Dušica Kunaver in Brigita Lipovšek, samozaložba, 2005

Le kdo bi si mislil, še najmanj pa Jože in Pavla leta 1945, ko sta se podala v Steno, da bo njun vzpon tako odmeval med alpinisti in po dolgih letih le pridobival veljavo. Centralni ali Čopov steber, ki sta ga v prvih dneh svobode preplezala od vojne utrujena in netrenirana odlična predvojna alpinista, je vzpon, ki je zagotovo šel med naše največje alpinistične legende. Dejanje, ki sta ga opravila Jože Čop in Pavla Jesih med 26. in 30. junijem 1945, je pred leti

dobilo svojo obeležitev na filmskem traku – film Steber režiserja Matjaža Fistravca – sedaj je prišla med nas tudi knjiga. Čopov steber – dvakrat prvič je priprived o dveh velikih dejanjih, ki sta bili povod za vsa ostala, ki so se zvrstila v letih od prvega vzpona. V šestdesetih letih so se namreč alpinisti tudi pozimi vse pogosteje ozirali v stene slovenskih gora in v zimskih razmerah ponavljali smer za smerjo. Med njimi so bili tudi tujci, predvsem Nemci in Čehi so našim plezalcem speljali prenekatero smer in se ozirali tudi po »Čopu«. Vendar jim ni uspelo. Aleš Kunaver, Stane Belak – Šrauf in Tone Sazonov – Tonač so med 31. januarjem in 7. februarjem 1968 v dramatičnih razmerah opravili prvo zimsko ponovitev Čopovega stebra. Ko je zmagovita trojica po vzponu obiskala Jožo Čopa, je ta sijal od sreče: »Bravo, fantje, bravo! Triglav je ostal naš! Triglav je naš! Steber je ostal naš!«

Knjiga je zgodba glavnih akterjev o Stebru, gradivo zanjo pa sta zbrali in uredili ter napisali vezno besedilo Dušica Kunaver in Brigita Lipovšek, žena in hčerka pokojnega Aleša Kunaverja. V

Iz knjigarne Konzorcij, Mladinska knjiga

Alexa Johnston

SIR EDMUND HILLARY

An Extraordinary life

Dorling Kindersley, oktober 2005

(232 strani, trda vezava, cena 8.679,00 sit)

Alpinist, pustolovec, raziskovalec, človekoljub, legenda - prva popolna ilustrirana biografija enega največjih herojev moderne časa.

Objavljamo tudi lestvico treh najbolje prodajanih tujih knjig s področja alpinizma. Predstavljene so vam bile v letošnjih številkah Planinskega vestnika.

1. MOUNTAINS FROM SPACE (S. Dech, R. Messner)
2. THE MOUNTAIN ENCYCLOPEDIA (F. V. Hartemann, R. Hauptman)
3. SEDAM VRHOVA (S. Božič)

KNJIGARNA KONZORCIJ

knjigi boste zaman iskali veliko filozofijo o alpinizmu in smiselnosti tovrstnega početja, so le preprosta dejstva in pripovedovanja tistih, ki so bili udeleženi pri največjih dejanjih v Stebru. Filozofijo lahko morebiti najde vsak sam sredi prepadne stene, vendar ga mora tja pripeljati srce, kakor je prve plezalce.

V uvodnem delu boste spoznali Pavlo Jesih in našega Jožo ter se sprehodili skozi nekatere njune največje plezalske dosežke, nato pa se skupaj z njima podali še v Steber tistega daljnega junija leta 1945. Joža Čop je sam izplezal tretji dan pred nočjo, izmučena Pavla pa je ostala v steni. A Joža se je vrnil s pomočjo in ob varovanju je Pavla kljub vsemu sama izplezala. Zapis je povzetek tistega, ki ga je Evgen Lovšin objavil v Planinskem zborniku leta 1945. Fotografij je tukaj malo, saj takrat ni bilo na voljo dovolj tehnike, a so zato tiste toliko dragocenejše.

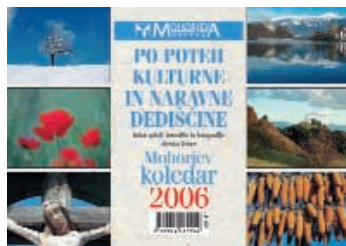
Veliko slikoviteje je predstavljen zimski vzpon. Pripovedi plezalcev, veliko slikovnega gradiva, poročanja medijev, izjave reševalcev in opazovalcev ... Lahko rečemo, da vzponu takrat ni bilo para, naše alpiniste pa je popeljal tudi do uspehov v Himalaji. Od

glavnih akterjev je živ le še Tonač, kljub vsemu pa so še vedno ostali z nami. Tudi zaradi knjige. In ta je prva v zbirki Prvi slovenski himalajci in bara sahib Aleš, ki bo po bogatih zapiskih Aleša Kunaverja predstavila čas od leta 1960 do leta 1984, ko je Aleš vodil svojo zadnjo himalajsko odpravo. »Če zamudiš vlak, moraš teči hitreje od vlaka!« je dejal takrat. Naši alpinisti so tekli hitreje, njihov tek pa se je pričel tudi v Čopovem stebru.

Boris Strmšek

Dovolj tednov za vse poti

Po poteh kulturne in naravne dediščine, Mohorjev namizni koledar 2006, izbor misli, besedilo in fotografije: Alenka Veber, Celjska Mohorjeva družba, Celje, 2005

»Eni se izgublajo v govoričanju, drugi uporabljajo velike besede, tretji se izrazijo z barvo ali peštem. Toda vsi živijo v prepričanju, da so odkrili nekaj novega ... Narava ponuja neskončno možnosti, zato lahko vsakdo kadarkoli odkrije kaj novega, česar prej še ni zapazil, in to je nagrada za njegovo delo.« Tako je zapisal arhitekt Maks Fabiani, čigar citat je med številnimi drugimi objavljen v Mohorjevem namiznem koledarju za leto 2006. Avtorica koledarja Alenka Veber je preskočila govoričenje, a gotovo odkrila veliko dediščino - in to pokazala s fotografijo! Tako čudovito, da človek ne ve, kako bi koledar gledal - v uporabni koledarski del ali pa bi zadevo obrnil okoli in strmle le v prelepe fotografije s poti. Najbolje je, da koledar obesimo na zid - in vidimo oboje hkrati! Za vsak teden v letu je avtorica poiskala eno od veznih, krožnih ali točkovnih poti in jih prikazala s tremi do štirimi fotografijami, zraven pa dodala citat, ljudsko modrost ali pesem, vse povezano s predstavljeno potjo. Ob tem je navedla tudi podatke (bolj ali manj znane) osebe, ki je povezana bodisi s citatom bodisi s potjo ali kraji in se je rodila ali umrla v tekočem tednu.

Nekatere predstavljene poti so zelo znane (npr. Slovenska planinska pot), druge nekoliko manj, a vendar ljubiteljem narave in pohodništva ne neznane (Loška planinska pot, Slomškova pot, Aljaževa pot od doma do doma, Soška pot, Pliskina pot - o vseh naštetih smo pisali tudi v naši reviji). Vmes pa je še velika množica skritih, povsem neznanih, a lepih in navdušujočih poti, ki ohranjajo bogato naravno in kulturno dediščino. Poimenovane so po pesnikih (npr. Aškerčeva, Kosovelova, Župančičeva), pisateljih (npr. Jurčičeva, Vorančeva, Cankarjeva, Kosmačeva, Meškova), slikarjih (Grohharjeva), misijonarjih (Baragova), duhovnikih in planincih (Staničeva), literarnih junakih (npr. Krpanova, Svarunova, Pot slovenskih legend), potem pa so tu še učne,

Novosti v Planinski založbi

Planinska založba pri Planinski zvezi Slovenije bo v mesecu decembru izdala nove plezalne vodnike Koroške:

- Raduha
- Peca in Uršlja gora
- Plezališča, zaledeneli slapovi, turno in alpinistično smučanje.

Na 416 straneh (trije plezalni vodniki), je avtor Stane Mihev opisal 305 smeri in variant. Vse smeri so predstavljene tudi s shemami. V knjigi je 60 črno-belih slik, 110 barvnih fotografij in 160 skic.

Vodnik bo možno naročiti na sedežu PZS, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana, tel. 01/43-45-684, po e-pošti: planinska.zalozba@pzs.si ali preko spletnih strani: <http://www.pzs.si>.

muzejske, oglarske, čebelarke, turistične ... Vseh je dovolj – za vsak teden po ena. Avtorica na koncu v pregledu podaja še osnovne podatke o vsaki poti (tip, dolžina ter čas, potreben za pot) z datumi organiziranih pohodov, če obstajajo. Navedeni pa so tudi naslovi, kjer je mogoče dobiti več podatkov o poti. Mnoge od teh poti vodijo po gorskem svetu, v vznožju gora in po gorskih dolinah, druge po gričevju in planotah, iz »grab« vzhodne Slovenije nas zvabijo med kraške brajde, zadnja nas »sprehodi« ob morju, po solinah. Večinoma vemo, kje smo, vendar bi pri nekaterih podpisih k fotografijam nekaj več »zgovornosti« ne škodilo – pri Krpanovi poti je fotografija »Svete Trojice« – ampak takih krajev in cerkva imamo po Sloveniji kar nekaj, tudi v Krpanovih krajih jih je več. Tudi kakšen pregledni zemljevid bi prav prišel.

Predstavljene poti spominjajo na neponovljivo zbirko petih knjig Francija Petriča z naslovom Duša, le pojdi z mano – morda zaradi številnih fotografij cerkva in verskih motivov. Kamorkoli se namreč ozreš po naši deželi, jih zlahka uzreš. Koledar je tako ena sama pesem slovenski pokrajini, njenim ljudem, velikim ustvarjalcem in njihovi dediščini. Prav je, da jo ohranjamo tudi na tak način. Posnetki so resnično lepi – samo ozrimo se v utrinke s Krekovih stezic pa s Soške poti, Slovenske planinske poti ... V občuteni spremni besedi Berta Golob govori o razgrnjenih poteh – naj se razgrnejo še pred bralca, natančneje – pred gledalca. In naj gre – na pot. V enem od objavljenih citatov pesnik Oton Župančič pravi:

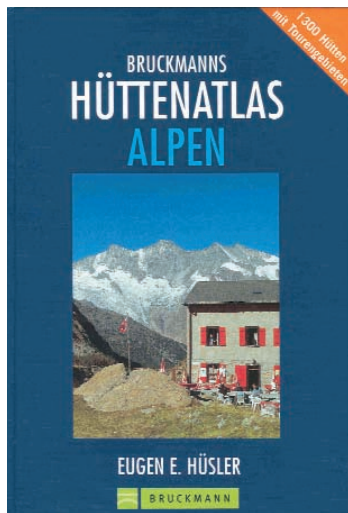
*»Gledam dekle, ženo, moža,
Kam drvi to, kam se peha?
Nem mimo njih gre neba dih -
Kakor da sam sem eden od njih ...«*

Ob takem povabilu, kot je Mohorjev namizni koledar za leto 2006 »dih neba« prav gotovo ne bo šel mimo.

Marjan Bradeško

Koče v Alpah

Bruckmanns Hüttenatlas Alpen, Eugen E. Hüsler, Bruckmann Verlag GmbH, München, 2005

Ko človek prebere uvod v obsežen atlas planinskih koč v Alpah, se mu z vso silovitostjo obudijo čudoviti spomini na gorske kočice. Avtor atlasa, Eugen E. Hüsler, kočico (tudi slovenski izraz uporabi) predstavi kot zavetišče, kot mesto, kjer se sklepajo in utrjujejo prijateljstva, kot kraj, odkoder kreneš na prelestne ture, kočice so takorekoč središče planinskega dogajanja. Od nekaj tisoč postojank v Alpah jih je v atlasu predstavljenih 1300, med njimi tudi večina slovenskih. Namenoma so izbrane le tiste, do katerih je mogoče priti samo peš. Alpe avtor razdeli na 31 območij – od skrajnih vzhodnih obronkov v bližini Dunaja do najzahodnejših pobočij v Vercorsu, nad dolino Rhone. Slovenija je zastopana v poglavju »Na pragu Balkana«, ki predstavi kočice Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp, Julijske Alpe pa so pokrite v poglavju »Za sedmimi gorami«. Presenetljivo je, kako avtor spoštljivo govori o Sloveniji kot deželi, ki je končno znova v Evropi, prav tako o slovenski manjšini na Koroškem, ki bo z odpravo meje »na boljšem«. Spo-

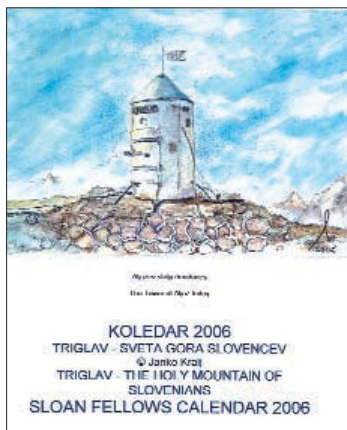
minja se tudi časov, ko je bil »Vzhod še rdeč« in so nemški turisti s prepelnimi kovčki čakali v vrsti na Korenskem sedlu – in nad temnimi gozdovi uzrli »zadnji pozdrav Alp na poti proti obali«. Pri vsakem gorskem območju, ki ga spremljajo podatki o površini ter pomembnejših vrhovih in krajih, je nekaj koč predstavljenih podrobno, ostale pa so navedene le v pregledni tabeli. Le-ta vsebuje obilico koristnih podatkov – od telefonske številke, imena oskrbnika, števila prenočišč, časa odprtja, preko podatkov o legi, dostopu, zemljevidih, do tur v okolici in omembe kakšne zanimivosti v bližini. Vedno je opisana tudi katera od veznih poti, ki prečkajo območje, oziroma nam avtor poda namig za pohajanje – v slovenskem delu so to koroška karavanska magistrala (»Karawanken-Wanderweg«), Slovenska planinska transverzala in hoja »od kočice do kočice« v Julijskih Alpah. Vsako območje je tudi fotografsko zgledno prikazano, slovenski območji krasita podobni Rink s severa in Montaža iz Zajzere (torej avtor ne gleda na državne meje, pač pa zares enakomerno porazdeli »težo« med narode, ki živijo na predstavljenem območju). Koča pri Triglavskih jezerih je predstavljena celo s skico. Žal pa pri poglavju o Julijcih avtor pravi, da so slovenske kočice glede okoljevarstvenih in higienskih standardov zaostale, kar se mora v prihodnosti popraviti – saj naj bi zdaj bilo za infrastrukturne ukrepe na voljo več sredstev kot »v socialističnih časih pod Titom« – tudi od EU.

Ko tako listamo atlas, ko se pred nami odpirajo čudoviti fotografski razgledi izpred koč in se »odpirajo« prijazno rdeče obarvana okna kamnitih koč, se nam stoji. Spomini neusmiljeno vrejo na dan. Skozi meglo v nosnicah ujamemo vonj po dimu, telo nenadoma prešine toplota, bližje, pred kamnitim vhomod zadiši po hrani. Ni čudno, da planinskim kočam marsikje rečejo zavetišča. V skalnem, samotnem svetu gora so me-

sto, kjer je vedno živo. In takih zavetišč je v Alpah ničkoliko, atlas bo z izbornim avtorjevim pisanjem pomagal, da bodo goram zapisane duše doživle njihov prvinskost.

Marjan Bradeško

Zanimiv kamenček v mozaiku počastitev slovenskih planinskih jubilejev

Dr. Janko Kralj, zaslužni profesor mariborske univerze in prvi slovenski ambasador WACRA (World Association for Case Method Research and Case Method Application), je tudi nekakšen ambasador Slovenije med tujimi strokovnjaki, posebno med tistimi, s katerimi je študiral na MIT Sloan School of Management v Cambridgeu, Massachusetts. Ko smo se osamosvajali, sta jim s pokojno ženo pisala in jih prosila (mnogi med njimi so bili na visokih položajih v politiki in gospodarstvu), naj obiščejo svoje senatorje in kongresnike ter jim pojasnijo našo stvar in predstavijo Slovenijo.

Prav poseben izraz njegove »zasebne pobude« so koledarji, opremljeni s podobami lepot in zanimivosti Slovenije. Že od otroštva namreč ljubiteljsko riše in slika. Svoje koledarje od leta 1995 pošilja kolegom in prijateljem v Združene države Amerike, Peru, Irsko, Norveško, na Ciper ... Doslej jim je

predstavil slovenske gradove, kozolce, čebelarstvo, obpotna znamenja, kovaštvo, mostove, vodnjake, kuhinjo, cvetlice, živali in oglarjenje.

Njegov koledar za leto 2006 predstavlja Aljažev stolp, ki je s častljivimi 110 leti eden letošnjih slovenskih planinskih jubilejantov, in Triglav, sveto goro Slovencev (tak je tudi naslov koledarja). Slike stolpa, doline Vrat s Severno steno, Dvojnega jezera in razgledov s Triglava bodo morda pritegnile koga izmed tistih, ki jih je dr. Kralj razveselil z najnovejšim koledarjem, da bo obiskal Slovenijo, naše gore in morda celo Triglav. Zagotovo pa bodo vedeli, kje je Slovenija ter da je lepa in zanimiva.

Mojca Luštrek

Otvoritev čistilne naprave

Planinsko društvo Pošte in Telekomoma Ljubljana upravlja priljubljeno planinsko postojanko Poštarski dom na Vršiču. Zaradi vse strožjih zahtev po varovanju okolja je društvo letos ob domu zgradilo biološko čistilno napravo, ki je prva na Vršiču in med prvimi v območju Triglavskega narodnega parka. Odbor za ekološko sanacijo Poštarskega doma na Vršiču pod vodstvom Borisa Lazarja je bilo zadolženo za zbiranje finančnih sredstev in izvedbo gradnje. Po pridobitvi lokacijske informacije ter naravovarstvenega soglasja je društvo s podjetjem Karner d.o.o. iz Ljubljane sklenilo kupoprodajno pogodbo za izdelavo projekta, dobavo in montažo biološke čistilne naprave kapacitete 30 PE (populacijski ekvivalent) ter izvedbo gradbeno-inštalacijskih del z obnovo zunanje kanalizacije. Začetek gradnje se je zavlekel zaradi snega vendar smo 13. julija letos odprli Poštarski dom za planince. Izvedena so bila tudi dodatna gradbena dela v okolici glavnega in pomožnega objekta, zamenjane cevi za zbiranje kapnice ter urejen odvod meteorne vode. Ob koncu sezone na vrsti še sanacija dovodne ce-

ste, postavitve podpornih zidov ter ureditev okolice doma. Člani društva, vabljeni gostje in predstavniki javnega obveščanja smo se 14. avgusta letos zbrali pred Poštarskim domom na Vršiču, da bi se zahvalili odboru, graditeljem, članom ter prijateljem društva. Hvala vsem in planinski srečno!

Stane Tomšič

Manj obremenitev za okolje in varnejša pot na Triglav

11. oktobra 2005 se je končala dobrodelna akcija Za Triglav, ki sta jo od junija letos izvajali podjetji Procter & Gamble in PS Mercator. Akcija je v celoti uspela, saj so bila ob koncu septembra izvedena vsa načrtovana dela. Skupaj je bilo zbranih več kot 16 milijonov SIT, s tem denarjem pa so bili izvedeni tile projekti: obnova grebenske poti s Kredarice na Triglav, obnova Aljaževega stolpa na vrhu Triglava, namestitvev 75 novih smernih tabel na območju Triglava, ureditev požarnih izhodov v Triglavskem domu na Kredarici ter dograditev in povečanje sistema sončnih celic za pridobivanje elektrike iz sončne energije v Domu Planika pod Triglavom in Domu Valentina Staniča. Podjetji sta v obdobju od 9. junija do 11. oktobra za akcijo namenili del denarja od prodaje izdelkov Procter & Gamble v vseh Mercatorjevih prodajalnah. V akcijo so bili vključeni vsi izdelki znamk Ariel®, Lenor®, Jar®, Pampers®, Always®, Alldays®, Discreet®, Pantene®, Head & Shoulders®, Herbal Essences®, Old Spice® in Secret®.

V akciji je sodelovalo 21 marčakistov, članov tehnične skupine Komisije za planinska pota (KPP), občasno pa so jim pomagali še markacisti PD Gorje, Javornik-Koroška Bela in Ljubljana Matica. Namestili so 75 novih smernih tabel, 25 drogov, za obnovo planinske poti na Triglav pa so porabili več kot 240 m nove varovalne jeklenice in 125 klinov različnih di-

menzij. V začetku avgusta je bil dopolnjen fotovoltaični sistem na Staničevem domu pod Triglavom; z 8 novimi solarnimi moduli se bo njegova zmogljivost precej povečala. V septembru pa je bil povečan še sistem na Domu Planika pod Triglavom: dopolnili so ga z 12 novimi solarnimi moduli. Oba sistema sta stala več kot 8 milijonov SIT. V septembru je bilo na Triglavskem domu na Kredarici vgrajenih 11 novih strešnih oken; 4 so prilagojena tako, da omogočajo požarni izhod. Vrednost teh del je dosegla vsoto 4,2 milijona SIT.

Karmen Stariha

Baba

Na prelazu Zavrata se križata Zasavska planinska pot in Rečiška planinska krožna pot. Tja se lahko pripeljemo skozi Zgornjo Rečico iz Laškega. V Zgornji Rečici je planinski smerokaz (Zavrata - Pri knapu). Na prelazu stojita poleg stare kapelice novo poslopje Pri Knapu pod Babo, PS Rečica, 552 m in shramba Barbara Rov 1892. V novem vodniku Posavsko hribovje je zapisano: Desno stoji Govško Brdo (811 m), levo Baba (789 m) in Ojstri vrh (855 m). Pot proti Govškemu Br-

du kaže star smerokaz, na novi deski piše Babe - Ostri vrh. Pot vodi najprej po vlaki, nato pa steza zavija v ključih. Pot pa je bila označena že prej; to se da ugotoviti z zapisa ob marmornati ploščici: Baba 789 m. Na porezanem vihnariku s streho je nameščena lesena skrinjica z vpisno knjigo in

žigoma (kovinskim in z vgrajeno blazinico) ter zobno ščetko za čiščenje žiga. Steza se spusti in nato strmo dvigne na Ostri vrh. Na križišču steza je star napis: Baba, Ostri vrh. Na vrhu je bila nekoč in je še danes skrinjica iz nerjaveče pločevine; v njej so bili leta 1985 le še ročaj žiga in nekaj listov, poleg pa stoji triangulacijska koza z marmorno ploščo z napisom Ostri vrh 885 m (v beton je vrezano tudi H. R. 28. 4. 1996), in novo skrinjico z dvema žigoma. Z vrha se v ključih strmo spustimo po stezi in naprej po starem kolovozu. Kakih markacij tu ni najti; malo prej, ko pridemo iz gozda pri domačiji, jih je nekaj, pa tudi smerokaza z napisoma Kal in Mrzlica (novejši je na kolu), ki nas usmerita proti Luži, kjer sta razpotje in spomenik. Pot do Luže je opisana v vodniku Posavsko hribovje kot del poti na Kal iz doline. Tu je smerokaz z napisu Ostri vrh, Baba, Zavrata, ki ga je namestilo PD Laško. Dostopa sta tako le zapisana, medtem ko sama pot ni vrisana na planinski karta Posavje zahod.

Božo Jordan

Dnevi varstva pred snežnimi plazovi 2006

Podkomisija za reševanje izpod plazov pri Komisiji za GRS Slovenije organizira tradicionalne Dneve varstva pred snežnimi plazovi. Potekali bodo 21. in 22. januarja 2006 v Vadbenem centru Slovenske vojske na Pokljuki. Zbor udeležencev bo v soboto, 21. 1. 2006, ob 8. uri v vojašnici na Pokljuki. Zaradi omejenih možnosti nastanitve in velikosti učilnice se tečaja lahko udeleži največ 60 oseb. Prenočišče in prehrana bosta zagotovljena v prostorih vadbenega centra SV, kotizacija na osebo znaša 3.500 SIT in se poravnava ob prihodu na izobraževanje. Prvi dan bodo predava-

nja od 9. do 12. ure ter ob 17. vmes bo ob 14.00 potekalo praktično delo na terenu. Naslednji dan bo ob osmih odhod na turo v dveh skupinah, za pohodnike in turne smučarje, med turo pa bo prikaz organiziranega reševanja. Končalo se bo ob 13. uri. Prijave sprejemamo v pisarni GRS Slovenije, Bleiweisova 34, p. p. 245, 4101 Kranj, tel.: 04 20 10 670, GSM: 041 617 817 (Brigita), e-pošta: grs@pzs.si, in sicer vsak dan od 8. do 14. ure, dokler ne bodo vsa mesta zasedena oziroma do 13. 1. 2006. Vse udeležence opozarjamo, naj bodo glede na zimske razmere ustrezno opremljeni, sicer se ne bodo mogli udeležiti ture.

Podkomisija za reševanje izpod plazov, Igor Potočnik, načelnik

80 let PD Črnomelj

V letu 2005, ko je slovensko planinstvo zaznamovano z več pomembnimi jubileji, smo tudi belokranjski planinci praznovali častiljiv jubilej: 80-letnico ustanovitve Planinskega društva Črnomelj in organiziranega planinstva v Beli Krajini. Za deželo belih brez in mehkobnih vinskih gričev na jugu naše domovine je to še posebno velik dogodek, saj z domačega praga oko nikakor ne more ujeti vrhov gora in noga ne stopiti nanje brez dolgotrajnega potovanja. Pa vendar: tako, kakor je Triglav narodni simbol in ponos Slovencev, je za nas Belokranjce simbol 1048 m visoka Mirna gora. In prav pod njenim vrhom, na Planini, je bila leta 1925 ustanovljena Belokranjska podružnica Slovenskega planinskega društva. Na ustanovnem sestanku sta bila navzoča ugledna planinca Fran Tomišek in Alojzij Knafelc. Za prvega predsednika so izvolili Ivana Zagažna, šolskega upravitelja na Planini. Društvo si je že od začetka prizadevalo zgraditi svojo postojanko in že po štirih letih je bil na Mirni gori slovesno odprt planinski dom. Med 2. svetovno vojno so ga požgali Italijani, toda prizadevni belokranjski planinci so spet zavihali rokave. Na ruševinah starega doma so zgradili še lepšega in večjega ter ga leta 1954 slovesno izročili namenu.

Slavnostni govornik ob vnovičnem odprtju doma je bil takratni predsednik PZS Fedor Košir. Šele v osemdesetih letih, s prihodom mlajših rodov planincev, se je delovanje društva preusmerilo v pohodništvo in gorništvu, vzgojo vodnikov in mladih planincev. Nemalo zaslug za razmah ima tudi sedanji »triglavski župnik« France Urbanija, ki je za svojega župnikovanja v Črnomlju (1972-1983) navdušeno popeljal v gore mnoge skupine in jih za vedno »okužil s planinskim virusom«. Pred triindvajsetimi leti je iz društva izšlo samostojno PD Metlika in pred desetimi leti še najmlajše, PD Semič. Vsa tri društva sodelujejo med seboj in se ne zapirajo v ozke okvire svojega delovanja. Z nasveti in delom rada priskočijo na pomoč tudi drugim domačim društvom. Dokaz, da lokalna skupnost ceni ta trud, je podelitev najvišjega občinskega ekološkega priznanja breza, ki ga je PD Črnomelj prejelo v letu 1999. Počastitvi visokega jubileja je bil namenjen skupni podvig vseh treh društev: »Pohod Bela Krajina-Triglav«, ki je trajal od 24. do 29. junija in na katerega se je odpravilo 25 belokranjskih planincev. Četudi je bilo letošnje poletje zaznamovano z muhastim vremenom in nizkimi temperaturami, se je v teh dneh asfalt kar topil pod nogami pohodnikov, ki so prečili Slovenijo v smeri jugovzhod-severozahod.

Sprejemi v vseh treh belokranjskih občinah so bili nepozabni. V sklopu osrednje prireditve ob 80-letnici sta bili v avli kulturnega doma v Črnomlju 11. oktobra odprti slikarska razstava in razstava planinskih fotografij članov PD Črnomelj. To je bila bogata paša za oči in dušo, ki si jo je ogledalo veliko ljudi! Zbrane so nagovorili predsednik PZS Franci Ekar, predsednik PD Črnomelj Peter Dichlberger, župana občin Črnomelj in Semič ter nekdanji črnomaljski župnik France Urbanija. Ob tej priložnosti so bila podeljena priznanja zaslužnim članom in dosedanjim predsednikom PD Črnomelj ter vsem planincem, ki so se udeležili pohoda iz Bele Krajine na Triglav. Marsikdo v dvorani je prvokrat slišal, da je bil Anton Škof, rojen leta 1869 v znani črnomaljski družini, član družine piparjev, ustanovitelj Slovenskega planinskega društva. Uresničena je bila tudi tiha želja belokranjskih planincev, da bi bilo dolgoletno delo društva zbrano in prikazano v zborniku. Velika zasluga gre predvsem Sabini Penca, članici in vodnici PD Črnomelj, ki si je za diplomsko delo na Fakulteti za šport izbrala temo z naslovom: Planinsko društvo Črnomelj od ustanovitve do danes. Gradivo za zbornik je bilo črpano iz diplomskega dela; zbornik je izšel v 600 izvodih le nekaj dni pred proslavo. Morda smo belokranjski planinci v slovenski planinski srenji premalo opazni in tihi, toda brez hvalisanja lahko trdimo, da delamo dobro, organizirano in strokovno. Dokaz so vzorno urejene planinske poti, redno vzdrževani in stalno odprti planinski dom na Mirni gori, graditev planinske postojanke na Krašnjem vrhu, vsakoletna izdaja društvenega glasila Bilten, številni strokovno vodeni izleti v naše in tuje gore, skrb za redno izobraževanje vodnikov, delo z mladino ... Največja nagrada za vse, ki marljivo delajo, pa je vztrajno naraščanje članstva, ki je v slovenskem merilu prej izjema kot pravilo.

Minka Dichlberger

20-letnica prijateljavanja

Dvajset let je že minilo od prvega srečanja planincev Pošte in Telekomu Ljubljana s člani Planinskega društva Brežice. Bilo je 20. oktobra 1985, ko smo se iz Ljubljane odpeljali proti Čatežu, kjer nas je pričakala tedanja predsednica PD Brežice, Marija Veble s člani društva. Prvemu srečanju so sledila nova. Skupaj smo prehodili Brežiško planinsko pot, Pot Kozjanskih borcev za katero skrbi PD Brežice in se povzpeli na nekatere manj znane vrhove Julijcev in Karavank. Prijateljsko sodelovanje obeh društev smo 14. aprila 1996 potrdili s podpisom listine o prijateljstvu, z željo, da bi nas vedno družila planinska misel in mnoga skupna planinska pota. Letos mineva 20 let našega druženja. Spomladi so nas Brežičani popeljali na izlet po Vidovi poti od Pišec do Bizeljskega. Avgusta nam je 20 članov PD Brežice vrnilo obisk v Poštarskem domu na Vrščicu, vendar nam je slabo vreme preprečilo izlet. Namesto tega smo si ogledali lepo urejen Trentarski muzej. Skupno druženje v počastitev 20-letnice prijateljstva med društvoma sta zaključila z obujanjem spominov na pretekla desetletja častna predsednica PD Brežice Marija Veble in častni predsednik PD PT Ljubljana Jože Dobnik.

Stane Tomšič

Dom in Weissmies

Planinci Pošte in Telekomu Slovenije smo se od 24. do 28. avgusta 2005 mudili v Švici. V tem času se je skupina enajstih gornikov pod vodstvom gorskih vodnikov povzpela na dva štiritisočaka. Dom, prelepa slovenska beseda, nam je še kako pokazal, kako lepo je imeti topli dom. Da bi ga doživeli čim bolj polno, smo za aklimatizacijsko turo izbrali lažji, 4023 m visoki ledeniški Weissmies, na katerega smo se drugi dan povzpeli iz Saas Almagella. Sestopili smo na drugo stran preko nagradenih skladov ledenika Triftji do zgornje postaje žičnice Hochsaas. Ta je bila v popravilu, zato smo šli peš v Saas Grund, kjer smo prespali v šotorih. Tretjega dne smo se premaknili v sosednjo dolino in se iz idilične vasi Randa odpravili proti koči Domhuetten, 2940 m. V soboto smo se ob soju čelnih svetilk odpravili na dolgo pot proti 1605 metrov višjemu vrhu Doma. Najprej preko ledenika in strme skalne stopnje ter Festijocha do skalno-snežnega grebena Festigratt, po katerem smo splezali na mogočno piramido Doma. Sestopili smo preko ledenika Hoeberg, spet preplezali Festijoch in se vrnili v kočo. V nedeljo smo sestopili po mokrem skalovju v Rando, od koder nas je avtobus odpeljal proti domu.

Stane Tomšič

Muzejska razstava »Aljažev stolp – 110 let«

Gornjesavski muzej Jesenice – enota Kranjska Gora je ob 110-letnici postavitve Aljaževega stolpa pripravil muzejsko razstavo. Le-ta vključuje veliko pisnega, slikovnega, dokumentarnega in predmetnega gradiva, med drugim prvo vpisno knjigo Aljaževega stolpa, Aljaževe vpise v Šmerčevi vodniški knjižici in knjigi gostov, make-to stolpa itn. Razstavo smo odprli v petek, 2. decembra 2005, v galerijskem prostoru Liznjekove domačije na Borovski cesti 63 v Kranjski Gori. V kulturnem programu sta sodelovala Marsel Gomboc s predstavitevijo Aljaževega besedila o odprtju stolpa in baritonist Andrej Rupnik, ki je zapel pesmi, ki so ju peli pred 110 leti na vrhu Triglava. Spregovorila sta tudi predsednik PZS Franci Ekar in Aljažev naslednik, župnik France Urbanija. Razstavo je uradno odprl kranjskogorski župan Jure Žerjav, predstavila pa jo je avtorica, višja kustosinja GMJ Elizabeta Gradnik. Razstava bo na ogled do 12. 2. 2006, od torka do petka od 10.-16.30, ob sobotah in nedeljah pa od 10.-17. ure.

E. G.

Planinsko zavetišče na Zaplati

Pobočje Zaplate v verigi med Storžičem in Grintovci je najslabovitejša senožet, zaplata, ki ima na sredini bukov boršt, imenovan Hudčev boršt. V omenjenem gozdu je že nekdanji lastnik Dolenc postavil leseno brunarico, ki je rabila za lovske, pa tudi planinskopohodniške namene, v njej pa so se zadrževali tudi tisti študentje, ljubitelji gora, ki so bili vezani na goro, planino. Ko so se letos končali denacionalizacijski postopki in so bili objekti vrnjeni, je lastnica, Božena Eržen Deu, omenjeno stavbo z zemljiščem podarila Občini Preddvor, ta pa jo je dala v upravljanje Planinski sekciji Preddvor. Koča

naj bi bila za javni namen – kot zavetišče za planinsko aktivnost, zavetišče gorske reševalne službe, pa tudi za šolske izletnike, saj je prav ta prostor med Storžičem, Malim Grintovcem in Zaplato najlepši alpski vrt, v katerem so že znani botaniki raziskovali gorsko floro. Za občinski praznik Občine Preddvor je Planinska sekcija Preddvor priredila izlet, ki se ga udeležilo več kot 40 udeležencev; šli so po poteh gorskih studencev in tudi uradno prevzeli kočo, namestili označbo Gorske reševalne službe in občinsko tablo, iz katere je razvidno, da gre za planinsko zavetišče na nadmorski višini 1332 m. Planinstvo tako dobiva še eno mikavno točko, ki je sicer skromna, pa vendar daje toplo in prijetno zavetje na tej prečudoviti sončni strani Alp.

Živko Drekonja

Društvo slovensko-črnogorskega prijateljstva

Društvo slovensko-črnogorskega prijateljstva je z željo po čim večjem zblizjevanju in spoznavanju Črne gore in Slovenije iz Ljubljane podarilo knjižnici Planinske zveze Slovenije knjigo Planine Črne gore avtorjev D. Vincka, R. Popovića in M. Kovačevića. Predsednik PZS Franci Ekar jo je v prostorih PZS na Dvorčakovi 9 v Ljubljani prejel iz rok Velimira Bijelića, predsednika društva, ob tem pa sta si oba obljubila, da se bo sodelovanje nadaljevalo s še tesnejšimi stiki planincev Slovenije in Črne gore. Zaradi povečanega zanimanja planincev za obisk Črne gore bo društvo znova organiziralo predstavitve naravnih in kulturnih znamenitosti v Črni gori.

Velimir Bijelić

Dan obrtnikov na Hunjki

Srečanje planincev obrtnikov je potekalo v nedeljo, 18. septembra 2005, na 853 m visoki Medve-

dnici. Kot gostje so bili navzoči tudi planinci PD Obrtnik iz Ljubljane. Kljub slabemu vremenu se tradicionalnemu srečanju niso odpovedali. Po uvodnih pozdravih sta sledila slovesna maša in prijateljsko planinsko druženje. Naslednjo nedeljo je na Puntjarki potekalo srečanje planincev PD Matica iz Zagreba. Planinci so bili navdušeni ob novici, da je bilo pridobljeno gradbeno dovoljenje za postavitev planinskega pomnika – piramide v bližini Hunjke. Za pridobitev dokumentacije in vodenje projekta je bil odgovoren Josip Majnarič.

Josip Sakoman

Planinski tabor pod Košuto

Ko so leta 1979 člani PD Maksa Meška Ormož organizirali prvi planinski tabor v Zadnjici, si niso mislili, da so postavili tako trdne temelje. Za njimi je namreč prišla še naslednja generacija, ki je poskrbela, da se dobro delo vzgajanja in vodenja mladih planincev nadaljuje. Za 27. zaporedni tabor smo izbrali čudovit travnik pod Košuto v Karavankah. Tabora se je udeležilo 42 otrok, starih od 3 do 20 let, in 10 odraslih. Že nekaj let zapored nam pri prevozu opreme in pri postavitvi ter pospravljanju tabora pomagajo ormoški gasilci. Najživahnejši je prvi dan, ko hitimo s postavitvijo kuhinje, jedilnice in stranišča. Hrana v vseh taborih doslej je bila pra-

vi užitek za vse nas (mogoče manj za kuharice), seveda pa v taboru nismo zaradi hrane, zato smo bili tudi letos precej v gibanju. Le ko nas je dež »privezal« v tabor, smo ustvarjali z glino, risali, pletli zapestnice in ovratnice. V takem deževnem popoldnevu nas je obiskala Dušica Kunaver in nam ga polepšala s pesmijo in zgodbicami. Zgodbe o škratih so nas spremljale tudi na Košuto, saj so najmlajši za vsakim grmom videli kakšnega škrate, ki jim bo pomagal. Na Kofce smo prišli vsi, tudi ob pomoči škratov, na Velikem vrhu pa nas je bilo 32. Dežju je sledil čudovit dan, ko smo uživali v soncu, razgledu in dobri družbi. Sestop v dolino je bil za nekatere boleč, vendar so bile težave hitro pozabljene zvečer ob ognju pri peki klobas, petju in harmoniki. Naslednji dan smo se povzpeli na opuščeno planino Zali potok, zvečer pa nam je taborni ogenj spet pogasil dež in nas hladil še ves naslednji dan. Za vsakim dežjem pa pride sonce. Toda tokrat ga je bilo premalo, da bi posušilo šotore in vreče. Pospravili smo zadnje kosilo, naložili vso opremo ter opravili še pohod do Dolžanove soteske. Uspešno smo končali še en tabor. Prepričan sem, da smo navdušili še nekaj mladih planincev, da se bodo z veseljem vračali. Med njimi so tudi tisti, ki bodo nadaljevali naše delo, ko bomo sestopili s poti, ki so jo nadelali naši starejši planinski prijatelji.

Ciril Ambrož

Žirovski šolarji v planinski šoli v naravi

Letošnje mokro in nestanovito vreme je prekrizalo načrte mnogim ljubiteljem gora in pohodništva. Marsikatere daljša in zahtevnejša tura je odpadla, lepi dnevi so zvalili največ ljudi le na pohode v sredogorje in na krajše izlete. Učenke in učenci 7. razreda OŠ Žiri pa so le imeli srečo, da so lahko od 21. do 23. septembra bivali v gorskem svetu in se preizkušali v veččinah pravih planincev. Planinske šole v naravi so se udeležili prav vsi, ki obiskujejo 7. a, b in c. Z njimi je bila ekipa vodnikov pod vodstvom Bogdana Erznožnika, učitelja športne vzgoje, ki ima največ zaslug za to, da je ta šola v naravi postala tradicionalna. Letos je bila že osmič. Pouk v naravi in pohodi so potekali na področju doline Lepene, okoli Krnskega jezera, na planini Polje, pod Bogatinom, na območju Lepoč, polovica mladih planincev pa se je povzpela tudi na Veliko Babo (2016 m). Za prijetno bivanje, spanje in hrano je poskrbelo osebje PD Nova Gorica v domu pri Krnskih jezerih. Učenci so uživali v lepotah gorske narave, v miru, druženju z vrstniki. Spoznavali so tudi, kako se je treba pripraviti na pohode v gore, kakšne nevarnosti in vreme nas lahko prese-

netijo v gorah, kakšno opremo naj bi imel planinec, kako deluje Gorska reševalna služba. Všeč jim je bil tudi praktični pouk biologije, prve pomoči, plezanja in reševanja. Seveda so se nekaj naučili tudi o zgodovini planinstva in alpinizma ter o trpljenju vojakov na soški fronti med prvo svetovno vojno. Uspešno izvedbo planinske šole v naravi sta poleg staršev finančno omogočila PD Žiri in občina Žiri.

Marija Kokalj

Tabor MO PD Fram

Mladinski odsek planinskega društva Fram je v začetku letošnjega poletja pripravil že osmi poletni mladinski planinski tabor. Taborili smo od 2. do 10. julija v kampu Tominčev slap v Podljubelju. Tabora se je udeležilo 28 otrok, starih od šest do 18 let. Letos smo nabavili čisto nove, svoje lastne šotore, ki se kljub večdnevnu deževju niso premočili. Ker vsaka šola nekaj stane, smo letos že pravočasno skopali okoli njih jarke za odvodnjavanje, tako da z vodo nismo imeli težav. Edini problem je bil veter, ki je poskrbel za nekaj neprespanih noči, saj je posebno ponoči kar nekajkrat pošteno zapihalo. Tabor smo postavili kljub slabemu vremenu, nato pa smo se v zelo lepem sobotnem jutru z otroki odpravili na pot. Ustavili smo se v Kamniški Bi-

strici in si ogledali izvir Bistrice, nato pa smo se spustili še v sotesko Predoselj. Po kosilu smo se odpravili k Tominčevemu slapu, po katerem ima kamp tudi ime. Do večere so nato sledile še osnovne teme planinske šole. Seveda ni smel manjkati spoznavni večer. V nedeljo pa je bila na vrsti že prva tura. Naš cilj je bil mejni prehod Ljubelj. Vračali smo se po čudoviti in razgledni Bornovi poti, ki pelje od Ljubelja do planine Prevale. Del poti poteka skozi zanimiv predor, ki je bil za otroke še dodatno presenečenje in doživetje. Popoldan je bil namenjen aktivnostim planinskega mnogoboja, stalnice naših planinskih taborov, in pripravi ognja za družabni večer. V ponedeljek smo se odpravili na celodnevni izlet na planino Korošica. Skupina starejših in bolj izkušenih otrok se je povzpela še na Košutico. Zvečer smo imeli spet taborni ogenj oziroma kres. Zaradi slabega vremena smo naslednji dan ostali v taboru, a nam kljub temu ni bilo dolgčas. Ogledali smo si malo elektrarno, ki je stala čisto blizu nas, izvedli planinski kviz, ki je bil hkrati ena izmed disciplin planinskega mnogoboja, barvali smo lončeno posodo, malo pa smo tudi počivali. V sredo smo se odpravili proti Zelenici. S starejšo skupino smo se vzpeli na Vrtačo. Naslednji dan smo obiskali Roblekov dom na Begunjščici, nekateri pa so ostali v taboru in si nato malce podrobneje ogledali tržiški zdravstveni dom. Proti koncu tabora smo postali že njegovi vsakdanji obiskovalci, ampak vse boleznine, tegobe in nezgode so se izkazale za zelo blage in neškodljive. Od srca se zahvaljujem osebju zdravstvenega doma Tržič, posebno pa dr. Alice Kikelj, za izjemno prijaznost in pomoč. V petek smo ostali v taboru. Dopoldan smo izkoristili za pisanje dnevnikov, prispevkov za glasilo, kartic in seveda kontrolo pri zdravnici, sledil pa je narobe popoldan, saj so vajeti tabora prevzeli otroci, mi pa smo bili udeleženci. Bilo je prav zabavno. Ker so se naši otroci seveda tudi pridno »parčkali«, smo zlahka našli kandi-

date za poroko in smo imeli pravo pravcato planinsko poroko. V soboto smo dopoldne pripravili plezalni vrtec, popoldne pa orientacijski potep po bližnji okolici. Zvečer sta bila sklepni piknik ter planinski krst in tabora je bilo konec. Jeseni smo kot vsako leto pripravili piknik za udeležence in njihove starše. Na njem smo med drugim prebirali sedmo številko tabornega glasila Gojzarček, gledali slike s tabora in si izmenjali izkušnje z minulih počitnic.

Leon Vrhovšek

Po Dleskovški planoti na Korošico

Mladi planinci, ki so vključeni v planinski krožek starejše skupine na osnovni šoli Ljubečna in hkrati člani Mladinskega odseka Planinskega društva Celje Matica, so september izkoristili za planinsko potepanje po Dleskovški planoti. Dvodnevni planinski pohod se je za planince, sicer učence od 5. do 8. razreda, začel na planini Ravne. Zanimiva pokrajina in prijetno jesensko vreme sta jih vzpodbudila k začetnemu »premagovanju naporov« skozi macesnov gozd in višje ležeče alpsko ruševje vse do kopačega vrha Dleskovca. Skupina šestindvajsetih planincev je po markirani poti prišla na Moličko plani-

no k Stari Kocbekovi koči, od tam pa prek Sedelca do Kocbekovega doma na Korošici pod Ojstrico. Popoldne se je ob pisanju vtisov v Planinski dnevnik in igranju nogometa na višini več kot 1800 metrov nad morjem prevesilo v večer družabno-zabavnih iger. Naslednji dan so se prek Praga po sledih možicev povzpeli na Lučkega Dedca, se »udeležili« obveznega planinskega krsta, nadaljevali pot mimo jezera Vodotočnik, se zadnjič vzpeli prek sedla med Desko in Tolstim vrhom in sestopili na planino Podvežak. Planinski krožek deluje že

šesto leto, med planinskimi aktivnostmi pa bo letos v zimskem času, skupaj s planinskima krožkoma mlajše in najmlajše skupine te osnovne šole, organiziran tudi dan planinskih delavnic z možnostjo plezanja po umetni steni in drugimi športnimi aktivnostmi, »boljšim sejmom« planinske opreme in izdelovanjem plakatov z vtisi s planinskih pohodov ter srečanj.

Petra Gregorc

Zavetišče na Jelencih

Planinsko društvo Gorenja vas je 17. oktobra 1985 odprlo zavetišče na Jelencih na jugozahodnem grebenu pod Blegošem. Takrat smo za silo popravili zapuščen gozdarski stan in tako preprečili njegov pro-

Napisi naših gora

Ponekod v naših gorah naletimo na mesta, kjer so markacisti izlili svoja čustva na skalovje kot pesmice. Morda kdo izmed mimoidočih te stvaritve tudi z veseljem prebere, toda vseeno pesmi sodijo na papir, ne pa v neokrnjeno naravo. Barva na skali je po svoje še hujši poseg v okolje kot pa odvržene smeti. Smeti se da pobrati, barvo pa je težko odstraniti.

Razgled z vrha je bil zamegljen, nekaj metrov nižje smo si poleg avstrijskih lahko ogledovali tudi slovenske gore. Naslednji zanimiv izlet je bil na Korziko. Ogledali smo si Bonifacio in Ajaccio ter se povzpeli na najvišji vrh Korzike

pad. Po dvajsetih letih, 16. oktobra 2005, pa smo izročili namenu prenovljeno zavetišče. Postavili smo novo drvarnico in obnovili streho. Ker do zavetišča ni prevozne poti, smo morali večino potrebnega materiala in orodja znesti peš. Pri tem so prizadevni člani opravili kar 540 ur prostovoljnega dela. Kljub temu so dela društvo stala skoraj milijon in sto tisoč tolarjev – to je za društvo kar velik zalogaj. Zdaj objekt kaže povsem drugačno podobo, saj smo že pred leti obnovili fasado in zamenjali okna. Romantično razsvetljava sveč pa je zamenjala luč iz sončnih celic. Zavetišče je odprto ob koncih tedna in praznikih v zimski sezoni in ponuja obiskovalcem toplo zavetje ob čaju in drugih napitkih.

Franci Fortuna

Na Resevni postavili novo zavetišče

V soboto, 1. oktobra, sta Planinsko društvo Šentjur in »Borza prijateljev« organizirala odprtje novega zavetišča na Resevni. Slovesnost je bila opravljena v sklopu praznovanj občinskega praznika občine Šentjur. Staro zavetišče je bilo odprto 1. maja leta 1954. Kljub slabi zaščiti in vandalizmu je zdržalo 51 let. Ob odprtju je bilo navzočih več kot dvesto planincev in prijateljev Resevne. Preden se je slovesno obrnil ključ in so se odprla vrata novega zavetišča, je gospod župnik Vinko Čonč zavetišče blagoslovil z upanjem, da ne bo doživelo vandalizma. Resevna ima za Šentjurčane velik pomen, saj

jim pomeni prostor za rekreacijo in miren kotiček pod soncem, kjer se lahko človek zbliža z naravo. Prav je, da jo spoštujemo in skrbimo za ogled, novo zavetišče pa je namenjeno prav temu.

Ivan Straže

Izleti PD Križe

PD Križe je imelo v tem letu nekaj zanimivih izletov. Prvi je bil na Kŭnigstuhl, 2336 m visok vrh v narodnem parku Nockberge med Gmŭndom in Celovcem. V Gmŭndu smo nadaljevali pot do Innerkremsa, 1500 m, odkoder smo opravili dobrih 800 m višinske razlike po ravnini, kar smo kmalu ugotovili v lastnem znoju, saj se je ravnina očitno postavila pokonci. Zanimive gore so iz granita in neprepustne za vodo, prepadov praktično ni, vrhovi pa so zaobljeni.

Monte Cinto, 2706 m. Lepo vreme nam je omogočilo obisk jezera Lac de Nino in vrha Capu d' Orto. Nato smo najbolj vztrajni planinci PD Križe bili fizično in psihično pripravljeni za vzpon na Triglav po najtežji in atraktivni poti čez Plamenice. Z okrepljeno vodniško ekipo in njihovo požrtvovalno pomočjo smo se vzpenjali ob jeklenicah, opazovali okoliške gore ter čisto od blizu zagledali mogočni del triglavske stene – Sfingo. Na vrhu je sledilo obvezno fotografiranje, malica iz nahrbtnika in nato predviden spust po »zlizanih kamnih« ob močnih jeklenicah in trdnih klinih do doma na Kredarici. Naslednji dan smo se stopili mimo Staničeve kočice, vmes skočili še na Begunjski vrh in v Kot proti domu. Jeseni je čas za izlet na Pohorje. Iz Slovenj Gradca – središča Mislinjske doline, smo po dveh urah hoje prišli v kočico pod Krem-

žarjevim vrhom (1102 m). Nadaljevali smo do Grmovškovega doma pod Veliko Kopo in nato do Ribniške koče (1507 m), kjer smo prenočili. Pot nas je vodila tudi mimo znamenitih Lovrenških jezer (1520 m), ki so nastala zaradi nepropustnih tonalitnih tal v skledastih kotanjah in se zaključila na Pesku.

Ivana Valjavec

Tečaj za markaciste Podravja

V podravskega odbora za planinske poti so organizirali in izvedli usposabljanje za markaciste PZS. Vodil ga je Uroš Vidovič, tehnični vodja je bil Drago Dogša. Kot inštruktorji so sodelovali še Florjan Nunčič, Božo Jordan in Stanko Gašparič, v drugem delu pa tudi Gorazd Hacc in Tone Tomše. Teoretični del in pisni preizkusi so potekali v Planinskem domu Kozjak na Tojzlovem vrhu (690 m). Praktični del so opravili na dostopnih planinskih poteh do doma; označili so planinsko pot od Šturmovega potoka do Vrtičevega mлина (obnovili so napis SPD 1922) ter napravili brv in žično varovanje na delu poti v Zrnkovi grapi. Novim 24 pripravnikom želimo veliko uspeha pri delu.

Božo Jordan

S Svinjaka na Malo Mojstrovko

Sredi avgusta so se člani Planinskega društva Loče mudili v dolini Soče na 3. tradicionalnem planinskem taboru. V petek se je karavana šestintridesetih loških planincev pod vodstvom Vilija Kovačiča odpravila na tradicionalen kamp ob reki Soči. Prvi dan je bil namenjen urejanju tabora. Že v soboto zjutraj se je začelo zares. Večina loških planincev se je odpravila na planino z zanimivim imenom – Svinjak. Druga skupina se je odpravila proti Solkanu in mostu s katerega se skače bungee jumping. Stanko Kolar je na elastiki, kot je sam dejal, poletel v nič in se od tam vrnil zdrav s še eno izkušnjo

več. Mojstrovka za mojstre so v šali dejali loški planinci, ko so se po Hanzovi poti vzpenjali na Malo Mojstrovko, na višino 2332 metrov. Za nekoga mala malica, za večino pa kar precej zahteven vzpon. Nekateri so se ta dan odpravili z gondolo na Kanin ali pa si ogledovali okoliške zanimivosti. Popoldne so vsi z nestrpnostjo pričakovali, kako dobre bodo postrvi iz Soče, katere so loški planinci dobili v dar od tamkajšnjih sosedov. Nevihti, ki se je ta dan razbesnela po dolini Soče, se niso mogli izogniti. Kar doobroba je opralo šotore in cel tabor. Četrty dan so loški planinci pospravili tabor in se po različnih poteh vrnili na rodno grudo.

Aleš Gumzej

Arhitekturna nagrada za Bivak na Kotovem sedlu

Arhitekt Miha Kajzelj je septembra na razpisu za arhitekturne nagrade podjetja Trimo prejel posebno nagrado za inovativno uporabo izdelkov Trimo na področju tehničnih rešitev za Bivak na Kotovem sedlu. Med 70 prispelemi projekti, med katerimi so prevladovali večji industrijski objekti in nakupovalna središča, so bile podeljene 4 nagrade za celovito rešitev in 4 posebne nagrade za tehnično inovativne re-

šitve; eno izmed teh je dobil bivak. Pohvaliti velja tudi gorskega reševalca Franca Markiča, pooblaščenega izvajalca za izdelke Trimo, ki je kvalitetno izdelal zunanjo fasadno opno. Podelitev nagrad s kulturno-umetniškimi programom je potekala 23. septembra v jami Vilenici na Krasu.

V. H.

Vnovičen podor v Oknu

Letos je bil v zadnjem Prisojnikovem oknu spet večji skalni podor. Z oboka se je utrgala verjetno še večja skalna gmota kot ob potresu spomladi leta 1988. Z vsoto težo je izbila visečo skalo, zagozdeno v vznožju okna, ter hkrati zasula manjše okence, ki je rabilo planincem za izhod do jeklenih varoval na prepadni trentarski strani nad Mlinarico. Ob ogledu Komisije za planinska pota se je pokazala možnost dokaj varnega prehoda skozi okno ob desnem boku, ki ga izurjeni planinci uporabljajo že zdaj. Komisija bo v prihodnjem letu pred začetkom glavne planinske sezone ta prehod tudi zavarovala. Poleg tega bodo popravljene tudi poškodbe zaradi strele ob vstopu v Zadnje Okno po Jubilejni poti mimo Zvonikov. Kljub vsemu je pot dokaj varno prehodna.

Rudi Lanz

IN MEMORIAM

Jože Završnik – vrtnar v Julijani

Prihodnje leto bo minilo 80 let, odkar je tržaški trgovec Albert Bois de Chesne v Trenti ustanovil Alpinum Juliana, edini alpski botanični vrt v Sloveniji. Konec aprila bi naš dolgoletni vrtnar Jože Završnik praznoval 60 let življenja. Vendar tega jubileja žal ne bo dočkal. Jože Završnik se je rodil v kmečki družini 24. aprila 1946, in sicer v Dobrovljah v Savinjski dolini. Po končani osnovni šoli se je vpisal na dveletno vrtnarsko šolo v Celju in jo leta 1964 uspešno končal. Nekaj mesecev je delal v Portorožu, od leta 1966 do 30. aprila 1970 pa kot vrtnar cvetličar v Vrtnarstvu Celje. S 1. majem 1970 se je kot vrtnar zaposlil v Julijani. Z ženo Marijo, rojeno Tožbar, sta nadaljevala tradicijo prvih vrtnarjev: tasta in očeta Antona Tožbarja in Ančke Kavš. Po hudi bolezni je Jože 3. novembra 2005 umrl v bolnišnici v Šempetru pri Novi Gorici. Moji najbolj vedri spomini so povezani s številnimi izleti, na katerih sva z vrtnarjem Jožetom iskala rastline za Alpinium. Tako sva v osemdesetih letih s Kanina prinesla rapontiko. Pri postaji D sva iz kabine gondole med ruševjem opazila nekaj, kar bi bilo težko kaj drugega kot rapontika. Nazaj grede sva se ustavila in Jože je nekaj primerkov izkopal in jih posadil v vrt. Pozneje je hodil na teren po večini sam in prinašal rastline, ki v vrtu slabo rastejo zaradi prenizke nadmorske višine. Skupaj z drugimi rastlinami je pred dvema letoma s trentarske strani Luknje prinesel praprot virginijsko mladomesečino, eno izmed štirih redkih vrst tega rodu. Jože je sebi in tudi vsem obiskovalcem Juliane prinesel to darilo v vrt in v njem zdaj raste že drugo leto. Čeprav se je kot mlad

Tistega dne

*Gora je nekaj slutila.
Bila je ravno prav kruta,
da nama je tistega dne
prepletla dlani,
tako varne,
tople in mehke.*

*Daljave,
ujete med raztežaj,
so nekaj slutile.*

*Le kam je ujet ta trenutek,
da večno živi?
Pojavi se, nehote,
sredi prašnih cest,
sredi vrveža mest.*

*Gora je
tistega dne
nekaj slutila.
Studenci veselo curljajo
izpod snega,
ko se zave, da je čas,
da ponovno razgali
skrite obline.*

*In midva,
tudi midva,
sva nekaj slutila.
Kot da sva sama,
kot da sva glavna tam zgoraj,
ne veva,
kam bi sploh zrla,
kaj bi storila ...*

Olga Kolenc

fant v Trento priselil, se je v težko življenje Trentarjev aktivno vključil in sodeloval pri vseh dejavnostih v dolini mlade Soče. V mlajših letih je sodeloval tudi z Gorsko reševalno službo. Bil je mežnar, gasilec, pel je v pevskem zboru, igral v

predstavah. Matjaž Kmecl je v Zakladih Slovenije zapisal: To srečo ima Juliana, da jo že od rojstva naprej spremljajo ljubezen, vdanost in požrtvovalnost. Te besede so kar najbolj veljale tudi za Jožeta.

Nada Praprotnik

Zdrava energija!
Kupujmo čokolado v gorah.
Tudi za domov.

GORENJKJA

Pomagajmo
vzdrževati poti v
planinskem svetu.
Naše čokolade so
slasten vir moči. Zato
bomo v Gorenjki od
vsake čokolade,
kupljene v slovenskih
planinskih kočah
prispevali v sklad
za obnovo gorskih
poti.

GORENJKJA

Radi smo radio...

Trudimo se za
pravičnost in
resnico.

Robert Božič, voditelj

V planinski oddaji Doživetja
gora in narave mu lahko
prisluhnete vsak četrtek ob
10:15. Na Radiu Ognjišče.

Radio Ognjišče, Trg Barlo 11, Koper, foto: Izidor Šteak

OBLAČILA ZA V GORE

www.vrh.si

Radovljica 04 532 55 52
Bled 04 5742 777

gore-ljudje
.net

Postanite sam svoj vremekar!

~~144.990,-~~

123.240,-

SIT z DDV

Komplet brezžičnih senzorjev:

Vrhunska brezžična digitalna vremenska postaja z upravljanjem prek zaslona na dotik - **WMR928N**

- brezžično merjenje hitrosti in smeri vetra
- brezžično merjenje količine padavin
- brezžično merjenje zračnega tlaka z napovedjo vremena z grafičnimi simboli
- brezžično merjenje notranje in zunanje temperature/vlažnosti s tremi ločenimi kanali
- radijsko vodena ura, koledar, budilka
- osvetlitev zaslona HiGlo™
- v kompletu:
  - notranja glavna enota (WMR1928)
  - anemometer (WGR918 in STR938)
  - merilnik količine padavin (RGR918 in STR928)
  - barometer (BTHR918)
  - zunanji termometer/higrometer (THGR918)

Anemometer

Termometer/
Higrometer

Barometer

Merilnik
količine padavin

~~60.190,-~~

51.160,-

SIT z DDV

NOVO!

Stilska brezžična zrcalna vremenska postaja - **MR238**

- brezžično merjenje zračnega tlaka z napovedjo vremena z grafičnimi simboli
- brezžično merjenje notranje in zunanje temperature/vlažnosti s tremi ločenimi kanali
- ura, koledar, budilka
- prikaz podatkov v zrcalu
- v kompletu:
  - notranja glavna enota (MR929)
  - brezžični senzor (RTGR328N)
  - AC napajalnik

Ponudba velja do 31.01.2006.

Nižje cene veljajo za člane z izkaznico planinskega društva!

Pokličite na tel: 01 563 40 78
e-mail: info@trion.si

Zastopa in distribuira:
Trion d.o.o., Pot k sejmišču 30, Ljubljana, www.trion.si

Aktivno v zimo.

Zima spodbuja k aktivnosti. To pa krepi telo in duha. V izdelkih Mountain Hardwear boste zimo doživeli dvojno.

Inovacije.

Že enajsto leto je vodilna mantra razvojnikov v podjetju Mountain Hardwear "Radical thinking". Vsak izdelek je plod tehtnega premisleka in je ustvarjen za najboljšo uporabo ob največjem udobju. Kvaliteto izdelkov potrjujejo številne nagrade za inovacijske dosežke.

69.990 -
ZA UDOBJE ČEZ ZIMO.

*79.990 -

Manticore Jakna

Kombinacija trpežnejšega in prožnejšega Soft Shell Conduit® materiala daje jakni Manticore izredno funkcionalnost in elastičnost. Jakna je odlična za plezanje v ledu, gornišтво in za ostale zimske aktivnosti.

Black Diamond Viper

Black Diamond

Black Diamond ledno orodje je tehnološko dovršeno, lahko in vsestransko uporabno.

39.990 -
ZA POPOLNO KONTROLO.

*49.990 -

89.990 -
ZA UDOBJE ČEZ ZIMO.

Maneuver Jakna *114.990 -

89.990 -
ZA UDOBJE ČEZ ZIMO.

Aerial jakna *114.990 -

Ž
Ženski model

ADVANCED TECHNOLOGY

Soft Shell oblačila Karibu

- elastičen material omogoča neovirano gibanje
- notranja plast odlično termično izolira in je prijetna za nošenje
- 3xDRY odbelava – odbojnost na vodo in umazanijo, hiter prenos vlage iz notranjosti navzven, izjemno hitro sušenje
- odlično dihanje in hkrati dobra zaščita pred vetrom

www.iglusport.si

Prodajna mesta po Sloveniji:
Iglu šport ter ostale dobro založene trgovine.

gorništvu • plezanje • smučanje